

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Diplomová práce

**Výkon alternativního trestu obecně prospěšných prací,
a s tím spojené ekonomické dopady na vybrané správní
orgány v okrese Šumperk**

Bc. Petra Zapletalová

© 2020 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Petra Zapletalová

Hospodářská politika a správa
Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Výkon alternativního trestu obecně prospěšných prací, a s tím spojené ekonomické dopady na vybrané správní orgány v okrese Šumperk.

Název anglicky

Alternative punishment community service order and economical effect to administrative authorities in district Šumperk.

Cíle práce

Cílem diplomové práce je zjistit a zhodnotit ekonomické dopady na vybrané správní orgány v okrese Šumperk, zapojené do spolupráce s Probační a mediační službou – zda je tato spolupráce přínosem, kolik je tato alternativa případně schopna správním orgánům ušetřit ve srovnání s využíváním zaměstnanců v pracovním poměru. Ve srovnání s tím pak vyčíslit investice, které obec vynaloží na zajištění podmínek pro výkon trestu obecně prospěšných prací, včetně vzniklých škod na majetku, příp. zdraví zúčastněných, a s tím spojená problematika pojištění.

Dílčím cílem je vysvětlit pojmy týkající se zkoumané problematiky a uvést jejich definice.

V závěru diplomové práce budou vyhodnoceny výsledky zkoumání a bude navrženo vhodné opatření k dané problematice.

Metodika

Diplomová práce bude rozdělena na teoretickou část a praktickou část. Podklady pro teoretickou část budou získány především z analýzy právních předpisů, ze studia odborné literatury, odborných článků, internetových a jiných zdrojů.

V praktické části bude na základě poznatků získaných v části teoretické navržena vhodná metoda pro sběr dat sloužících k vypracování praktické části práce.

V závěru budou získaná data vyhodnocena a na základě získaných poznatků bude navrženo vhodné řešení, které povede k eliminaci zjištěných nedostatků.

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

Probační a mediační služba, obecně prospěšné práce, správní orgány, alternativní trest, okres Šumperk.

Doporučené zdroje informací

Brucknerová, Eva. Postavení a úkoly Probační a mediační služby. Vyd. 1. Ostrava: Key Publishing, 2007.

136 s. Právo. ISBN 978-80-87071-55-7.

Česko. Úplné znění zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. Vydání: deváté. Praha: Armex Publishing s.r.o., 2018. 185 stran. Edice kapesních zákonů. ISBN 978-80-87451-56-4.

Draštik, Antonín a kol. Trestní řád: komentář. Vydání první. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 2 svazky.

Komentáře Wolters Kluwer. Kodex. ISBN 978-80-7552-600-7.

Jelínek, Jiří a kol. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 6. aktualizované a doplněné vydání.

Praha: Leges, 2017. 976 stran. Student. ISBN 978-80-7502-236-3.

Opletal, Ivo. Obce nemají v zimě práci pro odsouzené. Olomoucký den, 2004, 284, s. 3. ISSN 1212-4699.

Přesličková, Hana, Gajdoš, Radek a Krutina, Miroslav. Obecně prospěšné práce a další instituty restorativní justice: informativní brožura pro obce, nevládní organizace a účastníky trestního řízení. Vyd. 1. Praha: Český helsinský výbor, 2003. 72 s. ISBN 80-86436-14-4.

Scheinost, Miroslav a kol. Sankční politika pohledem praxe. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii

a sociální prevenci, 2014. 176 s. Studie. ISBN 978-80-7338-144-8.

Strémy, Tomáš, ed. Restorativna justícia a systém alternatívnych trestov: zborník príspevkov

z medzinárodnej konferencie, máj 2017. Vydání první. Praha: Leges, 2017. 508 stran. Teoretik. ISBN

978-80-7502-224-0.

Zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě a o změně zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů a zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (zákon o Probační a mediační službě).

Předběžný termín obhajoby

2019/20 LS – PEF

Vedoucí práce

JUDr. Daniela Světlíková

Garantující pracoviště

Katedra práva

Elektronicky schváleno dne 20. 8. 2019

JUDr. Jana Borská, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 14. 10. 2019

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 29. 11. 2020

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Výkon alternativního trestu obecně prospěšných prací, a s tím spojené ekonomické dopady na vybrané správní orgány v okrese Šumperk" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucí diplomové práce, a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 30.11.2020

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala JUDr. Daniele Světlíkové za připomínky, poskytnutí mnoha odborných a cenných rad v průběhu vypracování práce, a za trpělivost a podporu při vedení této diplomové práce. Dále bych chtěla poděkovat pracovníkům správních orgánů v okrese Šumperk za poskytnutí potřebné součinnosti při získávání nezbytných údajů.

Výkon alternativního trestu obecně prospěšných prací, a s tím spojené ekonomické dopady na vybrané správní orgány v okrese Šumperk.

Abstrakt

Tato práce předkládá výklad problematiky výkonu trestu obecně prospěšných prací, a zabývá se ekonomickými dopady na vybrané správní orgány v okrese Šumperk, které v rámci výkonu trestu obecně prospěšných prací spolupracovaly se střediskem Probační a mediační služby v Šumperku ve sledovaném období let 2014-2018.

V teoretické části je proveden rozbor základních právních předpisů, popsány náležitosti instituce Probační a mediační služby a institutu trestu obecně prospěšných prací, a představena spolupráce obcí s Probační a mediační službou.

Poznatky, které vyplynuly z praktické části diplomové práce, ukázaly, že u většiny spolupracujících obcí nebyly shledány výrazné ekonomické náklady v souvislosti spolupráce při zajištění podmínek pro výkon trestu obecně prospěšných prací. Z provedeného zhodnocení však vyplynuly zásadní nedostatky v oblasti odpovědnosti za škodu způsobenou odsouzenými. Tato nedostatečná úprava problematiky pojištění by mohla být mimo jiné příčinou vyšších ekonomických nákladů. Výsledky výzkumu posloužily ke stanovení vhodného opatření a pro formulaci doporučení k přezkoumání dosavadní právní úpravy.

Klíčová slova: Probační a mediační služba, trest obecně prospěšných prací, ekonomické dopady, poskytovatel výkonu trestu, fungování obcí, alternativní tresty, zákon o Probační a mediační službě, Zákon o obcích.

Alternative punishment community service order and economical effect to administrative authorities in district Šumperk.

Abstract

This thesis presents an explanation of the issue of serving community service, and deals with the economic impact on selected administrative authorities in the district Šumperk, which cooperated with the Probation and Mediation Service Center in Šumperk in the period 2014-2018.

The theoretical part analyzes the basic legal regulations, describes the requirements of the institution of the Probation and Mediation Service and the institute of punishment of community service, and introduces the cooperation of municipalities with the Probation and Mediation Service.

The findings that emerged from the practical part of the thesis showed that most of the cooperating municipalities were not found significant economic impacts in the cooperation in ensuring the conditions for the execution of community service. However, the evaluation revealed major shortcomings in the area of liability for damage caused to convicts. This insufficient adjustment of insurance issues could, among other things, be the cause of higher economic costs. The results of the research served to determine the appropriate measure and to formulate recommendations for reviewing the existing legislation.

Keywords: Probation and mediation service, punishment of community service, economical effect, community service grantor, functioning of municipalities, alternative punishments, Act on Probation and Mediation Service, Act on Municipalities.

OBSAH

1	Úvod	12
2	Cíl práce a metodika.....	13
2.1	Cíl práce.....	13
2.2	Metodika	13
3	Teoretická východiska	15
3.1	Probační a mediační služba.....	15
3.1.1	Legislativní úprava Probační a mediační služby	16
3.1.2	Organizační struktura Probační a mediační služby.....	17
3.1.3	Činnosti Probační a mediační služby.....	18
3.1.4	Alternativní tresty	20
3.2	Trest obecně prospěšných prací.....	24
3.2.1	Podstata a legislativní úprava trestu obecně prospěšných prací	24
3.2.2	Výkon trestu obecně prospěšných prací	26
3.2.3	Poskytovatelé výkonu trestu obecně prospěšných prací.....	27
3.2.4	Činnost středisek PMS před uložením trestu OPP.....	27
3.2.5	Činnost středisek PMS po pravomocném uložení trestu OPP	29
3.2.6	Ukončení trestu OPP	32
3.2.7	Trest obecně prospěšných prací u mladistvých	35
3.3	Obce a výkon trestu obecně prospěšných prací	37
3.3.1	Obec jako základní územní samosprávné společenství občanů, samostatná a přenesená působnost obcí.....	37
3.3.2	Finanční hospodaření obcí, rozpočet obce.....	39
4	Praktická část.....	44
4.1	Okres Šumperk	44
4.2	Středisko Probační a mediační služby v Šumperku.....	45
4.3	Statistické údaje celkového nápadu uložených trestů u PMS Šumperk v letech 2014-2018	46
4.4	Metodika výzkumu	47
4.5	Přípravná fáze	48
4.5.1	Definování cíle výzkumu.....	48
4.5.2	Plán výzkumu	49
4.6	Realizační fáze.....	50
4.6.1	Struktura respondentů	51
4.7	Analýza dat	52
5	výsledky a zhodnocení	70
5.1	Verifikace hypotéz.....	70

5.2	Zhodnocení výsledků.....	75
5.3	Předložení návrhů ke zvýšení efektivity spolupráce v rámci trestu OPP	76
5.3.1	Návrh opatření	76
5.3.2	Návrh legislativní změny	76
6	Závěr	77
7	Seznam použitých zdrojů	79
8	Přílohy.....	82

Seznam obrázků

Obrázek 1 Grafické znázornění činností PMS v přípravném řízení	29
Obrázek 2 Mapa okresu Šumperk.....	44
Obrázek 3 Budova střediska PMS Šumperk.....	46

Seznam tabulek

Tabulka 1 Nápad uložených trestů v období let 2014 - 2018	47
Tabulka 2 Prezentace výsledků hypotézy č. 2	73

Seznam grafů

Graf 1 Velikost spolupracujících správních orgánů dle počtu obyvatel.....	52
Graf 2 Spolupráce správních orgánů v rámci VT OPP v letech 2014-2018.....	53
Graf 3 Časové možnosti správních orgánů v rámci spolupráce při VT OPP v letech 2014-2018	54
Graf 4 Roční kapacitní možnosti správních orgánů pro umístování odsouzených k VT OPP v letech 2014-2018.....	55
Graf 5 Počet odsouzených, kteří u obcí ročně vykonávali trest OPP, v průměru z let 2014-2018	56
Graf 6 Průměrný počet hodin ukládaný v letech 2014-2018 na jednoho odsouzeného	56
Graf 7 Objem hodin, který byl u obcí vykonán odsouzenými k T OPP, v průměru z let 2014-2018	57
Graf 8 Počet odsouzených, kteří u obcí v letech 2014-2018 uložený trest OPP řádně vykonali	57
Graf 9 Počet obcí, které mají zkušenosti s předčasně ukončenou spoluprací s odsouzenými	58
Graf 10 Nejčastěji uváděné důvody pro ukončení spolupráce s odsouzenými.....	59
Graf 11 Zhodnocení ekonomických dopadů spolupráce v rámci VT OPP v letech 2014-2018	60
Graf 12 Počet hodin, které pověřený pracovník obce vynaložil v letech 2014-2018 ze své pracovní doby na 1 odsouzeného	62
Graf 13 Poskytování pracovních pomůcek odsouzeným v letech 2014-2018.....	63
Graf 14 Výše vynaložených finančních prostředků na pracovní pomůcky pro odsouzené v letech 2014-2018.....	64
Graf 15 Přehled škod na majetku obce, způsobených odsouzenými v rámci VT OPP v období let 2014-2018	64

Graf 16 Přehled úrazů, které byly odsouzeným způsobeny při výkonu trestu OPP v letech 2014-2018	66
Graf 17 Spokojenost správních orgánů se současnou úpravou spolupráce mezi poskytovateli a odsouzenými	67
Graf 18 Znázornění počtu odsouzených, kterým bylo po řádném vykonání trestu OPP umožněno získat u správního orgánu zaměstnání.....	69
Graf 19 Zájem obcí o budoucí spolupráci v rámci výkonu trestu OPP	69

Seznam použitých zkratk

BOZP a PO	bezpečnost ochrany zdraví při práci a požární ochrana
ČR	Česká republika
MRP	zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů
MS	Ministerstvo spravedlnosti České republiky
OPP	obecně prospěšné práce
PMS	Probační a mediační služba
TŘ	zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)
TZ	trestní zákoník
VT OPP	výkon trestu obecně prospěšných prací
ZOb	zákon o obcích

1 ÚVOD

Tématem diplomové práce je problematika výkonu trestu obecně prospěšných prací, a s tím spojenými ekonomickými dopady na vybrané správní orgány. Uvedené téma bylo zvoleno na základě osobních znalostí působení Probační a mediační služby, jež svými činnostmi výkon trestu obecně prospěšných prací zabezpečuje, a úzce v rámci tohoto institutu se správními orgány spolupracuje. Problematika je mně osobně velmi blízká, a současně ji považuji za důležitou a prospěšnou i širší společnosti.

Práce zahrnuje obecné vymezení role Probační a mediační služby na poli trestní politiky se zaměřením na alternativní trest obecně prospěšných prací, jeho realizaci a dopady tohoto trestu na spolupracující správní orgány – poskytovatele výkonu trestu obecně prospěšných prací.

Samotný trest obecně prospěšných prací lze vymezit jako alternativu trestu odnětí svobody. Jedná se o jeden z nejvíce ukládaných alternativních trestů na území České republiky. Představuje sankci, která výrazně omezuje ukládání krátkodobých nepodmíněných trestů odnětí svobody, přičemž podstata trestu spočívá právě v tom, že vykonávání uloženého trestu probíhá na svobodě. Odsouzenému k výkonu trestu obecně prospěšných prací vzniká povinnost vykonat bezplatně soudem vyměřený počet hodin ve prospěch spolupracujících správních orgánů (obecní a městské úřady) nebo jiných prospěšných institucí.

Výkon trestu obecně prospěšných prací s sebou však pro spolupracující správní orgány přináší spolu se ziskem i nezanedbatelné obtíže. A to nejen ve smyslu administrativní náročnosti, ale především z důvodu nedostatečné právní úpravy, která by mohla poskytovatelům trestu obecně prospěšných prací způsobovat problémy, a to právě ekonomického charakteru.

Záměrem diplomové práce je poskytnout náhled na tuto problematiku dopadů na spolupracující správní orgány v rámci zajištění fungování řádného výkonu trestu obecně prospěšných prací u odsouzených a na základě vyhodnocení výsledků získaných v praktické části práce předložit opatření využitelné v budoucí praxi.

2 CÍL PRÁCE A METODIKA

2.1 Cíl práce

Cílem diplomové práce bude zjistit a analyzovat ekonomické dopady na vybrané správní orgány (obce) v okrese Šumperk, které byly v časovém období let 2014-2018 zapojeny do spolupráce se střediskem Probační a mediační služby v Šumperku. Požadovaného bude dosaženo na základě vyhodnocení investic, které byly obcemi vynaloženy na zajištění podmínek tohoto institutu. Bude navrženo vhodné opatření pro zajištění efektivního průběhu výkonu tohoto alternativního trestu se zohledněním výsledků zkoumání, přičemž následně bude formulováno doporučení pro přezkoumání a případnou korekci stávajících právních předpisů za využití nových poznatků.

2.2 Metodika

Diplomová práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část.

V teoretické části bude k podpoření stávajících znalostí o problematice trestu obecně prospěšných prací uplatněna metoda literární rešerše. Za pomoci metody výkladu bude proveden rozbor právní úpravy trestu obecně prospěšných prací, jenž byl do českého právního řádu zaveden novelou č. 152/1995 Sb., kterou se mění a doplňuje zákon č. 140/161 Sb., trestní zákon ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů. Metoda popisu bude využita pro charakteristiku jednotlivých činností, které zajišťuje Probační a mediační služba jako zaštiťující orgán při výkonu alternativních trestů – výčet alternativních trestů, nad kterými Probační a mediační služba vykonává probační činnosti, náležitosti trestu obecně prospěšných prací.

V teoretické části bude popsán postup při zajišťování trestu obecně prospěšných prací a jeho jednotlivé fáze a dále budou představeny náležitosti obcí, které se vztahují k jejich fungování v roli představitele základního správního orgánu spolupracujícího se středisky Probační a mediační služby v rámci zajištění výkonu trestu obecně prospěšných prací. K této části práce bude využita odborná literatura, internetové zdroje, online systém pro práci s právními informacemi ASPI a jiné zdroje.

V praktické části bude představeno konkrétní středisko Probační a mediační služby, na jehož základě bude probíhat analýza výsledků směřující k naplnění cíle diplomové práce. Nejdříve dojde k představení okresu Šumperk, v jehož obvodu – správních jednotkách bude toto výzkumné šetření prováděno. Následně budou prezentovány charakteristiky střediska Probační a mediační služby v Šumperku, a to nejprve v obecné rovině – představení města Šumperk, určení polohy, počet obyvatel žijících v předmětném okrese působení, a následně v rovině konkrétní – počet a vytížení zaměstnanců a agend střediska Probační a mediační služby v Šumperku, počet ukládaných trestů obecně prospěšných prací ve sledovaném období let 2014-2018.

Bude proveden sběr statistických dat z agendového informačního systému Probační a mediační služby týkajících se ukládaných trestů ve vykonávacím řízení v uvedeném časovém období. Tato data budou získána vlastním šetřením v uvedeném informačním systému.

Pro zjištění hlavního cíle práce bude v praktické části nejprve představena metodika samotného výzkumného šetření, přičemž bude využito uplatnění metody osobního dotazování za přítomnosti tazatele prostřednictvím dotazníku určeného pro spolupracující správní orgány v okrese Šumperk. Předmětem výzkumného šetření budou zejména vybrané správní orgány sídlící v okrese Šumperk, které ve sledovaném období let 2014-2018 spolupracovaly se střediskem Probační a mediační služby v Šumperku v rámci zajišťování podmínek pro výkon trestu obecně prospěšných prací. V diplomové práci jsou správními orgány myšleny výhradně tyto základní jednotky veřejné správy – obce.

V souladu s cílem budou v praktické části formulovány hypotézy, které budou na základě získaných dat ověřovány. Výsledkem výzkumného šetření bude zisk informací o fungování jednotlivých správních orgánů, které nelze zjistit jinak, např. ze statistických údajů informačního systému Probační a mediační služby.

Takto získané poznatky budou následně využity k vyhodnocení dat a k navržení vhodného opatření, které povede k eliminaci zjištěných nedostatků. Na závěr bude formulováno doporučení pro přezkoumání a případnou korekci stávajících právních předpisů za využití nových poznatků.

3 TEORETICKÁ VÝCHODISKA

3.1 Probační a mediační služba

Probační a mediační služba (dále PMS) je organizační složkou státu a účetní jednotkou.¹ Byla zřízena zákonem č. 257/2000 Sb., s účinností od 1. 1. 2001, který stanoví rovněž podrobnosti její činnosti, kompetence, organizační strukturu, definuje postavení úředníků PMS apod. Vznik zákona reagoval na situaci, kdy nebylo právně upraveno postavení probačních pracovníků včetně vymezení jejich působnosti, práv a povinností. Střediska Probační a mediační služby sídlí v místech, kde působí Okresní, Obvodní nebo Městské soudy prvního stupně.

Před rokem 2001 byla v roce 1996 na soudech zřízena místa probačních úředníků k zajištění výkonu alternativních trestů, a jako servis pro kvalifikované rozhodování justice. V krajských městech (krajských soudech) byla tato místa obsazována kvalifikovanými vysokoškolsky vzdělanými pracovníky, kteří při probační a mediační činnosti vycházeli ze svých zkušeností s těmito službami ze studijních pobytů v zahraničí, z dostupné odborné literatury a z tehdejší justiční praxe. Ostatní místa na okresních soudech byla obsazována převážně dosavadními zaměstnanci soudů. Většina probačních pracovníků na soudech zajišťovala výkon trestu obecně prospěšných prací (dále jen VT OPP) a kontrolu výkonu podmíněného odsouzení, v menší míře se věnovali shromažďování informací o obviněných před rozhodnutím soudu a přípravě podkladů pro aplikaci odklonů v trestním řízení.²

Činnost Probační a mediační služby je zaměřena na práci s pachateli a oběťmi trestních činů. PMS přispívá k naplňování trestní spravedlnosti, v rámci trestního řízení je pověřena výkonem probace a poskytováním mediace. PMS je specializovaná sociální služba působící v rámci Ministerstva spravedlnosti ČR. Pracovní úkony zde zajišťují probační úředníci a probační asistenti.³ PMS deklaruje tři základní cíle své činnosti: integrace pachatele, participaci poškozeného a ochranu společnosti.⁴

¹ Zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě, § 1.

² MATOUŠEK, O., MATOUŠKOVÁ, A. *Mládež a delikvence. Možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*. 3. aktual. vyd. Praha: Portál, 2011, s. 186.

³ MATOUŠEK, O., KODYMOVÁ, P., KOLÁČKOVÁ, J. *Sociální práce v praxi*. 1. vydání. Praha: Portál, 2005, s. 283.

⁴ ŠTERN, P., OUŘEDNÍČKOVÁ, L., DOUBRAVOVÁ, D. *Probace a mediace: Možnosti řešení trestných činů*. 1. vydání. Praha: Portál, 2010, s. 14.

Probační a mediační služba spadá do konceptu restorativní (obnovující) justice, přičemž restorativní přístup v pojetí spravedlnosti se zaměřuje na újmy vzniklé trestním činem a usiluje o zohlednění potřeb poškozeného, dále podporuje odpovědnost pachatele za řešení vzniklé situace a zapojuje poškozeného, pachatele i komunitu do procesu řešení.⁵

Restorativní justice je konceptem s moderní vizí trestněprávní politiky, podle něhož trestný čin nenarušuje primárně právní normy, ale způsobuje újmu a narušuje mezilidské vztahy. Podle zakladatele tohoto konceptu, amerického kriminologa Howarda Zehra, jde o proces, který v maximální míře zapojuje všechny, kterých se daná činnost dotkla. Restorativní justice usiluje o maximálně možnou míru uzdravení a obnovu vztahů, které byly narušeny trestným činem. Za tímto účelem umožňuje účastníkům identifikovat újmy vzniklé v důsledku trestné činnosti, vzniklé potřeby a od nich se odvíjející povinnosti a závazky. Nalézání spravedlnosti z restorativního hlediska vyžaduje změnu perspektivy řešení následků trestné činnosti – účastníci zapojení do tohoto procesu hledají taková řešení, která povedou k nahrazení způsobené újmy, reakci na skutečné potřeby obětí trestné činnosti, a které současně motivují pachatele trestného činu k převzetí odpovědnosti.⁶

Matoušek⁷ vysvětluje pojem restorativní spravedlnost jako: „Soubor principů uplatňovaný v trestní politice v posledních desetiletích v západních státech, jehož cílem je posílit pachatelův pocit odpovědnosti za spáchaný čin a přimět ho, aby co nejrychleji a nejprůměrněji způsobenou škodu kompenzoval přímo poškozenému“. Dle Jelínka⁸ byl systém českého soudnictví mnohdy orientován zejména na opatření vůči pachateli trestného činu a úloha oběti trestného činu byla druhořadou. V současné době se tento nepoměr však již čím dál více potírá.

3.1.1 Legislativní úprava Probační a mediační služby

PMS byla zřízena na základě výše uvedeného zákona a je organizační složkou státu, není právnickou osobou, jedná jménem státu v rozsahu své působnosti. Plní úkoly v trestním řízení a vykonává oprávnění vymezená v trestním zákoně, trestním řádu a zákoně o Probační a mediační službě, případně v dalších zákonech. Důležitým vnitřním dokumentem služby je

⁵ MATOUŠEK, O., KODYMOVÁ, P., KOLÁČKOVÁ, J. *Sociální práce v praxi*. 1. vydání. Praha: Portál, 2005, s. 285-286.

⁶ Restorativní justice. *O restorativní justici*. [cit. 9. 6. 2020]. Dostupný z: <https://restorativni-justice.cz/o-restorativni-justici/>.

⁷ MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. 1. vydání. Praha: Portál, 2003, s. 184.

⁸ JELÍNEK, J. *Poškozený v českém trestním řízení*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 1998, s. 7-8.

její Statut, který podrobně vymezuje např. organizaci a řízení PMS, okruh činností a středisek, vzdělávací systém.⁹

3.1.2 Organizační struktura Probační a mediační služby

Organizační řád je základní normou PMS, vydanou v souladu se zákonem č. 257/2000 Sb., a upravuje řízení a organizaci PMS.

V čele PMS stojí ředitel, který zajišťuje chod organizace po stránce personální, organizační, hospodářské, materiální a finanční. Jmenuje jej a odvolává ministr spravedlnosti a sídlí na ředitelství PMS v Praze. Krajští vedoucí jsou vedoucími zaměstnanci na středním stupni řízení PMS. Tito organizují činnosti středisek ve svém soudním kraji a odpovídají za řádný chod řediteli PMS.

Úkoly PMS ve vztahu k soudům, státním zastupitelstvím a orgánům Policie ČR zajišťuje celkem 77 středisek Probační a mediační služby, která působí v sídlech okresních soudů, obvodních nebo městských soudů, které jsou postaveny na roveň soudů okresních. Práci jednotlivých středisek PMS organizují a řídí jejich vedoucí. Vedoucího střediska PMS jmenuje a odvolává na návrh ředitele PMS ministr spravedlnosti po projednání s Radou pro probaci a mediaci. Vedoucí střediska PMS nesmí dávat pokyny úředníkům a asistentům PMS k provádění úkonů probace a mediace v rozporu s pokyny soudu nebo státního zástupce.¹⁰

Zaměstnanci PMS jsou probační úředníci, probační asistenti, administrativní a provozní zaměstnanci. Jsou oprávněni činit jménem PMS právní úkony v rámci jejich pracovních činností v rozsahu stanoveném zákonem o PMS a dalšími právními předpisy, organizačním řádem a dalšími vnitřními předpisy, pracovní smlouvou a popisem práce, nebo na základě zvláštního pověření uděleného ředitelem.¹¹

Probační úředníci musí být bezúhonní a svéprávní, musí mít vysokoškolské vzdělání v magisterském společenskovědním studijním programu a odbornou zkoušku, kterou jim středisko umožní vykonat po absolvování základního kvalifikačního vzdělání pro úředníky PMS. Asistentem PMS se může stát bezúhonná fyzická osoba starší 21 let, která je svéprávná, se středoškolským vzděláním, která absolvovala specializační kurz

⁹ Statut Probační a mediační služby ČR. Praha: Probační a mediační služba ČR, 2008.

¹⁰ Zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě, § 10.

¹¹ Organizační řád Probační a mediační služby. Praha: Probační a mediační služba, 2018.

pro asistenty PMS. Rozsah a obsah kvalifikačního vzdělávání a odborné zkoušky pro úředníky a obsah specializačního kurzu pro asistenty PMS stanoví Statut Probační a mediační služby.¹²

Jak je uvedeno výše, poradním orgánem Ministra spravedlnosti ČR je Rada pro probaci a mediaci, jejíž členy jmenuje ministr spravedlnosti ze soudců, státních zástupců, úředníků PMS a dalších odborníků v oblasti probace a mediace.

Rada pro probaci a mediaci zejména navrhuje pravidla pro vytváření probačních programů a pravidla a standardy probační a mediační činnosti schvalované rozhodnutím ministra spravedlnosti, projednává koncepční a metodické materiály připravené MS, vyjadřuje se ke jmenování a odvolávání vedoucích středisek PMS a vyjadřuje se k dočasnému přidělení úředníků PMS k MS.¹³

3.1.3 Činnosti Probační a mediační služby

Probační a mediační služba provádí v rozsahu stanoveným zákonem o PMS, trestním zákoníkem (dále jen TZ), trestním řádem (dále jen TŘ) a zákonem o soudnictví ve věcech mládeže (dále jen ZSM) úkony probace a mediace ve věcech projednávaných v trestním řízení.¹⁴

PMS není vybavena rozhodovacími pravomocemi. Je postavena mimo strukturu orgánů činných v trestním řízení (soud, státní zástupce, policie), a to především za účelem její relativní samostatnosti a potřeby plně využít spolupráce této služby v průběhu celého trestního řízení, jak pro potřeby trestního stíhání, tak vykonávacího řízení.¹⁵

Probační a mediační služba se rovněž podílí již na prevenci trestné činnosti. Činnosti v oblasti probace a mediace může PMS vykonávat na pokyn výše uvedených orgánů činných v trestním řízení nebo z podnětu obviněného nebo poškozeného (o této skutečnosti informuje PMS příslušný orgán činný v trestním řízení, který může rozhodnout o tom, že věc se k mediaci nepředává a mediace nadále vykonávána nebude). Na činnostech, které nejsou zákonem o PMS, ZSM, TZ nebo TŘ svěřeny do výlučné pravomoci PMS, se mohou podílet i jiné osoby. Případné poznatky o osobě obviněného nebo stanoviscích poškozeného,

¹² Zákon č. 257/200 Sb., o Probační a mediační službě, § 6.

¹³ Zákon č. 257/200 Sb., o Probační a mediační službě, § 12.

¹⁴ Zákon č. 257/200 Sb., o Probační a mediační službě, § 1.

¹⁵ Důvodová zpráva k zákonu č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě [ASPI ID: LIT33133CZ].

kteřé PMS získá v souvislosti s prováděnou probací nebo mediací, sděluje soudu nebo státnímu zástupci.¹⁶

PMS rovněž úzce spolupracuje s orgány sociálního zabezpečení, školami a školskými zařízeními, poskytovateli zdravotních služeb, církvemi a náboženskými společnostmi, nestátními neziskovými organizace apod., s orgány sociálně-právní ochrany dětí dle zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.¹⁷

Probací se rozumí organizace a výkon dohledu nad obviněným, obžalovaným nebo odsouzeným, kontrola výkonu trestů, které nejsou spojeny s odnětím svobody (například trest OPP) včetně uložených přiměřených povinností a omezení, sledování chování odsouzeného ve zkušební době podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, individuální pomoc obviněnému, působení na obviněného k jeho řádnému životu a plněním soudem nebo státním zástupcem uložených podmínek za účelem obnovy narušených právních i společenských vztahů.

Mediace je mimosoudní zprostředkování za účelem řešení sporu mezi obviněným, obžalovaným nebo odsouzeným a poškozeným, činnost směřující k urovnání konfliktního stavu, která je vykonávána v souvislosti s trestním řízením. Lze ji provádět jen s výslovným souhlasem obviněného, obžalovaného nebo odsouzeného a poškozeného.¹⁸

Probační a mediační služba dále vytváří předpoklady pro možnost projednání trestní věci v některém ze zvláštních druhů trestního řízení nebo pro možnost uložení alternativního trestu, tj. trestu nespojeného s odnětím svobody. Za tímto účelem spolupracuje s obviněným, sleduje a kontroluje jeho chování, poskytuje obviněnému odborné poradenství a pomoc, spolupracuje s rodinou a sociální komunitou obviněného. Cílem je vést obviněného k tomu, aby v budoucnu vedl řádný život.

¹⁶ Zákon č. 257/200 Sb., o Probační a mediační službě, § 4.

¹⁷ Zákon č. 257/200 Sb., o Probační a mediační službě, § 5.

¹⁸ Zákon č. 257/200 Sb., o Probační a mediační službě, § 2.

Za tímto účelem PMS zejména:

- zajišťuje podklady k osobě obviněného, jeho rodinnému a sociálnímu zázemí;
- vytváří podmínky pro rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání, pro schválení narovnání (projednání a uzavření dohody o narovnání mezi obviněným a poškozeným nebo dohody o náhradě škody nebo o vydání bezdůvodného obohacení);
- vykonává dohled nad chováním obviněného v případech, kdy soud rozhodl o nahrazení vazby probačním dohledem;
- vykonává dohled nad chováním odsouzeného v případech, kdy byl uložen dohled, kontroluje výkon dalších alternativních trestů nespojených s odnětím svobody (například trestu OPP, peněžitého trestu, domácího vězení apod.);
- sleduje výkon ochranných opatření;
- kontroluje chování odsouzeného v průběhu zkušební doby (pokud bylo rozhodnuto o podmíněném propuštění odsouzeného z výkonu trestu odnětí svobody).

Vedle těchto činností PMS napomáhá poškozeným při odstraňování následků trestného činu. Podílí se na prevenci trestné činnosti.

Zvláštní pozornost PMS věnuje péči o mladistvé obviněné a obviněným ve věku blízkém věku mladistvých. Přispívá k ochraně práv mladistvých poškozených trestnou činností, koordinuje sociální a terapeutické programy práce s mladistvými obviněnými a sociální a terapeutické programy s uživateli omamných a psychotropních látek.¹⁹

3.1.4 Alternativní tresty

Tyto tresty jsou alternativou k přeplněným věznicím, ve kterých je odsouzený izolován od společnosti, což s sebou nese množství negativních důsledků. Pachatel se stává pasivním členem společnosti, nemusí pracovat, nemá možnost hledat si práci či organizovat svůj volný čas. Navíc má zajištěno ubytování, stravu, zdravotní a sociální péči, a to vše na účet daňových poplatníků. Jedná se tedy o tresty nespojené s odnětím svobody, které umožňují odsouzenému vykonat trest na svobodě, aniž by došlo k zpretrhání sociálních, rodinných, pracovních či společenských vazeb.²⁰

¹⁹ Zákon č. 257/200 Sb., o Probační a mediační službě, § 4.

²⁰ REPÍK, B. Trestné sankcie. Justičná revue, XDIII, 1991, č. 1, s. 12 In KUČHTA, J., VÁLKOVÁ, H. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 214.

Obecně můžeme alternativními tresty nazvat veškeré tresty nespojené s odnětím svobody. Tyto tresty lze uložit pouze za přečiny, což jsou tresty nedbalostní a úmyslné, s trestní sazbou do pěti let odnětí svobody. Ve smyslu vymezení pravého smyslu alternativních trestů, v němž by hlavním účelem byla náhrada za nepodmíněný trest, by do tohoto vymezení spadaly v rámci českého trestního práva pouze následující tresty: podmíněné odsouzení, podmíněné odsouzení s dohledem, trest domácího vězení a trest obecně prospěšných prací. S dělením alternativních trestů na užší a širší výběr se můžeme setkat rovněž v odborné literatuře, přičemž do užšího pojetí spadají výše uvedené alternativní tresty, které jsou zajišťovány Probační a mediační službou. Do širšího pojetí pak spadají veškeré ostatní tresty nespojené s odnětím svobody.

Alternativní tresty, jejichž výkon je zajišťován Probační a mediační službou:

➤ Trest obecně prospěšných prací

Spočívá v povinnosti odsouzeného vykonat osobně, bezplatně a ve svém volném čase soudem stanovený počet hodin (v rozmezí 50-300 hodin) nejpozději do jednoho roku ode dne, kdy soud vydal usnesení o nařízení tohoto trestu. Trest OPP musí být vykonán ve prospěch obcí a jiných obecně prospěšných institucí.²¹

➤ Podmíněné odsouzení

Spočívá v podmíněném odkladu výkonu trestu odnětí svobody na zkušební dobu od jednoho do pěti let. Zkušební doba začíná běžet dnem nabytí právní moci vydaného rozhodnutí.²²

➤ Podmíněné odsouzení s dohledem probačního úředníka

Spočívá opět v podmíněném odkladu výkonu trestu odnětí svobody na zkušební dobu od jednoho do pěti let, avšak za současného vyslovení dohledu probačního úředníka. Tento dohled poté zajišťuje pravidelný osobní kontakt odsouzeného s probačním pracovníkem.²³

²¹ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 62-65.

²² Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 81-83.

²³ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 84-87.

➤ **Trest domácího vězení**

Tento alternativní trest spočívá v povinnosti odsouzeného zdržovat se po dobu výkonu trestu v určeném obydlí v soudem stanoveném časovém období, nebrání-li v tom důležité důvody, zejména výkon zaměstnání nebo poskytnutí zdravotní péče v důsledku onemocnění nebo úrazu.²⁴

➤ **Trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce**

Tento trest spočívá v uložení zákazu vstupu na akce, pokud se odsouzený na takové akci dopustil úmyslného trestného činu.²⁵

Ostatní alternativní tresty:

➤ Peněžitý trest

➤ Trest zákazu činnosti

➤ Trest vyhoštění

➤ Trest zákazu pobytu

➤ Trest propadnutí majetku

➤ Trest propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty

Samotný trest OPP je koncipován jako alternativa nejen ke krátkodobým trestům odnětí svobody, ale i k trestům střednědobým (horní hranice trestní sazby 5 let je z pohledu penologie chápána jako hranice mezi tresty střednědobými a dlouhodobými).²⁶

Pokud jde o vztah trestu OPP k některým jiným alternativním trestům, jedná se o druh trestu, který je přísnější než zákaz činnosti ve smyslu § 73 a § 74 TZ, protože pro odsouzeného představuje vyšší míru omezení, svou roli zde hraje rovněž i univerzální povaha trestu OPP ve smyslu § 53 odst. 2 TZ.²⁷ Ve vztahu k trestu domácího vězení dle § 60 a § 61 TZ je možno naopak trest OPP považovat za trest mírnější,

²⁴ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 60-61.

²⁵ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 76-77.

²⁶ ŠČERBA, F. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vyd. Praha: Leges, 2014, s. 296.

²⁷ Domácí vězení, obecně prospěšné práce, peněžitý trest, zákaz držení a chovu zvířat, zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce, vyhoštění a zákaz pobytu lze uložit samostatně, i když trestní zákon na některý trestný čin takový trest nestanoví. (§ 53 odst. 2 TZ).

a to nejen s ohledem na systematické zařazení tohoto trestu dle ustanovení § 52 odst. 1 TZ,²⁸ ale rovněž i s ohledem na možnost přeměny nevykonaného trestu OPP nebo jeho části na trest domácího vězení (§ 65 odst. 2 písm. a) TZ). Obecně však trest OPP nelze považovat za mírnější oproti podmíněnému odsouzení k trestu odnětí svobody dle § 81 až § 87 TZ, protože rozhodující bude výměra těchto druhů trestů a jejich dopad na pachatele (viz například R 56/1997²⁹ a R 41/2002-II).³⁰

²⁸ Jedná se o relativně přísnější alternativní trest, protože ve výčtu druhů trestů dle § 52 odst. 1 TZ je trest OPP uveden na třetím místě, za trestem odnětí svobody a trestem domácího vězení (§ 52 odst. 1 písm. a) a b) TZ). ŠČERBA, F. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vyd. Praha: Leges, 2014, s. 295.

²⁹ „Trest obecně prospěšných prací nelze obecně považovat za mírnější trest ve smyslu ustanovení § 35 odst. 2 tr. zák. než trest odnětí svobody, jehož výkon je podmíněně odložen. Rozhodující je také výměra těchto trestů a jejich dopad na pachatele.“

Usnesení Nejvyššího soudu ČR – senátu ze dne 13. 3. 1997, sp. zn. 2 Tzn 13/97 [ASPI ID: JUD8512CZ].

³⁰ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník I. Komentář*. § 1–139. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 837.

3.2 Trest obecně prospěšných prací

Trest obecně prospěšných prací (dále jen OPP) představuje nezastupitelnou alternativu k trestu odnětí svobody, vychází z pojetí restorativní justice, podle něhož má výkon trestu obecně prospěšných prací představovat možnost nápravy a obnovy. Je nejčastěji ukládaným alternativním trestem v České republice. Nabízí odsouzenému možnost vlastní aktivitou (prací) odčinit své trestné jednání. Výkon OPP sleduje obecný zájem. Současně přináší prospěch společnosti, neboť po úspěšném vykonání OPP dojde k zahazení odsouzení. Nezanedbatelný je i finanční aspekt alternativního trestu – výkon OPP nezatěžuje stát vysokými náklady souvisejícími s výkonem nepodmíněného trestu odnětí svobody.³¹

Základním smyslem tohoto trestu je, že odsouzený není umístěn do věznice a není tak vystaven negativnímu působení takového prostředí. Nezbytnými náležitostmi pro jeho řádné uplatnění jsou spolupráce ze strany společnosti a také přehledná a ucelená právní úprava.³²

3.2.1 Podstata a legislativní úprava trestu obecně prospěšných prací

Trest obecně prospěšných prací byl do trestního zákona zařazen novelou přijatou zákonem č. 152/1995 Sb., a to jako samostatný druh trestu, který má být významnou alternativou trestu odnětí svobody, což vyplývá i ze skutečnosti, že v případě zaviněného nevykonání tohoto trestu nebo nevedení řádného života v době jeho výkonu se přemění na trest odnětí svobody.³³

Charakter trestu OPP jako alternativního trestu potvrzuje ve své judikatuře rovněž například Nejvyšší soud ČR v rozsudku jeho senátu ze dne 28. 3. 2001, sp. zn. 7 Tz 39/2001: „*Trest obecně prospěšné práce podle § 45 tr. zák. je alternativou nepodmíněného trestu odnětí svobody v případech, v nichž by bylo na místě uložit jen krátkodobý nepodmíněný trest odnětí svobody. Krátkodobým trestem odnětí svobody je tento trest ve výměře do několika měsíců, přičemž orientačně lze vycházet z výměry do sedmi měsíců, které se blíží ekvivalent maximální výměry trestu obecně prospěšné práce. V závislosti na povaze každého*

³¹ Probační a mediační služba. *Obecně prospěšné práce*. [cit. 7. 6. 2020]. Dostupný z: <https://www.pmscr.cz/obecne-prospesne-prace/>.

³² PŘESLIČKOVÁ, H., GAJDOŠ, R., KRUTINA, M. *Obecně prospěšné práce a další instituty restorativní justice: informativní brožura pro obce, nevládní organizace a účastníky trestního řízení*. Praha: Leges, 2014, s. 295.

³³ SOTOLÁŘ, A., PÚRY, F., ŠÁMAL, P. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2000, s. 317.

konkrétního případu je sice možné připustit uložení trestu obecně prospěšné práce i tam, kde by výměra krátkodobého trestu odnětí svobody poněkud převyšovala sedm měsíců, avšak zpravidla je nutno považovat za vyloučené, aby trest obecně prospěšné práce byl alternativou k nepodmíněnému trestu odnětí svobody, který by jinak byl se zřetelem k hlediskům stanoveným v § 31 odst. 1 trestního zákona a k účelu trestu stanovenému v § 23 odst. 1 trestního zákona uložen ve výměře převyšující jeden rok.³⁴ K právní větě citovaného rozsudku je nutno uvést, že maximální výměra trestu OPP v době jeho vynesení byla 400 hodin, oproti 300 hodinám podle aktuálně platné právní úpravy.

Avšak například ze studie Institutu pro kriminologii a sociální prevenci vyplynulo, že toto snížení maximální výměry trestu OPP na 300 hodin vyvolalo značně rozporuplné reakce, přičemž ze strany soudců a státních zástupců zaznívaly spíše názory, že dřívější sazba 400 hodin byla vhodnější, nebo že by se měla výměra naopak zvýšit: „Výměra počtu hodin obecně prospěšných prací by měla být vyšší, když tento trest by měl být zejména ukládán místo nepodmíněného odnětí svobody“.³⁵

Trest OPP je svou povahou určen zejména pro pachatele, které nestačí postihnout podmíněným trestem odnětí svobody (s případným dohledem probačního úředníka), a u nichž nelze (nebo není vhodné) uložit peněžitý trest (například z důvodu špatné sociální situace, nezaměstnanosti apod.). Jedná se do jisté míry legální druh „nucené práce“, která je v souladu s mezinárodně i ústavněprávním zákazem nucených prací, protože jejím účelem je nahrazování nepodmíněného trestu odnětí svobody v souladu s článkem 9 odst. 2 usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů, a článkem 4 odst. 3 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Součástí českého právního pořádku je trest OPP od 1. 1. 1996 zákonem č. 152/1995 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon České národní rady č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 189/1994 Sb., o vyšších soudních úřednících, a zákon č. 59/1965 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů.³⁶

³⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR – senátu ze dne 28. 3. 2001, sp. zn. 7 Tz 39/2001 [ASPI ID: JUD27679CZ].

³⁵ SCHEINOST, M. *Sankční politika pohledem praxe*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2014. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci).

³⁶ ŠČERBA, F. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vyd. Praha: Leges, 2014, s. 295.

Podstata trestu je dále upravena v § 62 trestního zákoníku (dále jen TZ), přičemž soud může uložit trest OPP v případě, kdy odsuzuje pachatele za přečin ve smyslu § 14 odst. 2 trestního zákoníku. Jako samostatný trest jej může uložit, pokud není uložení jiného trestu třeba, zejména s ohledem na povahu a závažnost spáchaného trestného činu a osobu a poměry jeho pachatele. Soud tento trest zpravidla neuloží, pokud byl v době tří let předcházejících uložení trestu OPP tento druh trestu přeměněn na trest odnětí svobody podle § 65 odst. 2 TZ.

Trest OPP není určen primárně pro prvopachatele nebo pachatele nedbalostních trestných činů, ale spíše pro postih pachatelů, kteří opětovně spáchali úmyslný trestný čin menší nebo střední závažnosti, u nichž okolnosti nevyžadují uložení pachateli trest odnětí svobody.³⁷

V souladu s § 63 TZ může soud uložit trest OPP ve výměře 50 až 300 hodin. Spolu s trestem a jeho výměrou může soud uložit pachateli na dobu trestu rovněž i přiměřená omezení nebo přiměřené povinnosti dle § 48 odst. 4 TZ³⁸, které směřují k tomu, aby pachatel vedl řádný život.

3.2.2 Výkon trestu obecně prospěšných prací

Každé středisko PMS ve spolupráci, a po dohodě s místně příslušným soudem, mapuje a rozšiřuje elektronicky zpracovanou databázi poskytovatelů v regionu, týkající se stávajících a nových možností výkonu trestu OPP u obecně prospěšných organizací. Spolu se soudem vede aktuální evidenci požadavků na vykonání trestu obecně prospěšných prací. Informace uvedené poskytovateli do těchto požadavků (viz příloha č. 1) jsou následně do databáze zaváděny – jedná se o informace o druhu práce, místě výkonu, rozsahu prací, termínu provedení, počtu osob a speciálních požadavků poskytovatelů, aj.

Obce a organizace, které dle ustanovení § 45 odst. 3 TZ připadají v úvahu jako poskytovatelé pro výkon trestu OPP, kontaktuje probační úředník nebo asistent střediska PMS s nabídkou možné spolupráce v této oblasti. V případě jejich zájmu s nimi naváže

³⁷ ŠČERBA, F. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vyd. Praha: Leges, 2014, s. 295.

³⁸ Jedná se například o povinnost podrobit se vhodnému programu sociálního výcviku a převýchovy, podrobit se léčení závislosti na návykových látkách, které není ochranným léčením podle TZ, podrobit se vhodným programům psychologického poradenství, zdržet se návštěv nevhodného prostředí, sportovních, kulturních a jiných společenských akcí a styku s určitými osobami, zdržet se neoprávněných zásahů do práv nebo právem chráněných zájmů jiných osob, zdržet se hazardních her, hraní na hracích přístrojích a sázek, zdržet se požívání alkoholických nápojů nebo jiných návykových látek, veřejně se osobně omluvit poškozenému nebo poskytnout poškozenému jiné přiměřené zadostiučinění apod. (§ 48 odst. 4 TZ)

osobní kontakt za účelem předání informací potřebných pro zajištění výkonu trestu OPP. Seznámí je se způsoby spolupráce a pravidly komunikace se střediskem PMS a s místně příslušným soudem během výkonu trestu OPP v jejich organizaci. Dohodne s nimi rovněž způsob, jakým bude prováděna prostřednictvím místně příslušného střediska PMS pravidelná aktualizace a evidence nových požadavků na místa pro výkon trestu OPP.

3.2.3 Poskytovatelé výkonu trestu obecně prospěšných prací

Trest obecně prospěšných prací je vykonáván ve prospěch správních orgánů (obcí), resp. ve prospěch obecních a městských úřadů a dalších obecně prospěšných společností. Tyto organizace se obecně nazývají poskytovateli pro výkon trestu OPP.

Poskytovatelé jsou evidováni v celorepublikovém elektronickém katalogu, do kterého mají umožněn přístup zástupci okresních soudů a pracovníci PMS. Možnosti poskytovatelů pro umístování odsouzených jsou různé – od možnosti umístit pro výkon trestu OPP v průběhu roku od jednoho odsouzeného po desítky odsouzených. Tato kapacita však nemá vliv na intenzitu kontaktu ze strany PMS. Poskytovatel je na požádání vyzván k průběžnému vykazování počtu odpracovaných hodin u odsouzených – aby se maximálně předcházelo administrativnímu zatížení poskytovatelů, jsou tyto informace sdělovány zpravidla elektronickou formou.

Aby bylo dosaženo jednotného postupu při výkonu trestu OPP, byl vedením Probační a mediační služby vypracován dokument „Příručka pro poskytovatele OPP“ (viz příloha č. 2), jejímž cílem je zodpovědět veškeré dotazy nových i stávajících poskytovatelů, přičemž příručka funguje jako průvodce postupy v rámci VT OPP.

3.2.4 Činnost středisek PMS před uložením trestu OPP

Soudy mohou pověřit střediska PMS předjednáním podmínek obecně prospěšných prací (resp. získáním stanoviska obviněného k možnému uložení trestu OPP). Výsledkem takového projednání by měl být vyjádřený souhlas obviněného s uložením tohoto druhu trestu, s tím, že za předpokladu, že bude uznán vinným, jako právní následek spáchaného činu mu bude uloženo vykonat soudem stanovený počet hodin.³⁹

³⁹ KARABEC, Z., ROZUM, J. *K problematice souhlasu pachatele s uložením trestu obecně prospěšných prací*. Právní praxe, č. 4, 1998, s. 229.

Jakmile PMS obdrží podnět od soudu k zahájení činnosti v rámci trestního řízení ve fázi před pravomocným rozhodnutím, provede evidenci klienta do agendového informačního systému PMS, konkrétně do probačního rejstříku, který zahrnuje veškeré probační spisy, resp. veškeré odsouzené, s kterými je spolupracováno. Na základě jednání s obviněným ohledně budoucí spolupráce probační pracovník zváží, zda je možné a vhodné seznámit obviněného s podmínkami uložení a výkonu trestu OPP. Přihlíží přitom k případnému požadavku soudce nebo státního zástupce na zjištění stanoviska obviněného k možnosti uložení trestu OPP.⁴⁰

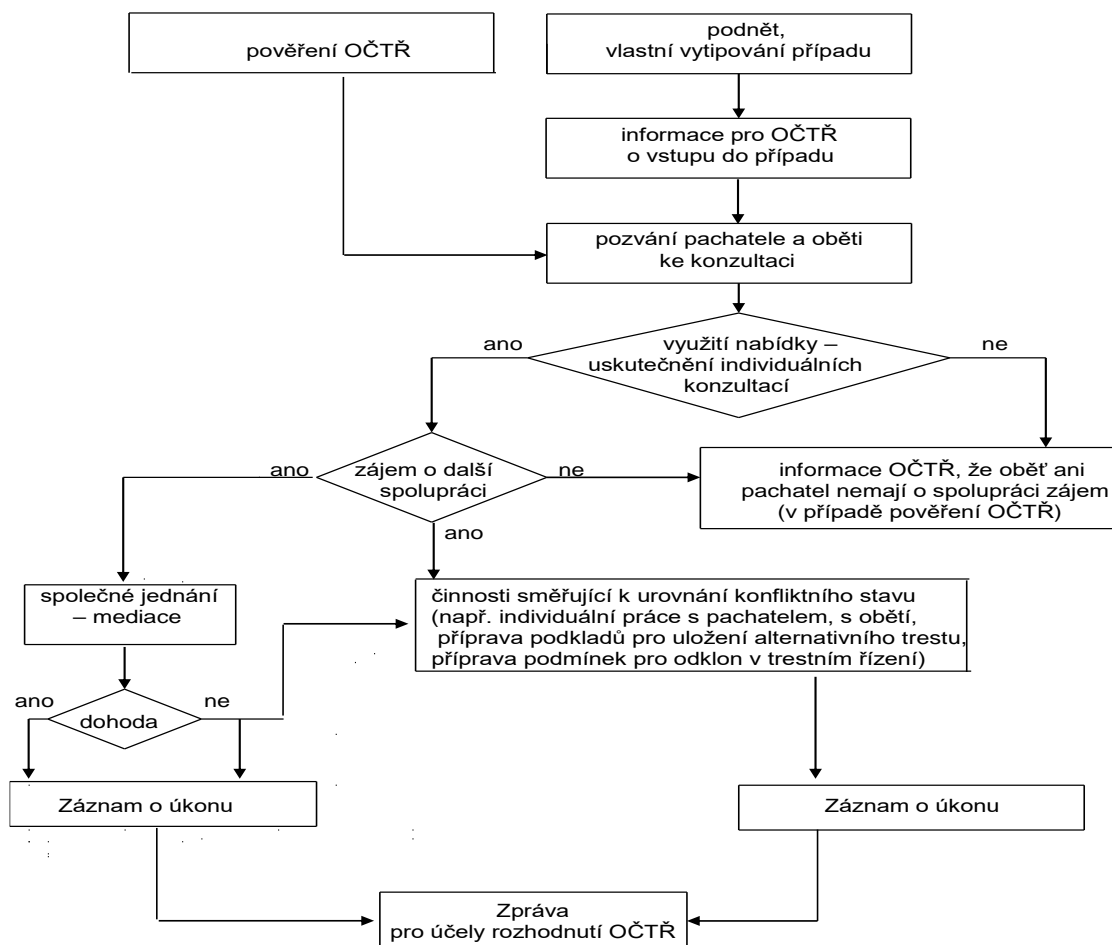
Při získávání tohoto stanoviska může být probačním pracovníkem zjištěno, že osoba obviněného nesplňuje podmínky pro uložení trestu OPP (zdravotní stav, sociální zázemí), a může dle ustanovení § 45a odst. 1 TZ navrhnout uložení jiného trestu.

Předběžné projednání možnosti uložení trestu OPP mezi pachatelem a pracovníkem OPP je důležité zejména v případech, kdy soud uloží trest OPP trestním příkazem. S účinností od 1. 1. 2010 (zákon č. 41/2009 Sb. Zákon o změně některých zákonů v souvislosti s přijetím trestního zákoníku) je možno tímto způsobem uložit trest OPP pouze po předchozím vyžádání si zprávy probačního úředníka obsahující informace o stanovisku pachatele, jeho zdravotním stavu a možnostech výkonu trestu OPP (§ 64 TZ), k níž soud přihlédně (§ 314e odst. 3 TŘ). Před uvedenou novelou soudy často ukládaly trest OPP, aniž by předtím PMS projednala s pachatelem tuto alternativu trestu odnětí svobody. Trest OPP byl ukládán v nevhodných případech pachatelům, kteří jej nerespektovali a následně byl měněn v trest odnětí svobody ve smyslu § 65 odst. 2 písm. c) TZ. Předběžné projednání trestu OPP mezi probačním úředníkem a pachatelem je důležité i z toho důvodu, že probační úředník pachateli vysvětlí podstatu a podmínky výkonu trestu OPP, důsledky případného nedodržení podmínek výkonu trestu a současně zjistí postoj obviněného k trestu OPP. Střetnutí pachatele s jinou osobou než s orgány činnými v trestním řízení, může navíc pachatele i aktivizovat a motivovat k další spolupráci.⁴¹

⁴⁰ Probační a mediační služba. *Metodický postup střediska PMS v rámci zajištění možností ukládání a výkonu trestu obecně prospěšných prací (OPP)*. [cit. 7. 6. 2020]. Dostupný z: https://www.pmscr.cz/download/OPP_metodika_bez_priloh.pdf.

⁴¹ ŠČERBA, F. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vyd. Praha: Leges, 2014, s. 302.

Obrázek 1 Grafické znázornění činností PMS v přípravném řízení

Zdroj: Probační a mediační služba České republiky. Metodický standard – Přípravné řízení. 2019. Interní dokument PMS.

3.2.5 Činnost středisek PMS po pravomocném uložení trestu OPP

Středisku PMS je soudem zasláno pravomocné rozhodnutí o uložení trestu OPP, s pověřením k probačním činnostem. Konkrétně je toto pověření zaměřeno na projednání podmínek výkonu trestu OPP s odsouzeným. Probační pracovník následně založí spis a zašle odsouzenému pozvánku k úvodnímu jednání. V této fázi rovněž probační pracovník zahájí kroky směřující ke spolupráci s poškozeným.⁴²

⁴² Probační a mediační služba. Metodický postup střediska PMS v rámci zajištění možnosti ukládání a výkonu trestu obecně prospěšných prací (OPP). [cit. 7. 6. 2020]. Dostupný z: https://www.pmscr.cz/download/OPP_metodika_bez_priloh.pdf.

Projednáání podmínek trestu OPP s odsouzeným

Probační pracovník v rámci úvodní konzultace výkonu trestu OPP projedná s odsouzeným následující náležitosti:

- a) obecné informace o činnosti PMS se specifickým zaměřením na postup střediska při zajištění výkonu a kontroly uloženého trestu OPP;
- b) podrobné informace o podmínkách a průběhu výkonu trestu OPP;
- c) vyjasnění postavení, práv a povinností zainteresovaných subjektů v průběhu výkonu trestu OPP;
- d) zjištění informací důležitých pro možnost vykonávat trest OPP a dojednání konkrétních podmínek místa a způsobu výkonu trestu OPP;
- e) nabídka pomoci střediska PMS v případě potřeby odsouzeného;
- a) postoj klienta ke spáchanému činu a uloženému trestu, míru jeho motivovanosti trest vykonat;
- b) časové možnosti klienta v souvislosti s jeho zaměstnáním, studiem, rodinnou situací;
- c) dosažené vzdělání a odborné kvalifikace, praktické pracovní dovednosti klienta;
- d) zdravotní stav a případná zdravotní omezení klienta;
- e) rodinné poměry a sociální zázemí klienta;
- f) předchozí trestná činnost klienta;
- g) postoj klienta k osobě poškozeného a jeho představa, případně již realizované kroky směřující k odčinění způsobené újmy a nahrazení škody;
- h) další významné skutečnosti týkající se klienta a projednávaného případu;
- i) zjištění klientových psychosociálních potřeb a nabídka případné spolupráce nebo zprostředkování pomoci a kontaktu s jiným pracovištěm;
- j) ověření aktuálního kontaktu na klienta a dojednání způsobu komunikace se střediskem PMS.

Na základě zjištěných informací vyhotoví probační pracovník dokument „Poučení o výkonu trestu OPP“ (viz příloha č. 3), přičemž jeden výtisk je probačním pracovníkem předán odsouzenému.⁴³

Zahájení výkonu trestu OPP odsouzeným u instituce

Je-li to z časových důvodů možné, zúčastní se pracovník PMS úvodního projednání podmínek výkonu trestu OPP u daného poskytovatele spolu s odsouzeným. Na místě samém ověří podmínky výkonu konkrétních prací a jejich organizační zajištění. Současně bude poskytovateli předán dokument „Harmonogram výkonu trestu OPP“, (viz příloha č. 4), do kterého budou po dohodě obou stran plánovány a následně potvrzovány odpracované hodiny.

Instituce, v níž bude trest OPP vykonáván, neprodleně informuje PMS o tom, zda odsouzený v předem stanovený den zahájil výkon trestu OPP. V případě, kdy se probační pracovník dozví o tom, že se odsouzený ve stanovený termín do dané instituce nedostavil, znovu kontaktuje odsouzeného a upozorní jej na jeho povinnosti při výkonu trestu OPP s důrazem na možné důsledky jeho pasivního přístupu k výkonu uloženého trestu.

Probační pracovník informaci o zahájení (nebo nezahájení) výkonu trestu OPP zanese do probačního spisu a písemně ji sdělí soudu.⁴⁴

Zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v rámci VT OPP

I přesto, že je trest OPP jedním z nejčastěji ukládaných alternativních trestů již od roku 1996, doposud není v rámci ukládání tohoto trestu vyřešena problematika pojištění odsouzeného a poskytovatele v případě vzniku úrazu nebo škody. Obecné podmínky při zajišťování bezpečnosti tak vycházejí zejména ze Zákoníku práce (zákon č. 262/2006 Sb.) a Občanského zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb.). Jelikož stávající legislativa explicitně neřeší problematiku zajištění BOZP, nezbyvá poskytovatelům než postupovat dle uvedených zákonů. Poskytovatelům jsou ze strany PMS poskytovány dokumenty „Dohoda o realizaci výkonu trestu OPP“ (viz příloha č. 5) a „Základní povinnosti osoby při dodržování předpisů BOZP a PO“, na jejichž základě je postaven vztah mezi odsouzeným a poskytovatelem.

⁴³ Probační a mediační služba. *Metodický postup střediska PMS v rámci zajištění možností ukládání a výkonu trestu obecně prospěšných prací (OPP)*. [cit. 7. 6. 2020]. Dostupný z: https://www.pmscr.cz/download/OPP_metodika_bez_priloh.pdf.

⁴⁴ Probační a mediační služba. *Metodický postup střediska PMS v rámci zajištění možností ukládání a výkonu trestu obecně prospěšných prací (OPP)*. [cit. 7. 6. 2020]. Dostupný z: https://www.pmscr.cz/download/OPP_metodika_bez_priloh.pdf.

Průběh a kontrola výkonu trestu OPP

V případě, že klient dodržel základní podmínky nástupu výkonu trestu – dostavil se k projednání dohody o realizaci výkonu trestu OPP do příslušné instituce, zahájil samotný výkon prací a rovněž trest OPP podle dohodnutého harmonogramu řádně vykonává, provádí pověřený probační úředník nebo asistent dle aktuální potřeby (nejméně jednou za dva měsíce) kontrolu výkonu prací, a to osobně, telefonicky, písemně, e-mailem. Tuto probační činnost vykonává příslušné středisko PMS průběžně až do ukončení výkonu trestu OPP. Získané informace zaznamenává do probačního spisu.

Při provádění kontroly nad průběhem výkonu trestu OPP postupuje příslušné středisko PMS v součinnosti s příslušnou institucí, popřípadě s dalšími zainteresovanými subjekty (například městskou policií apod.).

Instituce, v níž odsouzený vykonává trest OPP, pro tento účel shromažďuje informace získané vlastním sledováním výkonu prací a eviduje aktuální počet odpracovaných hodin a kvalitu odvedené práce.⁴⁵

3.2.6 Ukončení trestu OPP

Výkon trestu obecně prospěšných prací je pro odsouzeného ukončen dnem odpracování stanoveného počtu hodin. Správní orgán, v jehož prospěch byl trest vykonán, zašle místně příslušnému středisku PMS vyplněný harmonogram současně s hodnocením výkonu trestu OPP (viz příloha č. 6). Středisko předá předmětné dokumenty soudu, který informuje rovněž o plnění přiměřených povinností a omezení, byly-li soudem stanoveny vedle trestu OPP.

Přeměna trestu OPP na trest odnětí svobody

Trest OPP může být přeměněn v nepodmíněný trest odnětí svobody při neplnění jednoho ze dvou zákonem předpokládaných důvodů. Každá jedna neodpracovaná hodina bude přeměněna na jeden den ve výkonu trestu odnětí svobody. První zákonný důvod spočívá v tom, že odsouzený v době od odsouzení do skončení výkonu trestu nevedl řádný život (např. nová trestná činnost). Druhým důvodem je skutečnost, že odsouzený zaviněně

⁴⁵ Probační a mediační služba České republiky. *Metodický postup střediska PMS v rámci zajištění možnosti ukládání a výkonu trestu obecně prospěšných prací (OPP)*. [cit. 7. 7. 2020]. Dostupný z: https://www.pmscr.cz/download/OPP_metodika_bez_priloh.pdf.

nevykonává trest ve stanovené době. Tohoto se odsouzený může dopustit tím, že nezačne trest vykonávat vůbec nebo v něm odmítne dále pokračovat.⁴⁶

Podmínka vedení řádného života spočívá v tom, že odsouzený dodržuje právní řád, nedopouští se přestupků a trestných činů.

V případě, že odsouzený neprovádí bez závažného důvodu uložené práce dle sjednaného harmonogramu a v dohodnutém rozsahu nebo kvalitě, vyrozumí o tom poskytovatel neprodleně probačního pracovníka, s nímž dále spolupracuje na řešení situace. Probační pracovník následně kontaktuje odsouzeného za účelem zjištění důvodu porušení podmínek VT OPP a iniciuje osobní schůzku. V případě, že odsouzený ani přes upozornění ze strany PMS trest OPP nevykonává, probační pracovník mu zašle doporučeně do vlastních rukou poslední výzvu k nástupu trestu. Pokud odsouzený do 14 dnů od doručení poslední výzvy výkon trestu opětovně nezahájí, podá probační pracovník soudu návrh na přeměnu trestu OPP na trest odnětí svobody.⁴⁷

O přeměně trestu OPP nebo o přeměně jeho zbytku v trest odnětí svobody rozhodne v souladu s § 340b TŘ předseda senátu na návrh probačního úředníka pověřeného kontrolou nad výkonem tohoto trestu nebo na návrh obecního úřadu nebo instituce, u nichž jsou OPP vykonávány, podaný prostřednictvím tohoto probačního úředníka, nebo i bez takového návrhu ve veřejném zasedání.

O rozhodnutí vyrozumí příslušné středisko PMS, které o něm vyrozumí obecní úřad nebo organizaci, u níž odsouzený trest OPP vykonával tak, aby odsouzenému již žádné další práce nebyly přidělovány. Proti tomuto rozhodnutí je přípustná stížnost, která má odkladný účinek.⁴⁸ Rozhodnutí o přeměně trestu OPP je překážkou pro pokračování ve výkonu trestu OPP. V době po nabytí právní moci takového rozhodnutí již nelze odsouzenému umožnit výkon trestu OPP, a tak odvrátit výkon trestu odnětí svobody, pokud na něj byl trest OPP v souladu s § 65 odst. 2 písm. c) TZ přeměněn.⁴⁹

Při přeměně trestu OPP na trest odnětí svobody ve smyslu § 65 odst. 2 písm. c) TZ musí soud určit rovněž způsob výkonu tohoto trestu. Jedná se o zařazení odsouzeného do konkrétního typu věznice (§ 56 TZ). Vzhledem k tomu, že trest OPP je alternativou

⁴⁶ ŠÁMAL, P., PÚRY, F., RITZMAM, S. *Trestní zákon. Komentář*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 378.

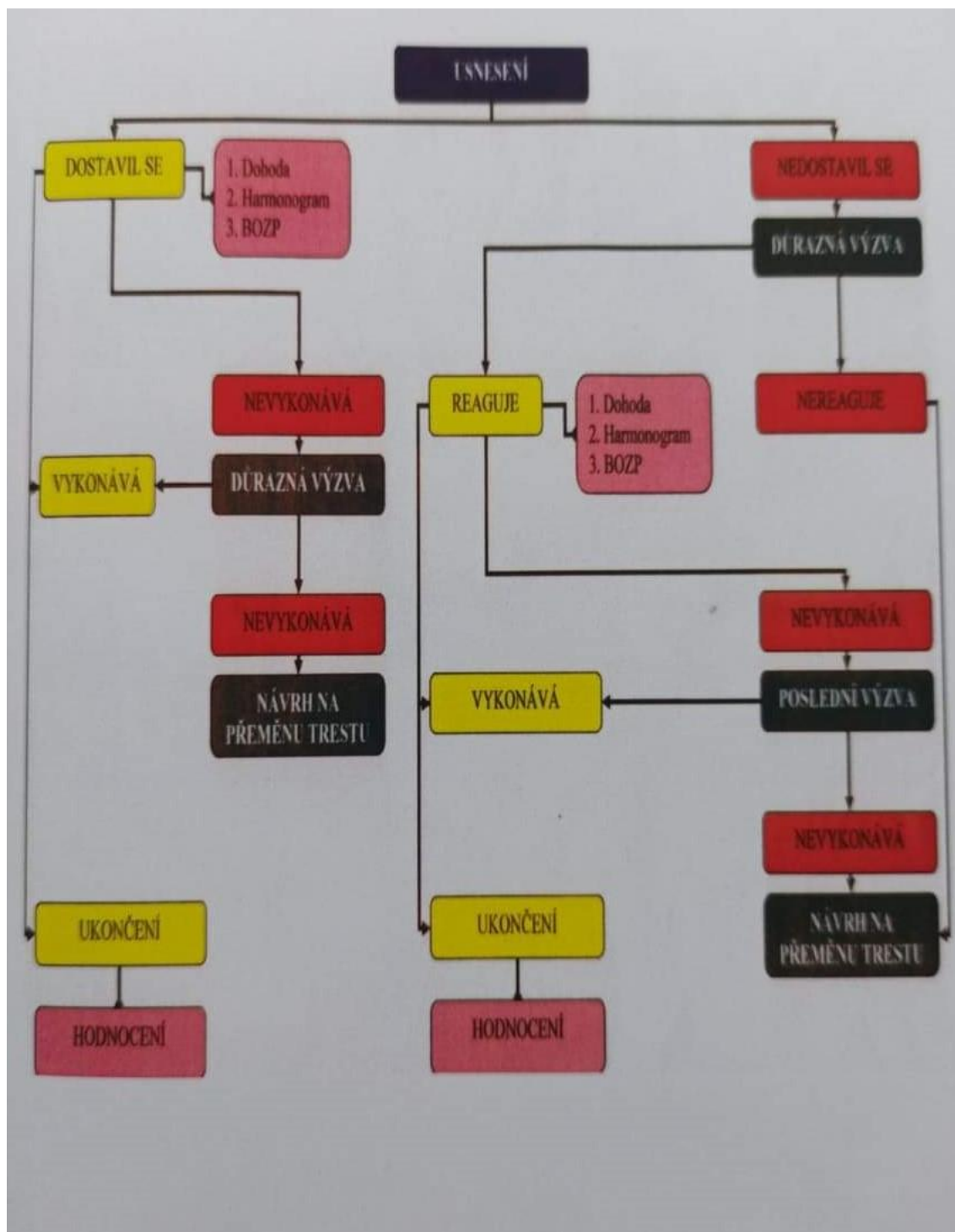
⁴⁷ Pokyn ředitele Probační a mediační služby, č. 4/2016, metodický standard PMS v oblasti trestu obecně prospěšných prací. Praha: Probační a mediační služba, 2016, s. 10.

⁴⁸ Zákon č. 141/1961, zákon o trestním řízení soudním (trestní řád), § 340b.

⁴⁹ ŠČERBA, F. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vyd. Praha: Leges, 2014, s. 317.

k trestu odnětí svobody, a postup dle § 65 odst. 2 je sankcí za nerespektování takového trestu, nemůže soud rozhodnout o podmíněném odložení výkonu trestu odnětí svobody.⁵⁰

Obrázek 2 Grafické znázornění průběhu výkonu trestu OPP ve vykonávacím řízení

Zdroj: Probační a mediační služba České republiky. Metodický standard – Trest obecně prospěšné práce. 2019. Interní dokument PMS.

⁵⁰ ŠČERBA, F. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vyd. Praha: Leges, 2014, s. 312.

Odklad a přerušeni výkonu trestu OPP

Soud v souladu s § 339 TŘ na potřebnou dobu odloží nebo přeruší výkon trestu OPP, pokud z předložených lékařských zpráv vyplývá, že odsouzený není v důsledku přechodného zhoršení zdravotního stavu schopen trest vykonat (TZ nijak časově tuto dobu neomezuje). Dalšími zákonnými důvody pro odklad nebo přerušeni výkonu trestu OPP jsou v souladu s § 339 TŘ těhotenství ženy, narození dítěte do doby jednoho roku dítěte po porodu, jiné důležité důvody (maximálně na dobu tří měsíců od dne právní moci rozhodnutí o uloženi trestu, takovým důležitým důvodem může být například neodkladná pracovní cesta odsouzeného do zahraničí, příprava odsouzeného k závěrečné zkoušce v rámci přípravy na budoucí povolání apod.)⁵¹ nebo poskytování zvláštní ochrany a pomoci podle zákona č. 137/2001 Sb., o zvláštní ochraně svědka a dalších osob v souvislosti s trestním řízením a o změně zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (po dobu trvání poskytování takové zvláštní ochrany a pomoci). Soud odklad nebo přerušeni výkonu trestu odvolá, pokud pominou jeho důvody. Doba přerušeni nebo odloženi výkonu trestu OPP se v souladu s § 65 odst. 1 TZ nezapočítává do lhůty jednoho roku, během které má být trest vykonán.⁵² Soud v souladu s § 340 TŘ odloží nebo přeruší výkon trestu OPP, pokud byl odsouzený povolán k výkonu vojenské činné služby. Proti rozhodnutí o přerušeni nebo odloženi výkonu trestu je možno podat stížnost, která má odkladný účinek.

Upuštění od výkonu trestu OPP

Předseda senátu upustí od výkonu trestu OPP nebo jeho zbytku, jestliže je odsouzený v důsledku změny svého zdravotního stavu dlouhodobě neschopen tento trest vykonávat.⁵³

3.2.7 Trest obecně prospěšných prací u mladistvých

Trestní odpovědnost mladistvých a sankce jim ukládané upravuje v souladu s § 109 TZ zákon o soudnictví ve věcech mládeže. Pokud neexistuje zvláštní právní úprava podle tohoto zákona, postupuje se podle TZ.⁵⁴

⁵¹ ŠČERBA, F. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vyd. Praha: Leges, 2014, s. 323.

⁵² Zákon č. 141/1961, zákon o trestním řízení soudním (trestní řád), § 339.

⁵³ Zákon č. 141/1961, zákon o trestním řízení soudním (trestní řád), § 340a.

⁵⁴ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 109.

Pokud jde o pachatele ve věku blízkém věku mladistvých, může soud v zájmu využití výchovného působení rodiny, školy nebo dalších subjektů (například nestátních neziskových organizací) uložit (samostatně nebo spolu s přiměřeným omezením nebo přiměřenou povinností ve smyslu § 48 odst. 4 TZ) rovněž některá z výchovných opatření dle zákona o soudnictví ve věcech mládeže.⁵⁵

Mladistvým je v souladu s § 2 odst. 1 písm. c) zákona o soudnictví ve věcech mládeže ten, kdo v době spáchání provinění dovršil 15. rok a nepřekročil 18. rok svého věku. Za mladistvého je považován rovněž ten, kdo v době spáchání provinění dovršil 15. rok věku, ale u něhož není možné bez důvodné pochybnosti určit, že v době spáchání provinění překročil 18. rok věku.⁵⁶

Soud pro mládež může uložit trest OPP mladistvému (za podmínek stanovených v TZ) maximálně ve výměře 150 hodin, tj. horní hranice sazby tohoto trestního opatření nesmí převyšovat polovinu horní hranice stanovené v TZ. Soud pro mládež musí přihlídnout ke stanovisku mladistvého k možnosti uložení trestu OPP. Obecně prospěšné práce nesmí (vzhledem k jejich povaze a okolnostem, za nichž jsou vykonávány) ohrožovat zdraví, bezpečnost nebo mravní vývoj mladistvých.⁵⁷

⁵⁵ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 63.

⁵⁶ Zákon č. 218/2003 Sb., zákon o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů, § 2.

⁵⁷ Zákon č. 218/2003 Sb., zákon o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů, § 26.

3.3 Obce a výkon trestu obecně prospěšných prací

3.3.1 Obec jako základní územní samosprávné společenství občanů, samostatná a přenesená působnost obcí

Postavení obcí jako základních územních samosprávných společenství občanů upravuje zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů (dále jen ZOb).

Obec má postavení veřejnoprávní korporace, má vlastní majetek, v právních vztazích vystupuje obec svým jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývající. Obec pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů. Při plnění těchto úkolů však chrání rovněž veřejný zájem.⁵⁸

V souladu s § 5 ZOb je obec samostatně spravována zastupitelstvem obce. Dalšími orgány obce jsou rada obce, starosta obce, obecní úřad a zvláštní orgány obce.

Obec spravuje v souladu s § 7 ZOb své záležitosti samostatně v rámci tzv. samostatné působnosti obcí. Státní orgány a orgány krajů (vyšších územních samosprávných celků) mohou do samostatné působnosti obcí zasahovat (integrovat) jen v případě, kdy to vyžaduje ochrana zákona a pouze způsobem a v rozsahu stanoveném zákonem. Rozsah samostatné působnosti obcí může být omezen pouze zákonem.

Státní správa, jejíž výkon byl svěřen orgánu obce zákonem, je vykonávána jako přenesená působnost.

V případě, kdy zvláštní zákon upravuje působnost obcí a výslovně nestanoví, že jde o výkon přenesené působnosti obce, jde o výkon samostatné působnosti.⁵⁹

Do výkonu samostatné působnosti obce patří rovněž schvalování rozpočtu obce, které je v souladu s § 84 odst. 2 písm. b) ZOb vyhrazeno zastupitelstvu obce.⁶⁰

V souladu s § 9 ZOb obce zajišťují finanční kontrolu podle zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole), ve znění pozdějších předpisů.

V souladu s § 62 odst. 3 TZ spočívá trest OPP v povinnosti odsouzeného provést ve stanoveném rozsahu práce k obecně prospěšným účelům. Může jít například o údržbu veřejných prostranství v obci, úklid a údržbu veřejných budov a komunikací, případně jiné

⁵⁸ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), § 2.

⁵⁹ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), § 8.

⁶⁰ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), § 84.

činnosti ve prospěch obcí nebo ve prospěch jiných státních nebo obecně prospěšných institucí (vykonávajících svou činnost například v oblasti vzdělání a vědy, kultury, školství, ochrany, zdraví, požární ochrany, ochrany životního prostředí, ochrany zvířat, humanitární, sociální, charitativní nebo sportovní činnost apod.), přičemž tato činnost nesmí být pro odsouzeného výdělečná.

Pokud jde o výkon OPP ve prospěch obcí, jedná se zpravidla o nekvalifikované činnosti, jako je například úklid veřejných prostranství a veřejných budov.

Zákon („případně jiné činnosti“) však připouští rovněž možnost výkonu kvalifikovaných činností. Obce tak mohou využít například pedagogického vzdělání odsouzeného k zajištění volnočasových aktivit dětí v obci (vedení kroužků), trenérské licence odsouzeného k pomoci při práci s mládeží v místním sportovním klubu apod. Jedná se vždy o činnosti, které obce zajišťují v rámci samostatné působnosti. Podmínkou vždy je, aby tyto činnosti byly obecně prospěšné, tj. přinášely užitek veřejnosti nebo většímu počtu osob.

Odsouzený musí tyto činnosti vykonávat ve svém volném čase a bez nároku na odměnu (finanční nebo jinou) pro svou osobu, přičemž zákon nevyklučuje, aby tyto činnosti byly pro obec ziskové (například příjem ze školného v kroužcích, na jejichž činnosti se podílí odsouzený v rámci výkonu OPP, příjem z prodeje zboží, příjem ze služeb apod.).⁶¹

Zákon o obcích ani jiný právní předpis upravující činnost a hospodaření obcí obcím výslovně neukládá povinnost umožnit odsouzeným výkon trestu OPP a zadávat jim práci.

Zákon od obcí očekává, že budou spolupracovat s PMS, která výkon OPP zajišťuje zejména po stránce administrativní. V souladu s § 338 TŘ obecní úřady a obecně prospěšné instituce sdělují své požadavky na vykonání OPP středisku PMS v obvodu okresního soudu, ve kterém mají být obecně prospěšné práce prováděny, současně jsou středisku PMS povinny sdělit každou podstatnou změnu týkající se takového požadavku, aby středisko mělo průběžný přehled o potřebě těchto prací. Probační úředník informuje soud na jeho žádost o potřebě obecně prospěšných prací v požadovaném obvodu.⁶²

V souladu s § 38 odst. 1 ZOb musí obce svůj majetek využívat účelně a hospodárně v souladu se zájmy obce a úkoly vyplývajícími z jejich zákonem vymezené působnosti. V souladu s uvedeným ustanovením jsou obce povinny pečovat o zachování a rozvoj svého majetku.

⁶¹ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 62.

⁶² Zákon č. 141/1961, zákon o trestním řízení soudním (trestní řád), § 338.

Vzhledem k tomu, že výkon OPP musí být odsouzeným vykonáván bezplatně, bylo by tedy odmítnutí možnosti výkonu OPP považováno za porušení uvedeného ustanovení, tj. zásady účelného a hospodárného využívání majetku obce, neboť v rámci výkonu OPP mohou být zajišťovány činnosti (například úklid veřejných prostranství), které by jinak obec byla nucena hradit ze svých rozpočtových prostředků.⁶³

Na druhou stranu je nutno vzít v úvahu finanční prostředky, které obec vynaloží v souvislosti se zajištěním výkonu OPP – jedná se zejména o výdaje související se zajištěním bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (proškolení v oblasti BOZP, vybavení osobními ochrannými prostředky apod., případně náklady související s kontrolou výkonu práce a administrací výkonu OPP).

3.3.2 Finanční hospodaření obcí, rozpočet obce

Nástroji finančního hospodaření obcí jsou v souladu s § 2 zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů (dále je MRP) roční rozpočet obce a střednědobý výhled rozpočtu.⁶⁴

Rozpočet obce je finančním plánem, kterým se řídí financování činnosti obce. Rozpočtový rok je shodný s rokem kalendářním. Při zpracování rozpočtu orgány obce vychází ze střednědobého výhledu rozpočtu.⁶⁵

Rozpočet je sestavován zpravidla jako vyrovnaný. Může být schválen rovněž jako přebytkový, pokud jsou některé příjmy daného kalendářního roku určeny k využití v následujících letech, případně jsou určeny ke splácení jistiny úvěrů z let předchozích.

Jako schodkový může být rozpočet obce schválen pouze v případě, kdy je schodek možno uhradit finančními prostředky z let minulých nebo smluvně zabezpečenou půjčkou, úvěrem, návratnou finanční výpomocí nebo příjmem z prodeje komunálních dluhopisů, které jsou splatné z rozpočtu let následujících (návratné finanční zdroje). Při uplatnění opatření podle zákona č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti, ve znění pozdějších předpisů, může být za uvedených podmínek schválen rozpočet obce jako schodkový pouze v případě, kdy schodek vznikl z důvodu předfinancování projektů spolufinancovaných z rozpočtu Evropské unie.

⁶³ Moderní obec. KUBAČKA, P. *Obecně prospěšné práce: Povinnost i příležitost*. 2013 [cit. 12. 7. 2020]. Dostupný z: <https://www.moderniobec.cz/obecne-prospesne-prace-povinnost-i-prilezitost/>.

⁶⁴ Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, § 2.

⁶⁵ Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, § 4.

Kladný hospodářský výsledek běžného roku se převádí k využití v dalším roce nebo se převádí do peněžních fondů obce.

Rozpočet je nejdůležitějším nástrojem finančního řízení obce. Územní rozpočet je nástrojem prosazování zájmů dané lokality, který slouží k realizaci ekonomického a sociálního rozvoje obce, financování politických programů a k prosazování zájmů obyvatel.

Hospodaření obcí je závislé na struktuře jejich majetku, daních a dotacích z veřejných rozpočtů. Územní rozpočty ovlivňuje ekonomický potenciál daného území. Obce jsou veřejné instituce,⁶⁶ které jsou povinny dodržovat při výkonu své činnosti pravidla transparentnosti, účelnosti, hospodárnosti a efektivnosti nakládání s veřejnými financemi. Dbají o takový vývoj dluhu sektoru veřejných institucí, který nenarušuje dlouhodobě udržitelný stav veřejných financí.⁶⁷

Rozpočet obce je v souladu s § 6 MRP tvořen příjmy a výdaje rozpočtu obce a dále ostatními peněžními operacemi, včetně tvorby a použití peněžních fondů obce.

Peněžní operace, které se týkají cizích prostředků a sdružených prostředků, se uskutečňují mimo rozpočet. Mimo rozpočtové příjmy a výdaje se sleduje podnikatelská činnost obce – výsledek podnikatelské činnosti obce se promítne do rozpočtu a je součástí závěrečného účtu obce.⁶⁸

Příjmy rozpočtu obce v souladu s § 7 MRP tvoří zejména:

- a) příjmy z vlastního majetku a majetkových práv obce;
- b) příjmy z výsledků vlastní činnosti obce;
- c) příjmy z hospodářské činnosti právnických osob zřízených nebo založených obcí – jedná se například o příspěvkové organizace zajišťující likvidaci komunálního odpadu, úklid komunikací a veřejných prostranství apod.;
- d) příjmy z vlastní správní činnosti, příjmy z výkonu přenesené působnosti obce – například příjmy z vybraných pokut, správních poplatků apod.;
- e) příjmy z místních poplatků;

⁶⁶ Zákona č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti, ve znění pozdějších předpisů, § 3.

⁶⁷ Ministerstvo vnitra ČR. *Rozpočtové hospodaření pro zastupitele obcí*. 2018 [cit. 9. 7. 2020]. Dostupný z: <https://www.mvcr.cz/soubor/rozpocetove-hospodareni-pro-zastupitele-obci.aspx>.

⁶⁸ Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, § 6.

- f) výnosy daní nebo podíly na daních podle zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní), ve znění pozdějších předpisů;
- g) dotace ze státního rozpočtu a ze státních fondů;
- h) dotace z rozpočtu kraje;
- i) prostředky získané správní činností ostatních orgánů státní správy (například z jimi ukládaných pokut a jiných peněžních odvodů a sankcí, pokud jsou podle zvláštních zákonů příjmem obce);
- j) přijaté peněžité dary a příspěvky;
- k) jiné příjmy, které podle zvláštních zákonů patří do příjmů obce.⁶⁹

Výdaje rozpočtu obce tvoří v souladu s § 9 MRP zejména:

- a) závazky vyplývající z plnění zákonných povinností obce (včetně například výdajů souvisejících s výkonem trestu OPP – proškolení o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci, vybavení ochrannými pracovními prostředky apod.);
- b) výdaje v rámci samostatné působnosti obce – jedná se zejména o výdaje spojené s péčí o vlastní majetek a jeho rozvoj;
- c) výdaje spojené s výkonem přenesené působnosti obce;
- d) závazky, které pro obec vyplývají z uzavřených smluvních vztahů a smluvních vztahů uzavřených obcí zřízenými nebo založenými organizacemi, pokud k těmto závazkům obec přistoupila;
- e) závazky přijaté v rámci spolupráce s jinými obcemi nebo s dalšími subjekty, včetně příspěvků na společnou činnost (například dobrovolné svazky obcí, jichž je obec členem);
- f) úhrada úroků z přijatých půjček a úvěrů;
- g) výdaje na emise vlastních dluhopisů obce a na úhradu výnosů z nich náležících jejich vlastníkům;
- h) výdaje na podporu veřejně prospěšných subjektů a na podporu soukromého podnikání prospěšného pro obec;
- i) jiné výdaje uskutečněné v rámci samostatné působnosti obce, včetně darů a příspěvků na sociální nebo jiné humanitární účely;

⁶⁹ Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, § 7.

- j) případné splátky přijatých půjček, úvěrů a návratných výpomocí a splátky jistiny vlastních dluhopisů jejich vlastníkům.⁷⁰

Základním třídícím standardem pro peněžní operace veřejných rozpočtů je rozpočtová skladba, která stanovuje jednotný postup podle klasifikačního předpisu vyhlášky ministerstva financí č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě.⁷¹ Rozpočtová skladba umožňuje srovnatelné sledování příjmů a výdajů a salda hospodaření a financování v soustavě veřejných rozpočtů.

Pravidla pro sestavování rozpočtu, jeho zveřejňování a schvalování jsou stanovena zákonem č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů.

Zásady rozpočtové skladby:

- a) jednotnost – každá položka má na všech úrovních jednoznačnou identifikaci;
- b) závaznost – třídění položek závazné pro jednotlivé úrovně veřejných rozpočtů;
- c) stabilita – důležitá pro analýzy;
- d) srozumitelnost – jasně definovaná pravidla třídění;
- e) kompatibilita – s Evropskou unií.

Rozpočtová skladba stanovena vyhláškou č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě, stanovuje, že se rozpočty obcí třídí podle těchto hledisek třídění příjmů a výdajů: druhového, odvětvového, konsolidačního, zdrojového, transferového.

1. Druhové třídění – základní

v příjmové části:

- třída 1 – daňové příjmy včetně správních a místních poplatků,
- třída 2 – nedaňové příjmy z vlastní činnosti, ze sankcí, splátky půjček,
- třída 3 – kapitálové příjmy z prodeje dlouhodobého majetku, darů a příspěvků,
- třída 4 – přijaté transfery (investiční a neinvestiční);

⁷⁰ Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, § 9.

⁷¹ Vyhláška č. 232/2002 Sb., vyhláška Ministerstva financí o rozpočtové skladbě.

ve výdajové části:

- třída 5 – běžné výdaje obecné,
 - třída 6 – kapitálové výdaje,
 - třída 7 financování.
2. *Odvětvové třídění* – jednotkami třídění jsou rozpočtové skupiny, oddíly, pododdíly a nejnižšími jednotkami jsou paragrafy. Existuje 6 skupin odvětvového třídění:
- Zemědělství a lesní hospodářství
 - Průmyslové a ostatní odvětví hospodářství
 - Služby pro obyvatelstvo
 - Sociální věci a politika zaměstnanosti
 - Bezpečnost státu a právní ochrana
 - Všeobecná veřejná správa a služby
3. *Konsolidační třídění* – třídí příjmy a výdaje podle stupňů konsolidace, jednotkami třídění je 9 záznamových jednotek.
4. *Zdrojové třídění* – sestává z třídění podkladového, prostorového a nástrojového:
- z hlediska podkladů pro změnu rozpočtu se třídí příjmy a výdaje na podkladové jednotky;
 - třídění příjmů a výdajů z hlediska jejich prostorového původu (zda jsou zdrojem příjmů a výdajů tuzemské nebo zahraniční prostředky) na prostorové jednotky;
 - třídí příjmy a výdaje na nástroje – jednotlivé fondy, programy a projekty EU.
5. *Transferové třídění* – třídí příjmy a výdaje z hlediska účelu transferů na účelové znaky.
- Obec může schválit rozpočet i v podrobnějším nebo dalším třídění příjmů a výdajů podle dalších hledisek na nižší jednotky třídění.⁷²

⁷² Ministerstvo vnitra ČR. *Rozpočtové hospodaření pro zastupitele obcí*. 2018 [cit. 9. 7. 2020]. Dostupný z: <https://www.mvcr.cz/soubor/rozpocetove-hospodareni-pro-zastupitele-obci.aspx>.

4 PRAKTICKÁ ČÁST

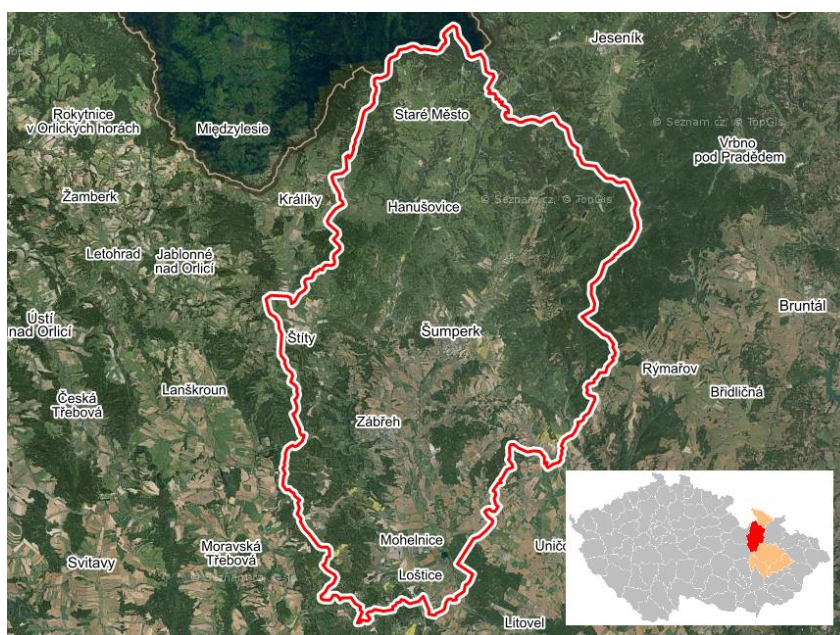
Pro praktickou část diplomové práce bylo vybráno středisko Probační a mediační služby sídlící ve městě Šumperk. Důvodem pro výběr byla osobní znalost střediska, umožněný přístup do interního informačního systému Probační a mediační služby, v němž jsou uvedeny potřebné informace k určení statistik výkonu trestu obecně prospěšných prací ve sledovaném období let 2014-2018, a ze kterého bylo možno vycházet pro následné provedení výzkumného šetření.

4.1 Okres Šumperk

Okres Šumperk se rozprostírá v severní části Olomouckého kraje. Na jižní hranici sousedí s okresem Olomouc a na severu sousedí s okresem Jeseník. Celkově se v šumperském okrese nachází celkem 78 obcí, z nichž osm se pyšní statutem města. Konkrétně se jedná o města Šumperk, Zábřeh na Moravě, Mohelnice, Loštice, Hanušovice, Úsov, Staré Město pod Sněžníkem a Štíty. V 78 obcích žije celkem 123 tisíc obyvatel.

V okrese se nachází řada kulturních a přírodních památek, např. renesanční zámek ve Velkých Losinách, nechvalně proslulý čarodějnickými procesy, Zámek Úsov, Lázně Bludov, Lázně Velké Losiny, pohoří Hrubý Jeseník s nejvyšší horou Moravy Pradědem (1491 m.n.m.), pohoří Kralický Sněžník a mnoho dalších.

Obrázek 2 Mapa okresu Šumperk

Zdroj: www.mapy.cz, vlastní zpracování, 2020

4.2 Středisko Probační a mediační služby v Šumperku

Město Šumperk, ve kterém sídlí středisko Probační a mediační služby v Šumperku, leží na řece Desné a je nazýváno „Živou bránou Jeseníků“. Svou polohou se město klasifikuje do regionu soudržnosti NUTS 2 Střední Morava. Do působnosti místního střediska PMS spadají všichni odsouzení k alternativním trestům zdržující se v okrese Šumperk (trvale nebo přechodně) a všechny obce v okrese se nacházející, s nimiž je v rámci činností střediska spolupracováno. Z celkového počtu 78 obcí se střediskem PMS Šumperk v rámci výkonu trestu obecně prospěšných prací spolupracuje celkem 66 těchto správních orgánů.

Středisko PMS Šumperk zaujímá strategickou polohu v centru města, v budově Okresního státního zastupitelství v Šumperku, v těsné blízkosti Okresního soudu v Šumperku. Středisko čítá celkem čtyři zaměstnance – vedoucího střediska, dva probační úředníky a jednoho probačního asistenta. Současný nízký počet probačních pracovníků lze označit za jednu z problematických oblastí v rámci působení středisek PMS. Při zohlednění výše uvedeného počtu obyvatel šumperského okresu činí poměr jednoho probačního pracovníka přibližně 30.750 osob. Tím je zapříčiněno takové rozdělení úkolů, kdy jeden probační pracovník musí obsáhnout veškeré úkony vázající se např. k trestu obecně prospěšných prací. Vedoucí střediska se na středisku PMS Šumperk, vedle agendy vedení střediska, specializuje na agendu probace, dva zbývající probační pracovníci se specializují na agendy probace, mládeže, parole, trestu domácího vězení, trestu zákazu vstupu na sportovní kulturní a jiné společenské akce, a agendu přípravného řízení.

Pracovníci střediska PMS Šumperk plní úkoly ukládané nadřízenými orgány – krajským vedoucím pro Severomoravský soudní kraj a orgány Ředitelství Probační a mediační služby sídlící v Praze. K provádění výkonu probačních činností nad odsouzenými je středisko PMS Šumperk nejčastěji pověřováno Okresním soudem nebo Okresním státním zastupitelstvím v Šumperku. Pověřeno však může být k těmto činnostem od jakéhokoliv soudu a státního zastupitelství v ČR.

Obrázek 3 Budova střediska PMS Šumperk

Zdroj: Foto autorka

4.3 Statistické údaje celkového nápadu uložených trestů u PMS Šumperk v letech 2014-2018

Tato podkapitola se zabývá statistickými údaji zajištěnými provedením vlastního šetření v interním informačním systému Probační a mediační služby. Konkrétně tyto údaje shromažďuje Probační rejstřík, jenž je zásadním prostředkem k elektronické evidenci odsouzených. V rejstříku jsou evidovány veškeré uložené tresty, jejichž výkonem je středisko PMS Šumperk pověřeno.

Základní statistickou jednotkou je tedy spis (založený elektronicky v Probačním rejstříku i fyzicky – v papírové podobě). Spis je evidován v konkrétním roce, dle data nápadu v Probačním rejstříku informačního systému PMS. Tyto evidované spisy jsou děleny na dvě základní kategorie podle fáze případu – přípravné řízení nebo vykonávací řízení.

Provedená analýza byla zaměřena na celkový nápad uložených trestů, jedná se tedy o vykonávací řízení, v jednotlivých letech v období od 2014-2018, a na poměrnou část, kterou zde zastupovala agenda trestu obecně prospěšných prací. Výčet všech alternativních trestů, jejichž výkon středisko PMS v těchto letech zajišťovalo, zahrnovalo tyto tresty: podmíněné odsouzení s dohledem, podmíněné propuštění s dohledem, trest obecně

prospěšných prací, trest domácího vězení, trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce. Jak lze vidět v následující tabulce, trest OPP byl vždy zastoupen nezanedbatelnou částí.

Tabulka 1 Nápad uložených trestů v období let 2014 - 2018

Rok	Uložené tresty		
	Celkový nápad spisů	Počet OPP	Procentuální vyjádření počtu OPP
2014	153	90	58,8 %
2015	134	66	49/3 %
2016	168	77	45,8 %
2017	137	65	47,4 %
2018	159	70	44 %

Zdroj: údaje zjištěné provedeným šetřením, vlastní zpracování, 2020

4.4 Metodika výzkumu

Ačkoliv je každý výzkum jedinečný, je možné proces výzkumu rozdělit na dvě etapy, které na sebe logicky navazují. Jedná se o fázi přípravy výzkumu a fázi realizace výzkumu. Aby se předešlo řadě nedostatků, je důležité být důsledný zejména v přípravné fázi celého procesu. Pečlivost provedení jednotlivých kroků ve fázi příprav zvyšuje pravděpodobnost úspěchu při realizaci výzkumu.⁷³

V této podkapitole bude tedy pozornost věnována přípravné fázi výzkumu a následně fázi realizace výzkumu.

⁷³ KOZEL, R., MYNÁŘOVÁ, L., SVOBODOVÁ, H. *Moderní metody a techniky marketingového výzkumu*. Praha: Grada, 2011.

4.5 Přípravná fáze

4.5.1 Definování cíle výzkumu

Hlavním cílem výzkumu je zjistit a analyzovat dopady spolupráce mezi střediskem Probační a mediační služby v Šumperku a správními orgány v okrese Šumperk, do této spolupráce v oblasti výkonu trestu obecně prospěšných prací zapojených, a to v průběhu let 2014-2018. Výzkum je zaměřen na to, zda byla tato spolupráce pro správní orgány přínosná, a to ve smyslu ekonomickém, tzn., zda bylo využívání spolupráce s odsouzenými k výkonu tohoto alternativního trestu pro správní orgány výhodné, v porovnání např. s využíváním zaměstnanců v pracovním poměru. S tím souvisí vyčíslení investic vynaložených na odsouzeného – zajištění pověřeného pracovníka obce, zajištění pracovních pomůcek, případně vzniklé škody.

Časové období pro výzkum mezi lety 2014-2018 bylo zvoleno z následujících důvodů:

- časové období před rokem 2014 nemohlo být do výzkumu zahrnuto, neboť v roce 2013 bylo prezidentem ČR rozhodnuto o prominutí nevykonaných trestů obecně prospěšných prací nebo jejich zbytků, pokud byly tyto tresty pravomocně uloženy před 1. lednem 2013. Toto rozhodnutí ovlivnilo drtivou většinu uložených trestů, a byly by tak výrazně narušeny statistiky;
- v období před datem 1.1.2010 byla účinná předchozí úprava zákona pro ukládání trestu obecně prospěšných prací, v níž horní sazba trestu dosahovala výměry 400 hodin, nikoliv současných 300 hodin. Zákon č. 40/2009 Sb. přinesl rovněž změnu proměnného poměru nevykonaných hodin obecně prospěšných prací na počet dnů ve výkonu trestu odnětí svobody na 1:1;
- na pozdější roky ve výzkumu taktéž nemohlo být pohlíženo, neboť činnost ve velké části trestů obecně prospěšných prací, uložených odsouzeným v letech 2019 a 2020, nebyla do dnešního dne ukončena.

Dílčím cílem výzkumu bude vyhodnocení výsledků zkoumání a navržení vhodného opatření k dané problematice, a to na základě získaných údajů

4.5.2 Plán výzkumu

Typy a zdroje dat

Stěžejní data pro práci budou získána za použití primárního výzkumu. Získané údaje budou doplněny zejména z informací získaných z interního systému Probační a mediační služby.

Způsob sběru dat

Při sběru dat byla použita metoda osobního dotazování, přičemž respondenti vyplňovali dotazník za přítomnosti tazatele. Výhodou zvolené metody byla stoprocentní návratnost dotazníků a s tím spojená případná okamžitá zpětná vazba, kdy mohly být ze strany tazatele upřesněny otázky, u kterých si respondent nebyl zcela jistý významem. Dotazování probíhalo výlučně na pracovištích respondentů, zástupců správních orgánů spolupracujících se střediskem Probační a mediační služby v Šumperku, tj. v budovách obecních a městských úřadů v okrese Šumperk. S ohledem na tazatelovu osobní znalost všech respondentů nebyla u žádného dotazovaného shledána neochota vyplnění dotazníku.

Dotazník

Strukturovaný dotazník (viz příloha č. 7) obsahuje úvod, v němž je respondentovi vysvětleno, k čemu budou zjištěné údaje použity, návod na vyplnění dotazníku, a respondenti jsou v této části rovněž obeznámeni s anonymitou plynoucí ze získaných dat. Další část dotazníku tvoří soubor osmnácti otázek.

Začátek dotazníku je věnován obecným informacím o spolupráci správních orgánů se střediskem PMS Šumperk v rámci výkonu trestu obecně prospěšných prací ve sledovaných letech 2014-2018, a to zejména, zda správní orgány v těchto letech spolupráci využívaly, a v jakém objemu.

Následující část se již zajímá o data, která budou směřovat k zodpovězení cíle výzkumu a naplnění vybraného tématu, tzn. zhodnocení ekonomické stránky a jiných dopadů spolupráce.

Na závěr dotazníku bylo dotazováno, zda respondenti mají o spolupráci v rámci výkonu trestu obecně prospěšných prací zájem do budoucna.

V rámci předmětného dotazníku byly zahrnuty otázky, které měly vést k naplnění hlavního cíle a případnému potvrzení všech hypotéz.

Určení hypotéz

V souladu s cílem výzkumného šetření, a na základě vycházení z předešlých kapitol byly formulovány následující hypotézy:

- **Hypotéza č. 1:** *S vykonáním trestu obecně prospěšných prací v celkové, soudem uložené výměře u všech odsouzených, má zkušenost více než polovina dotazovaných správních orgánů, které se střediskem PMS spolupracovaly v letech 2014-2018.*
- **Hypotéza č. 2:** *Pro spolupracující správní orgány byla v období let 2014-2018 tato spolupráce v rámci výkonu trestu obecně prospěšných prací z více než 60 % spíše přínosem než ztrátou.*
- **Hypotéza č. 3:** *Více než 55 % všech dotázaných správních orgánů je přesvědčeno, že je zajištěna dostatečná zákonná úprava zabezpečující bezproblémový průběh výkonu trestu obecně prospěšných prací.*

Výběr vzorku respondentů

Velikost výběrového souboru byla s ohledem na počet obcí, spolupracujících v rámci VT OPP se střediskem PMS Šumperk předem pevně stanovena na počet 66 respondentů. Při určování počtu respondentů byly využity údaje z interního systému střediska Probační a mediační služby v Šumperku, který spolupracující obce eviduje.

4.6 Realizační fáze

Sběr dat

Sběr dat probíhal v průběhu měsíců května a června na území okresu Šumperk. Celkem bylo sebráno 66 dotazníků, z nichž všechny obsahovaly úplné odpovědi a byly tak využitelné pro výzkum. V průběhu dotazování se nevyskytly žádné výraznější problémy.

Zpracování údajů

Získaná data byla zadána do předem vytvořené datové matice v tabulkovém procesoru MS Office Excel. Za pomoci tabulkové procesoru byla data následně převedena do grafů.

4.6.1 Struktura respondentů

Výzkumný soubor respondentů byl tvořen výlučně zatupujícími osobami obcí, nacházejících se v okrese Šumperk, které v období let 2014-2018 spolupracovaly se střediskem Probační a mediační služby v Šumperku v rámci výkonu trestu obecně prospěšných prací.

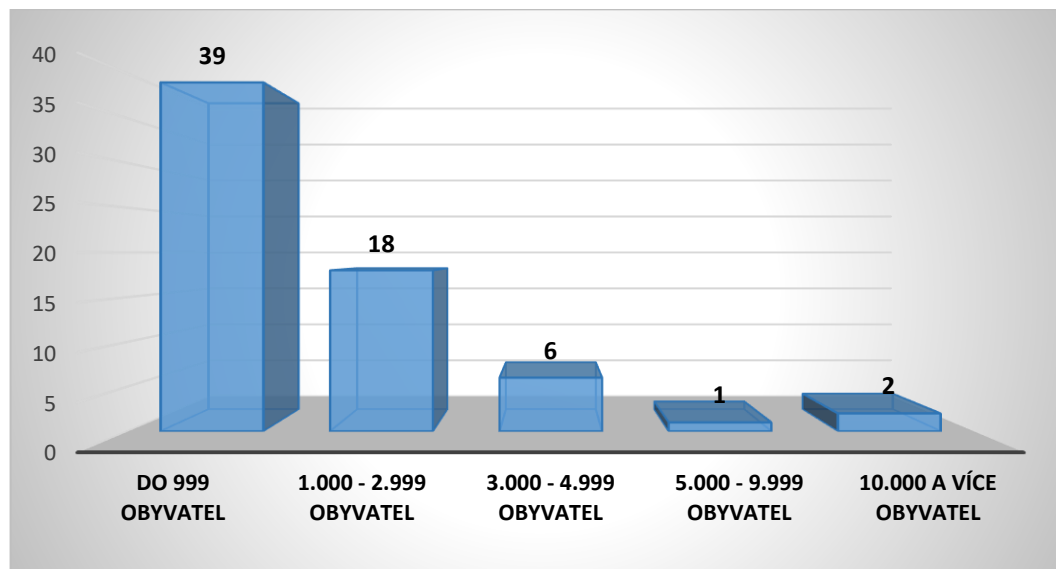
Celkově se osobního dotazníkového šetření zúčastnilo všech 66 vytyčených správních orgánů. S ohledem na nastavenou spolupráci mezi střediskem PMS Šumperk a spolupracujícími orgány byla zajištěna stoprocentní návratnost dotazníků, a z toho plynoucí validita výzkumu.

4.7 Analýza dat

Podkapitola analýza dat se věnuje výsledkům výzkumného šetření a jejich prezentaci. S ohledem na zvolenou metodu sběru dat bude pro vyhodnocování zvoleno grafické zpracování. V komentářích bude dále proveden rozbor jednotlivých odpovědí, přičemž podrobně budou odpovědi interpretovány zejména u otevřených otázek.

První otázka dotazníkového šetření byla zaměřena na určení velikosti správního orgánu v závislosti na obecné platnosti skutečnosti, že čím větší obec je, tím více odsouzených je možno zde pro výkon trestu obecně prospěšných prací umístit. V okrese Šumperk se nachází pouze tři obce, které počtem obyvatel přesáhnou hranici 5.000. Dále v otázce č. 4 se tato skutečnost potvrdila, neboť zde je prokázáno, že u více než 65 % spolupracujících obcí bylo v letech 2014-2018 umožněno ročně přijmout pro výkon trestu obecně prospěšných prací nejvíce 1-2 odsouzené a pouze u jednoho správního orgánu bylo ve sledovaném období možno ročně umístit více než 5 odsouzených. Uvedenému porovnání nebude dále věnována pozornost, neboť se tato souvislost nevztahuje k meritu prováděného výzkumu.

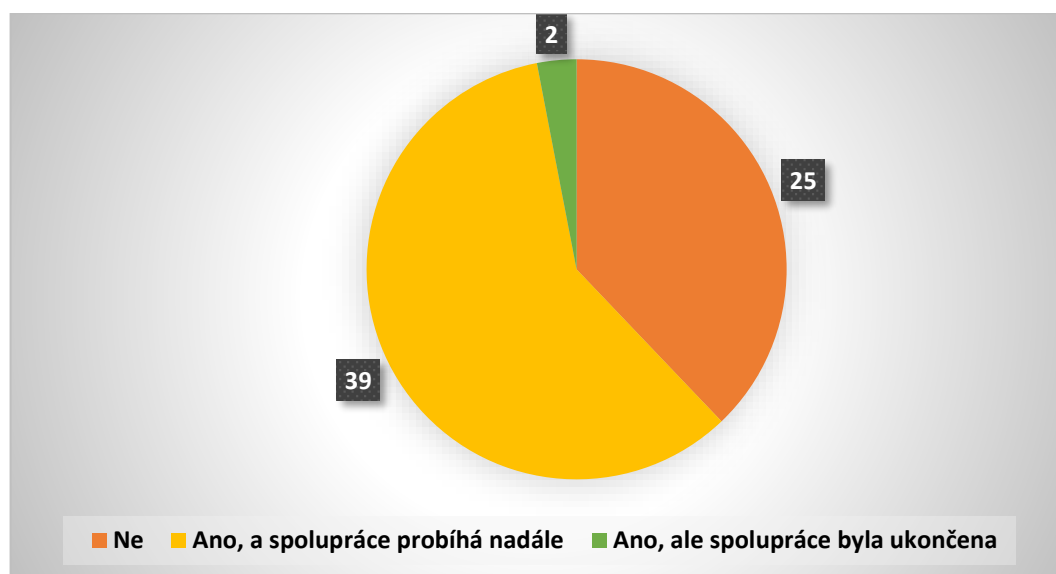
Graf 1 Velikost spolupracujících správních orgánů dle počtu obyvatel

Zdroj: vlastní zpracování, 2020

Následující otázka směřovala ke zjištění skutečnosti, které správní orgány v okrese Šumperk spolupracovaly v rámci výkonu trestu obecně prospěšných prací se střediskem Probační a mediační služby ve sledovaném období let 2014-2018. Tato otázka měla filtrační charakter a zástupci celkem 25 obcí, které v uvedeném období se střediskem PMS Šumperk nespolupracovaly, zde byli odkázáni na otázku č. 18. Jak je zřejmé z následujícího grafu, v rámci VT OPP ve sledovaném období, spolupracovalo v tomto institutu celkově 39 obcí, které se střediskem PMS Šumperk spolupracují do současnosti. U dvou zbývajících správních orgánů vznikly ve sledovaném období natolik závažné důvody, že byla spolupráce v rámci VT OPP ukončena, přičemž dle sdělení dotázaných se v jednom případě jednalo o nespolehlivost posledního odsouzeného, a vedení obce nemělo na tomto základě zájem dále kooperovat. Ve druhém případě v předmětné obci proběhla změna vedení, které se na pokračování nehodlalo podílet.

Graf 2 Spolupráce správních orgánů v rámci VT OPP v letech 2014-2018

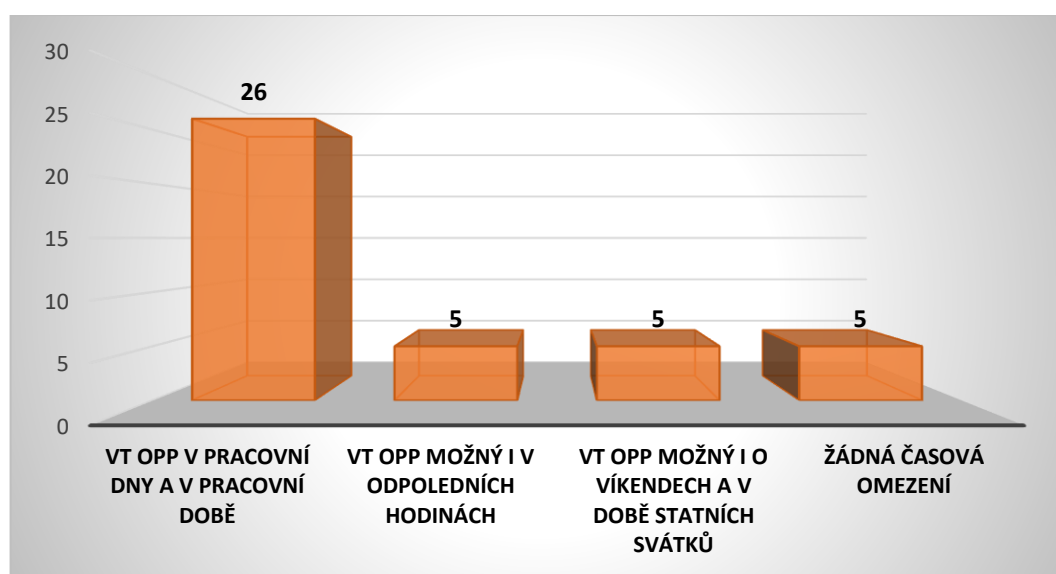

Zdroj: vlastní zpracování, 2020

Dvě nadcházející otázky se týkaly konkrétních možností jednotlivých správních orgánů, a to zejména specifikace, ve kterých časových úsecích v průběhu týdne, byly tyto instituce schopny poskytnout odsouzeným podmínky pro výkon uloženého trestu OPP. V závislosti na tom, že se zde jedná výhradně o obecní a městské úřady, podstatná část (celkem 63,4 %) z nich umožňovala odsouzenému vykonávat trest pouze v pracovní dny a v pracovní době zaměstnanců instituce. S ohledem na to, že odsouzení jsou často rovněž osoby zaměstnané, vyvstává u těchto správních orgánů podstatná překážka pro umístění takových jedinců, a musí být zajišťován jiný vhodný poskytovatel. Pět z celkového počtu

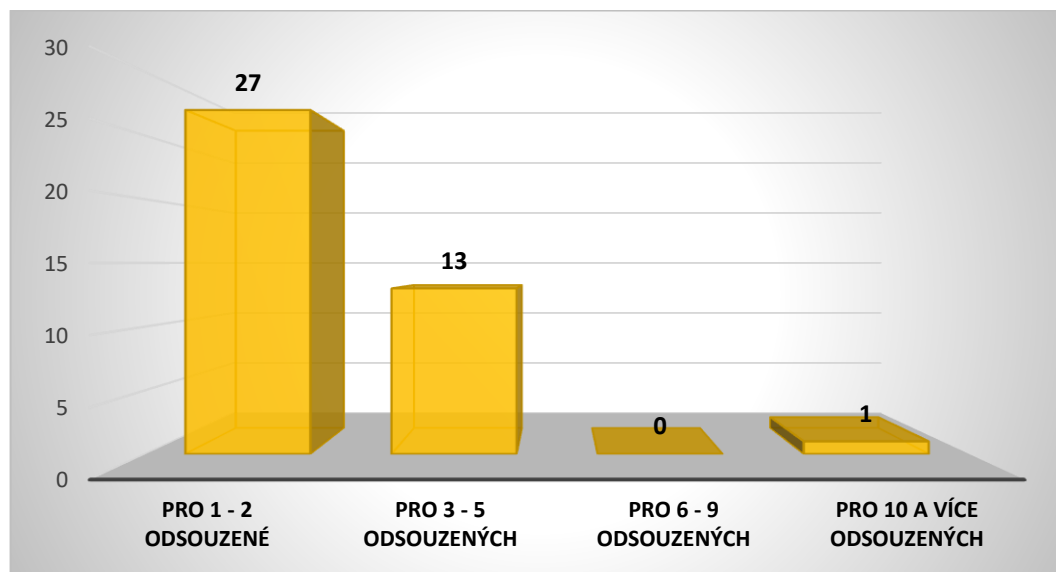
dotazovaných bylo schopno zajistit pro odsouzené práci i v odpoledních hodinách všedních dnů, pět z celkového počtu dotazovaných bylo schopno zadat odsouzeným práci i v průběhu víkendů a v době státních svátků. Pět z celkového počtu dotazovaných mělo možnost odsouzeným zadat práci bez jakýchkoliv výše uvedených omezení. Ohledně počtu odsouzených, pro které byla obec schopna ročně zajistit dostatek práce, reagovali respondenti odpověďmi na otázku č. 4, jež byla hodnocena již výše.

Graf 3 Časové možnosti správních orgánů v rámci spolupráce při VT OPP v letech 2014-2018

Zdroj: vlastní zpracování, 2020

Graf 4 Roční kapacitní možnosti správních orgánů pro umístování odsouzených k VT OPP v letech 2014-2018

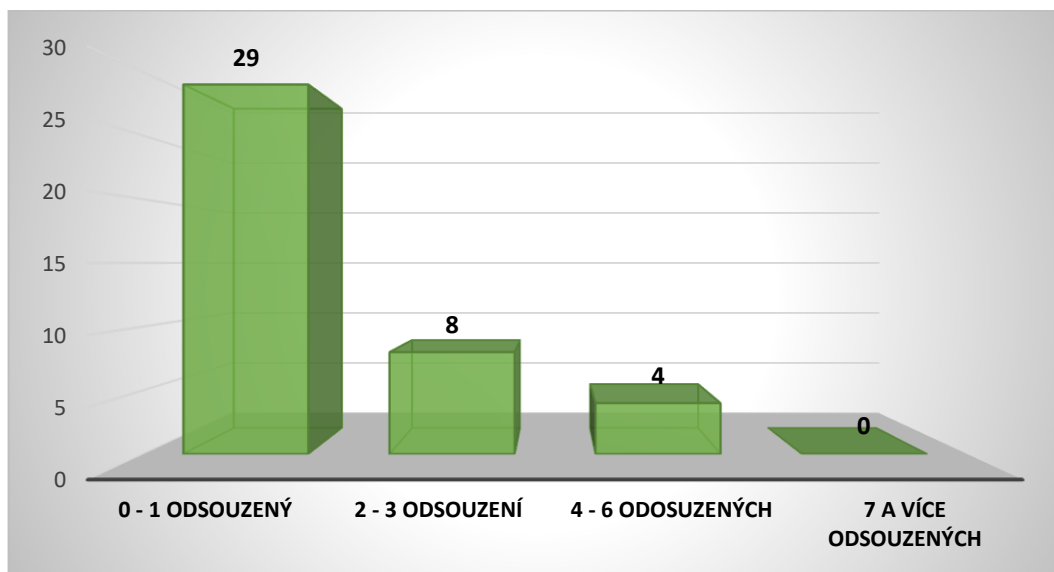

Zdroj: vlastní zpracování, 2020

Na otázky zabývající se možnostmi obcí v rámci výkonu trestu OPP navazovaly otázky zjišťující samotná „tvrdá data“, která představují **počet odsouzených**, kteří u správních orgánů v letech 2014-2018 ročně skutečně trest OPP vykonávali, viz graf č. 5, **průměrný počet hodin**, který byl v těchto letech uložen k vykonání jednomu odsouzenému, viz graf č. 6, a **objem hodin**, které odsouzení u správních orgánů v letech 2014-2018 celkově odpracovali, viz graf č. 7.

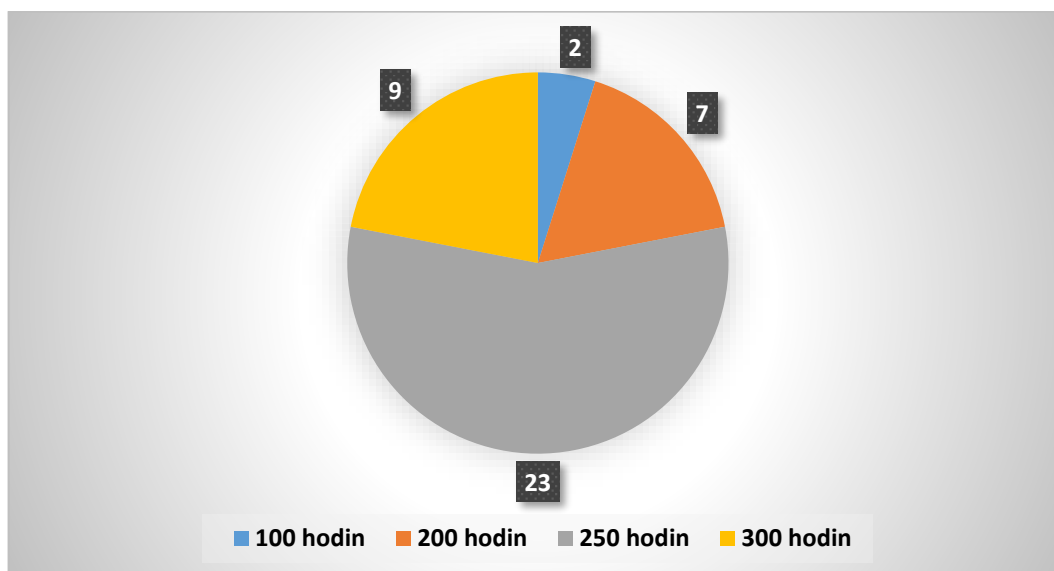
V otázce č. 8 pak byli respondenti požádáni o **procentuální vyjádření**, kolik z odsouzených ve sledovaném období u předemtné obce vykonalo uložený trest OPP v celkové, soudem uložené výměře. Z odpovědí vyplynul závěr, že ve výzkumem sledovaném období měla zkušenost s tím, že odsouzení vždy vykonali uložený trest v celkové výměře, jen mírně nadpoloviční většina – konkrétně 22 dotázaných správních orgánů. Celkem 12 respondentů uvedlo, že jejich zkušenost s počtem odsouzených, kteří vykonali uložený trest v celkové výměře, se rovná hodnotě 75 %, dva respondenti ohodnotili sledované období jen poloviční úspěšností odsouzených. Jedna obec dala své zkušenosti s odsouzenými ve sledovaném období naroveň hodnotě pouze 25 %, a čtyři správní orgány neměly v těchto letech dokonce žádného úspěšného odsouzeného.

Graf 5 Počet odsouzených, kteří u obcí ročně vykonávali trest OPP, v průměru z let 2014-2018

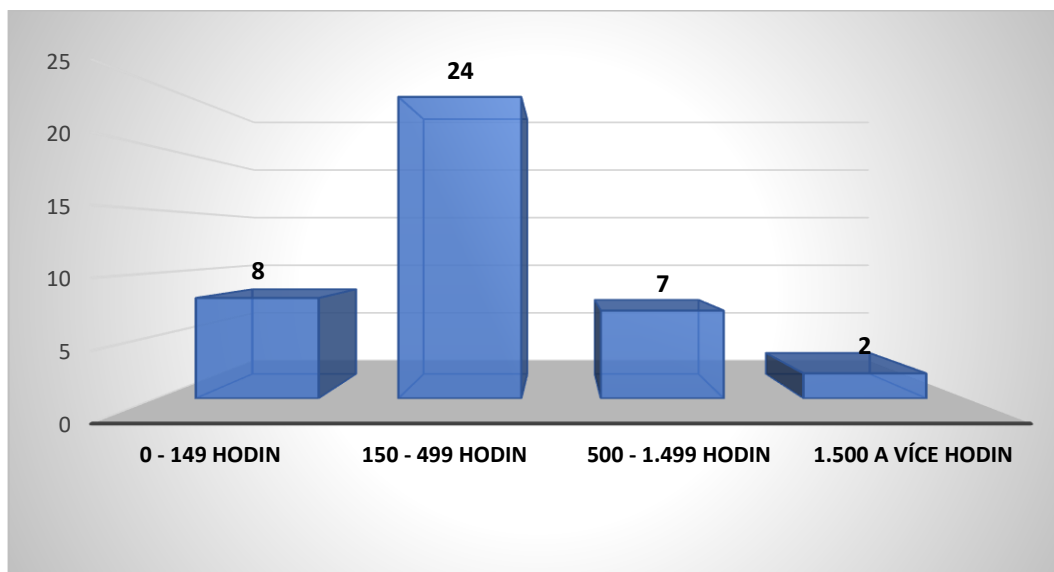
Zdroj: vlastní zpracování, 2020

Graf 6 Průměrný počet hodin ukládaný v letech 2014-2018 na jednoho odsouzeného

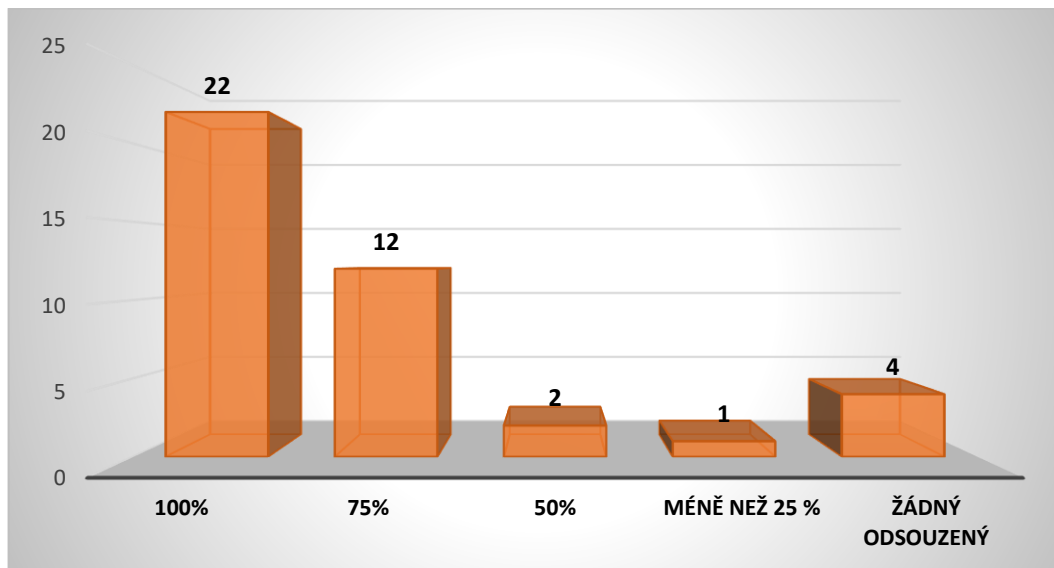
Zdroj: vlastní zpracování, 2020

Graf 7 Objem hodin, který byl u obcí vykonán odsouzenými k T OPP, v průměru z let 2014-2018

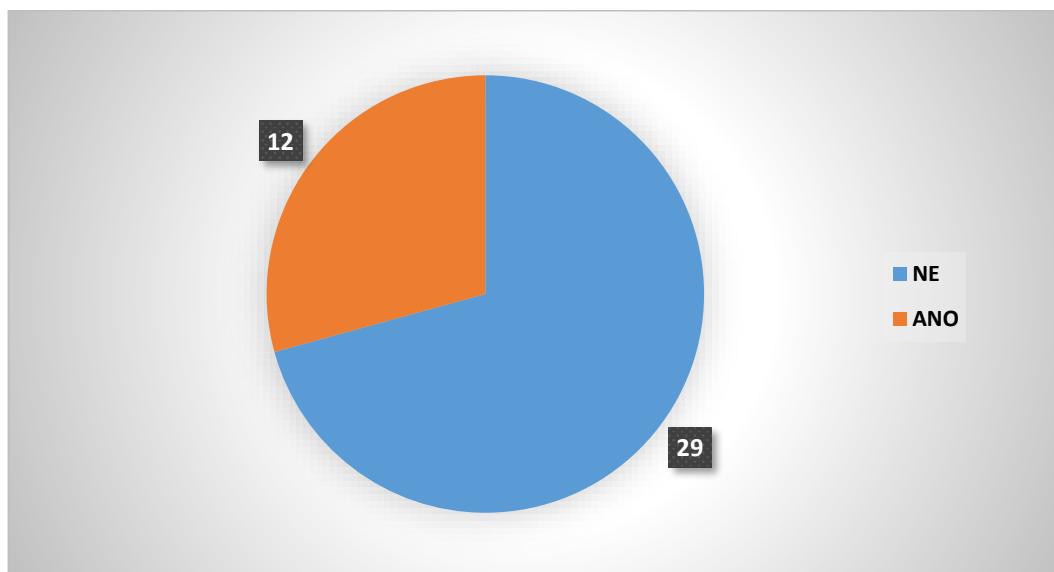
Zdroj: vlastní zpracování, 2020

Graf 8 Počet odsouzených, kteří u obcí v letech 2014-2018 uložený trest OPP řádně vykonali

Zdroj: vlastní zpracování, 2020

Graf 9 Počet obcí, které mají zkušenosti s předčasně ukončenou spoluprací s odsouzenými

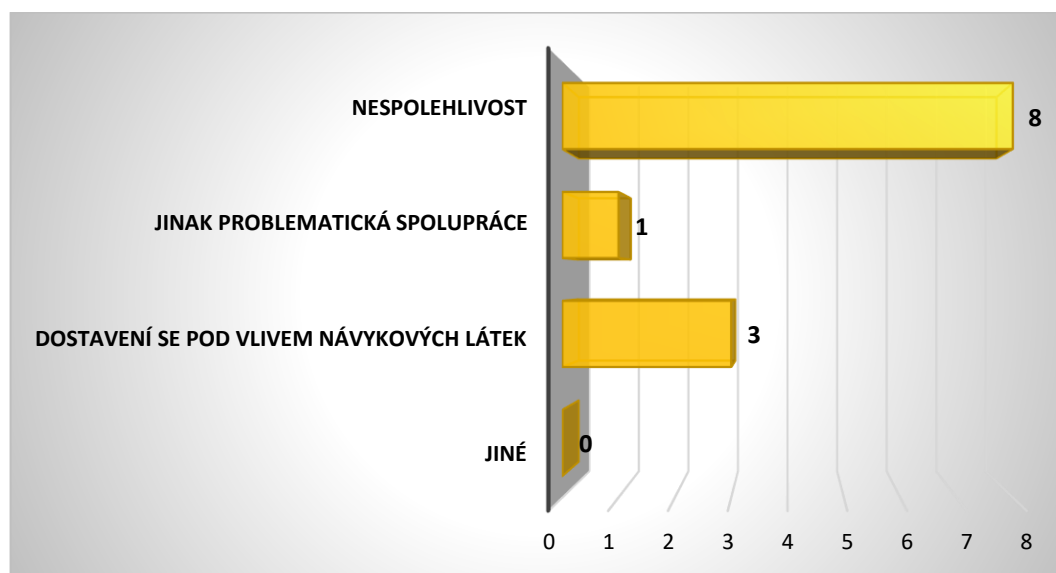

Zdroj: vlastní zpracování

Další z otázek směřovala ke zjištění, zda byla v období let 2014-2018 ze strany poskytovatelů ukončena spolupráce s odsouzenými v rámci VT OPP předčasně. Jak lze vypožorovat z uvedeného grafu č. 9, celkem 29 dotazovaných uvedlo, že zkušenost s tím, aby odsouzenému zrušili možnost vykonat trest pro jejich obec, nemá. V procentuálním vyjádření se jedná o 70,7 % dotazovaných poskytovatelů. Negativní zkušenost s odsouzenými, kdy spolupráce musela být ze strany obce ukončena předčasně, zaznamenalo v letech 2014-2018 celkem 12 poskytovatelů, což je 29,3 % ze všech dotázaných. Těchto 12 dotázaných dále uvedlo, že důvodem ukončení spolupráce byla v osmi případech nespolehlivost odsouzeného, která zahrnovala zejména nedodržování dohodnutých termínů, opakované nedostavení se k výkonu trestu, neustálé slibování odsouzených, že se dostaví, ale nestalo se tak, a neustálé zbytečné urgování odsouzených ze strany obce, které se nesetkalo s účinkem. Jeden poskytovatel uvedl jako důvod pro ukončení spolupráce fakt, že se odsouzený pokusil o vyplacení se z uloženého trestu obecně prospěšných prací formou nabídky finančního obnosu ve výši 10.000 Kč, výměnou za zápis celkového počtu uložených 300 hodin. I přesto, že se jedná o důvod, pro který by měl být uložený trest OPP bezodkladně soudem přeměněn na trest odnětí svobody, poskytovatel se tento poklesek odsouzeného rozhodl neoznámít středisku Probační a mediační služby, a vyřešil věc pouze ukončením spolupráce s daným odsouzeným. V dalších třech případech předčasného ukončení spolupráce v rámci výkonu trestu OPP ze strany obce se jednalo

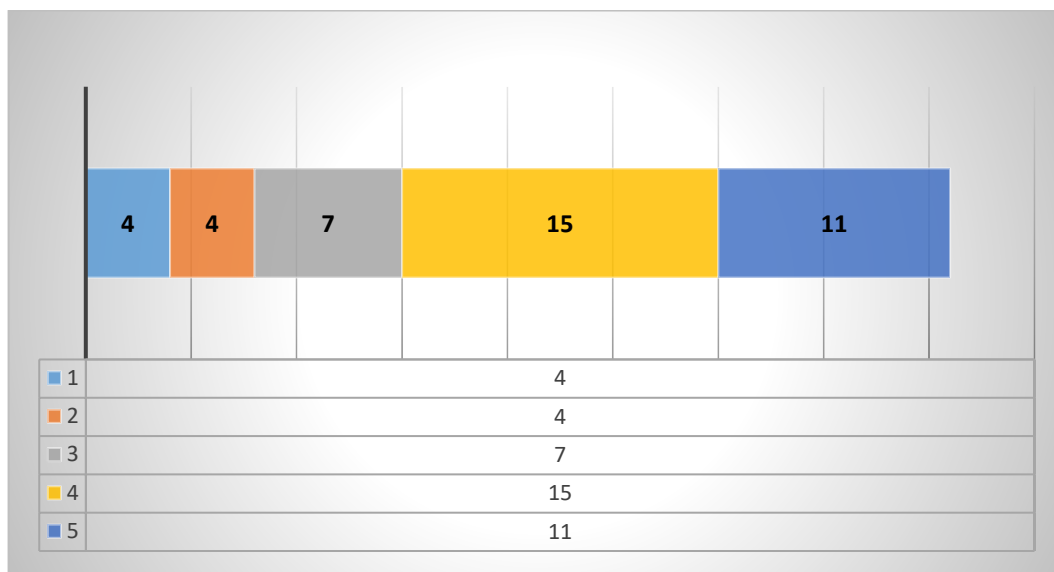
o opakované dostavování se odsouzených na místo výkonu trestu pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek. Jiné důvody neuvědl žádný z postižených poskytovatelů, viz následující graf č. 10.

Graf 10 Nejčastěji uváděné důvody pro ukončení spolupráce s odsouzenými

Zdroj: vlastní zpracování, 2020

Graf 11 Zhodnocení ekonomických dopadů spolupráce v rámci VT OPP v letech 2014-2018

Zdroj: vlastní zpracování, 2020

Z hlediska ekonomických přínosů spolupráce v rámci VT OPP ve srovnání s náklady na tuto spolupráci vynaloženými, byla respondentům v otázce č. 10 předložena uvedená škála, přičemž hodnota 1 znamenala: „odsouzení byli pro obec pouze zátěží (ekonomickou i administrativní)“, a hodnota 5 znamenala: „odsouzení byli pro obec velkým přínosem (obecně prospěšná činnost pro společnost, šetření obecních výdajů)“. Jak je z uvedené škály patrné, **k ekonomickým přínosům** spojených s využíváním spolupráce v rámci VT OPP se, s hodnocením body č. 4 a č. 5, **přiklonilo celkem 26 respondentů, což činí 63,4 %** z celkového počtu dotázaných. Pro, se zanedbatelnými rozdíly opakující se odpovědi, byly vybrány následující, které zastupují uváděná pozitiva:

- rozhodně se jedná o přínos obci – odsouzení vykonali obrovský kus práce. Zanedbatelné ztráty X podstatný zisk;
- neshledali jsme žádné zatížení obce nad rámec činností – pouze minimální agenda;
- odsouzení pracovali se stálou skupinou zaměstnanců obce, nebylo nutno zajišťovat speciálního pracovníka pro dohled nad činnostmi odsouzených. Pro naši obec se v letech 2014-2018 jednalo o zisk takřka 3500 hodin, které by jinak musel vykonat zaměstnanec obce;

- z naší strany vidíme především výhody, a to jak ekonomického, tak i sociálního charakteru – pomoc našemu občanovi v nelehké situaci, a z toho pro nás plynoucí zjištění, že jsme schopni se o naše občany i touto formou postarat;
- šetření lidských zdrojů, kdy práci za potencionálního zaměstnance vykoná odsouzený;
- šetření finančních zdrojů, kdy práci, kterou by vykonal potencionální zaměstnanec obce, vykoná odsouzený;
- v případě spolehlivého odsouzeného se jedná výhradně o přínos. Měli jsme však v letech 2014-2018 i naprosto nespolehlivé odsouzené, u nichž se o přínosech hovořit nedá – proto hodnotíme bodem č. 4.

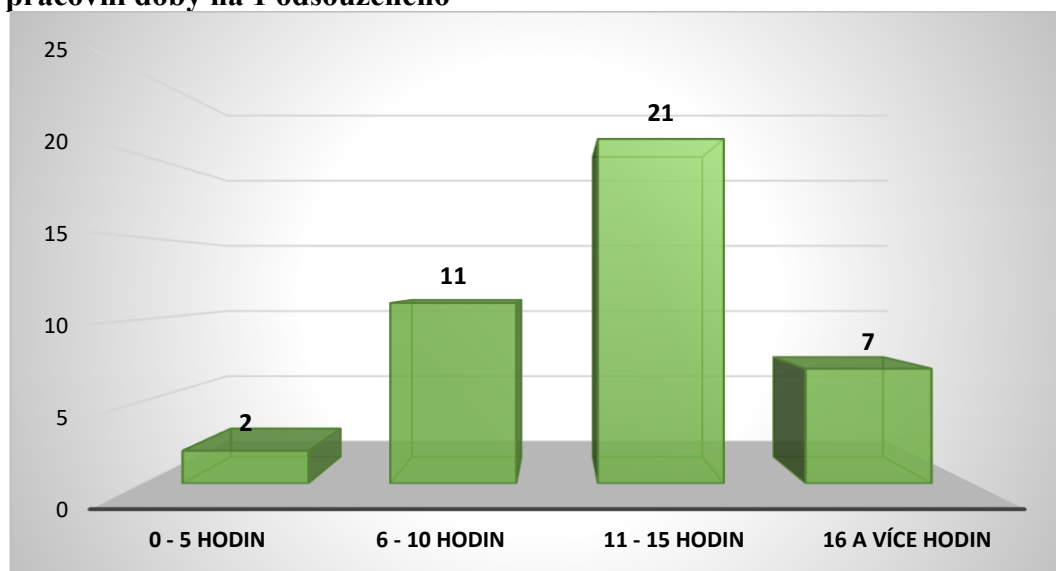
Naproti uvedenému, byla spolupráce v rámci VT OPP z hlediska ekonomických dopadů na obec, **v celkem osmi případech hodnocena negativně**, viz odpovědi s hodnotami č. 1 a č. 2. V procentuálním vyjádření se jedná o 19,5 % obcí, pro které bylo využívání spolupráce v rámci VT OPP **zejména ekonomickou, ale i jinou zátěží**. Tito respondenti vyjádřili mínusy spolupráce následovně:

- problémoví odsouzení byli pro obec velkou zátěží – ekonomickou, administrativní, sociální. Neustálá kontrola, zda a kdy se k VT OPP dostaví, kontrola zapůjčených pomůcek. I v případě nespolehlivého odsouzeného musí být pracovník obce pověřen vedením agendy a následně ohodnocen;
- pouze ekonomické i jiné náklady, které jsou nevratné. Neustálé urgování odsouzených, aby se dostavili k VT OPP. Nezhotovení nachystané práce, kterou poté museli vykonat pracovníci obce. Byly nám odcizeny pracovní pomůcky. Nemáme s odsouzenými žádnou dobrou zkušenost, a proto v současné době v rámci VT OPP již součinnost neposkytujeme;
- máme zkušenost pouze s finančním i časovým zatížením, a to především s ohledem na škodu, kterou odsouzený způsobil.

Respondenti odpovídající bodem č. 3 nespárovali v letech 2014-2018 spolupráci v rámci VT OPP přínosnou ani zatěžující. Tato skupina celkem sedmi respondentů (17,1 % celku) odpovídala zpravidla formou zlaté střední cesty, kdy bylo uváděno, že ve výsledku se mísky vah vyrovnají – vzniklá zátěž korespondovala se získanými přínosy spolupráce.

Následující otázka č. 11 byla zaměřena na počet hodin, které musel pověřený pracovník obce vynaložit ze své pracovní doby na průběh dohledu **nad celým výkonem uloženého trestu OPP u jednoho odsouzeného** – od zahájení spolupráce (vedení administrativní agendy v průběhu zákonné roční lhůty pro výkon trestu OPP odsouzeného, poučení odsouzeného o BOZP, každodenní zadávání činností, kontrola odpracovaných činností, v případě nespolehlivého odsouzeného např. jeho urgování, apod.) až po ukončení spolupráce s odsouzeným, kdy je pověřený pracovník obce povinen vyplnit hodnocení vykonaného trestu a zaslat společně s harmonogramem výkonu trestu OPP probačnímu pracovníkovi. Jak z následujícího grafu č. 12 vyplývá, 4,9 % zástupců spolupracujících obcí vynaložilo na dohled po dobu výkonu trestu OPP méně než 5 hodin / 1 odsouzený. Celkem 26,8 % pracovníků obcí uvedlo, že jim tato činnost zabrala časový úsek v rozmezí 6-10 hodin / 1 odsouzený. Celkem 51,2 % dotázaných uvedlo, že jim celková kontrola pojmula 11-15 hodin / 1 odsouzený z pracovní doby. Zbývajících 17,1 % respondentů se vyjádřilo tak, že celkové vedení agendy na jednoho odsouzeného stálo pracovníka 16 a více hodin z pracovní doby.

Graf 12 Počet hodin, které pověřený pracovník obce vynaložil v letech 2014-2018 ze své pracovní doby na 1 odsouzeného

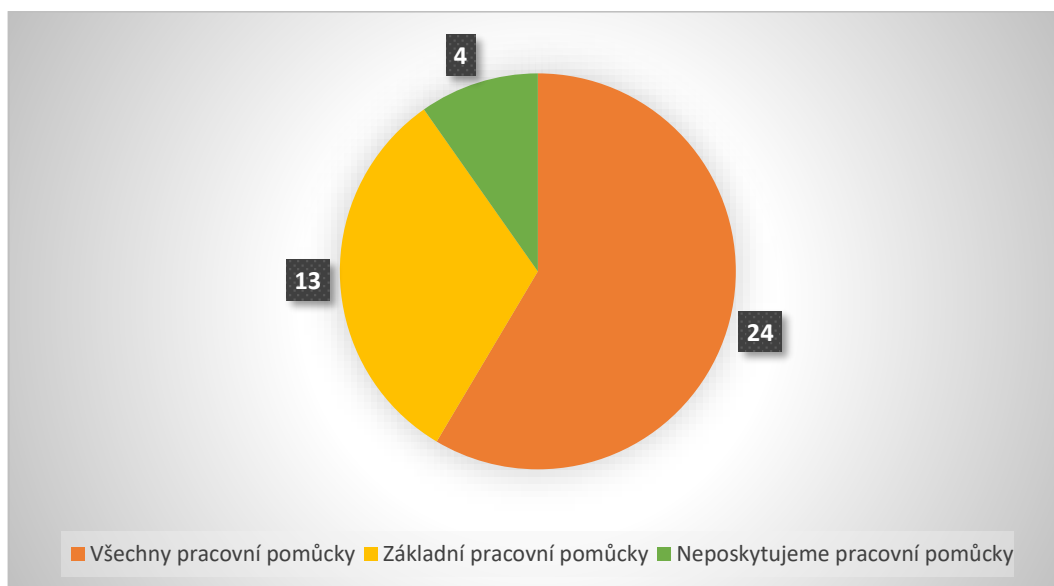

Zdroj: vlastní zpracování, 2020

Nadcházející dvě otázky se týkaly problematiky pracovních pomůcek, které byly obcemi v letech 2014-2018 poskytovány odsouzeným k výkonu trestu OPP. Celkově 58,5 % ze všech dotázaných odpovědělo, že odsouzeným vždy byly poskytovány veškeré

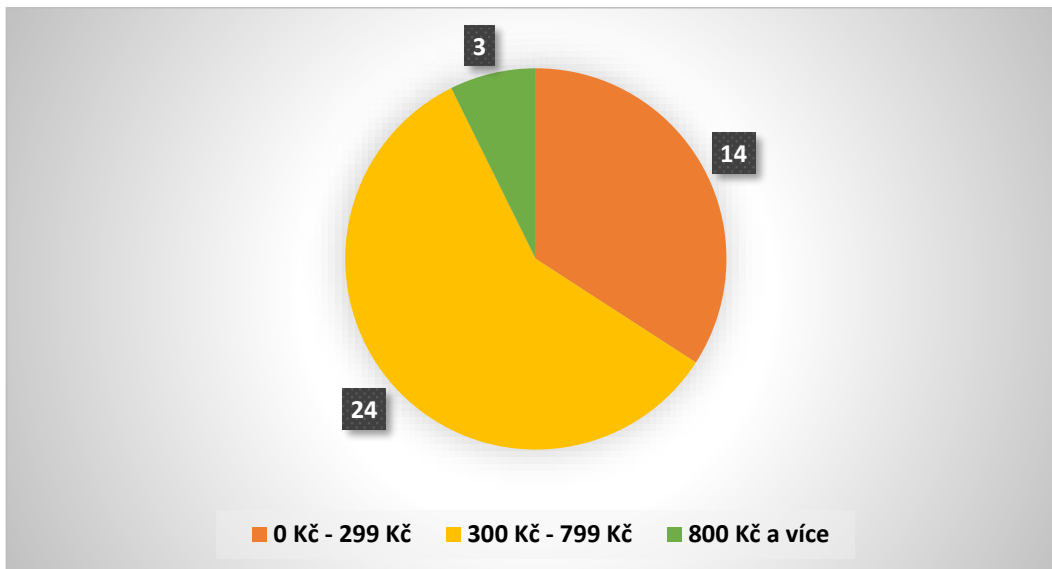
potřebné pracovní pomůcky. Dalších 31,7 % respondentů uvedlo, že odsouzeným byly poskytovány pouze základní pracovní pomůcky, a to například (jednorázové) pracovní rukavice apod. Zbýlých 9,8 % spolupracujících správních orgánů uvedlo, že odsouzeným nebyly poskytovány žádné pracovní pomůcky a zajištěním potřebného byl výlučně pověřen sám odsouzený. Zpravidla se v obou posledních uvedených případech jednalo o reakce na dřívější poškození, příp. odcizení poskytnutých pracovních pomůcek, viz graf č. 13. Druhá z tohoto souboru otázek navazovala na otázku předchozí, a zde byli respondenti dotazováni na výši finančních prostředků vynaložených na zajištění pracovních pomůcek pro jednoho odsouzeného v průměru z let 2014-2018. Hodnotu ve výši 0 Kč – 299 Kč zaškrtnulo celkem 34,2 % dotázaných, ve výši 300 Kč – 799 Kč dalších 58,5 % dotázaných, a finanční obnos vynaložený ve sledovaném období na jednoho odsouzeného v hodnotě vyšší než 800 Kč uvedlo zbývajících 7,3 % dotázaných, viz graf č. 14.

Graf 13 Poskytování pracovních pomůcek odsouzeným v letech 2014-2018

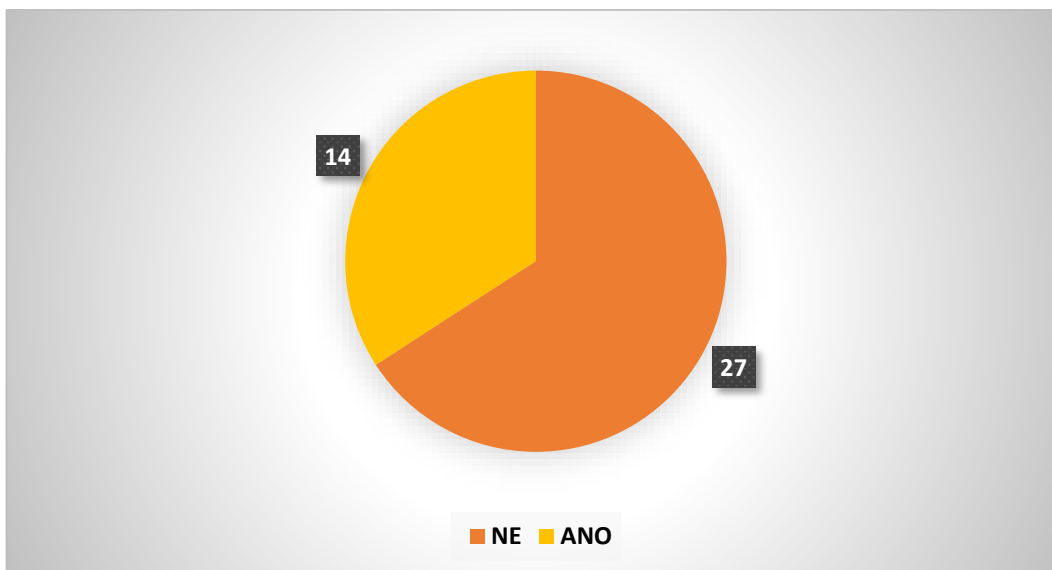
Zdroj: vlastní zpracování, 2020

Graf 14 Výše vynaložených finančních prostředků na pracovní pomůcky pro odsouzené v letech 2014-2018

Zdroj: vlastní zpracování, 2020

Graf 15 Přehled škod na majetku obce, způsobených odsouzenými v rámci VT OPP v období let 2014-2018

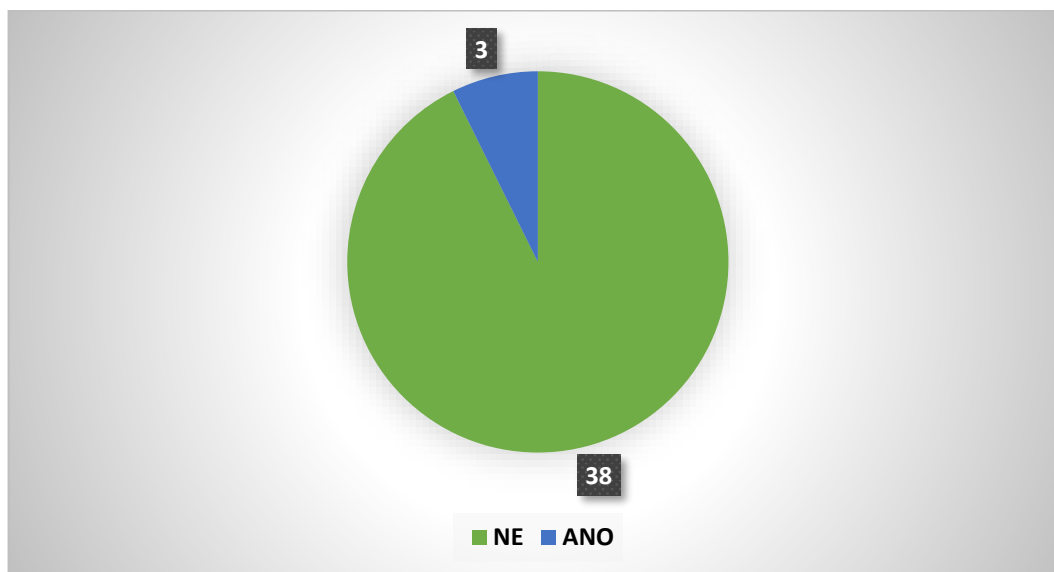
Zdroj: vlastní zpracování, 2020

V uvedeném grafu č. 15 jsou demonstrovány výsledky další problematiky, která má souvislost s vynaloženými náklady správních orgánů na spolupráci s odsouzenými v rámci VT OPP. Jedná se zde o vzniklé škody, které byly obcím způsobeny odsouzenými v průběhu let 2014-2018. Z celkového počtu 41 respondentů se se vznikem škody ve sledovaném

období setkala celkem 34,1 % dotázaných obcí. Ostatních 65,9 % zkušenost se vznikem škody nemělo. Respondenty uváděné škody byly následujícího charakteru:

- jedním poskytovatelem byla uvedena škoda malého rozsahu – zlomená násada lopaty, která nebyla na odsouzeném vymáhána. Finanční ohodnocení této škody respondent odhadl na 150 Kč;
- celkem v osmi případech byly respondenty uváděny další zanedbatelné škody, které byly způsobeny zejména únavou materiálu nežli samotnými odsouzenými. Tyto škody byly rovněž hrazeny z obecních zdrojů. Hodnota uvedených škod dosahovala ve všech případech max. 100 Kč;
- jedenkrát bylo dotázaným uvedeno, že odsouzený špatně odvedl práci na výkopu. Tato škoda byla vyřešena domluvou a opravena zaměstnanci obce. V případě přepočtu na dvakrát odvedenou práci, by se jednalo o částku ve výši přibližně 2000 Kč;
- jeden respondent uvedl, že odsouzený nebyl příliš zručný a opakovaně obci způsobil škodu poškozením zahrádkářského náradí. Škoda by byla vyčíslena částkou 300 Kč, nebyla však po odsouzeném vymáhána;
- jedenkrát bylo poskytovatelem uvedeno odcizení pracovních pomůcek, konkrétně se jednalo o hrábě, kosu a srp. Škoda byla vyčíslena částkou do 1000 Kč. Odsouzenému se jednání nepodařilo prokázat, věc nebyla řešena s Policií ČR. Obec věc vyřešila tím způsobem, že nadále neposkytovala odsouzeným žádné pracovní pomůcky;
- i v dalším případě se jednalo o odcizení pracovních pomůcek, a to zahradního kolečka a krumpáče. Tato situace byla vyřešena navrácením odcizeného náradí ze strany rodiny odsouzeného. S odsouzeným byla následně ukončena spolupráce v rámci VT OPP. V případě vyčíslení škody by se jednalo o finanční částku ve výši do 1500 Kč;
- v posledním uváděném případě se jednalo o opakované krádeže pracovních rukavic jedním odsouzeným. Věc byla vyřešena domluvou a zákazem přístupu do místností pro zaměstnance. Škoda ve výši do 200 Kč.

Graf 16 Přehled úrazů, které byly odsouzeným způsobeny při výkonu trestu OPP v letech 2014-2018

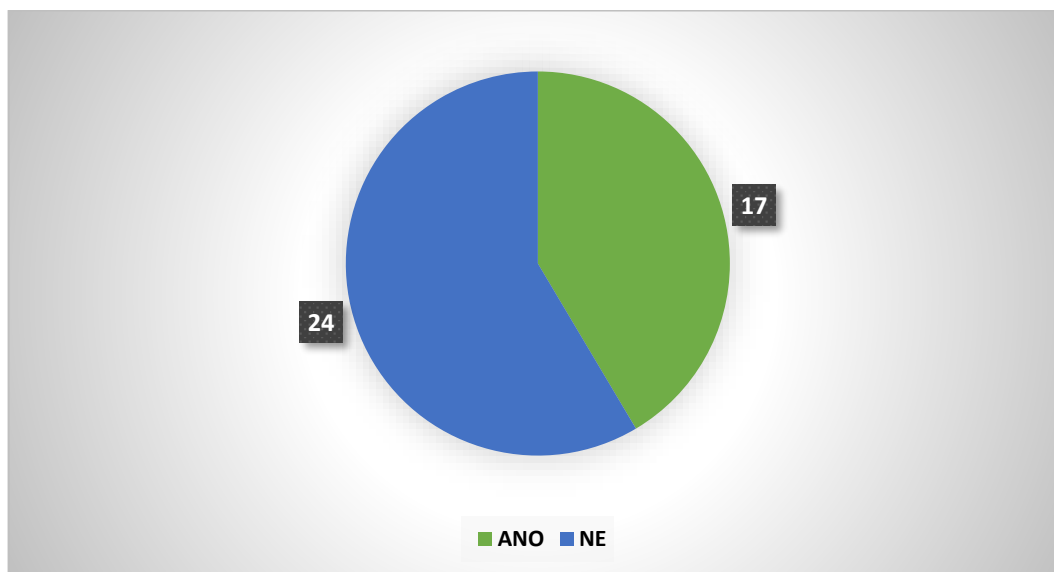

Zdroj: vlastní zpracování, 2020

Následující text se vztahuje k uvedenému grafu č. 16, znázorňujícímu počet úrazů, které se staly odsouzeným v průběhu výkonu trestu OPP v období let 2014-2018. Z celkového počtu dotázaných měl ve sledovaném období zkušenost s řešením úrazu jen zlomek obcí, a to 7,3 %. Celých zbylých 92,7 % správních orgánů se s problematikou spojenou s úrazy odsouzených v uvedených letech nesetkalo. Úrazy se staly celkem třem odsouzeným, ani v jednom případě se pak nejednalo o pochybení na straně obce:

- v jednom případě se jednalo o nepozornost odsouzeného, kdy dotyčný zakopl, spadl do výkopu a pohmoždil si ruku. Nemuselo být dále řešeno;
- v dalším případě si odsouzený způsobil podlitinu oka. Výsledkem byla pouze větší kontrola nad odsouzeným;
- v posledním uvedeném případě si odsouzený přivodil vážný úraz nohy (tržná rána na lýtku). Provedenou dechovou zkouškou ze strany poskytovatele však byla zjištěna pozitivní hodnota alkoholu v těle odsouzeného, kdy tak dotyčný závažným způsobem porušil podmínky BOZP. Věc byla s odsouzeným vyřešena domluvou a okamžitým ukončením činnosti. Následně byl odsouzený při každém výkonu činnosti vždy kontrolován na přítomnost alkoholu.

Graf 17 Spokojenost správních orgánů se současnou úpravou spolupráce mezi poskytovateli a odsouzenými

Zdroj: vlastní zpracování, 2020

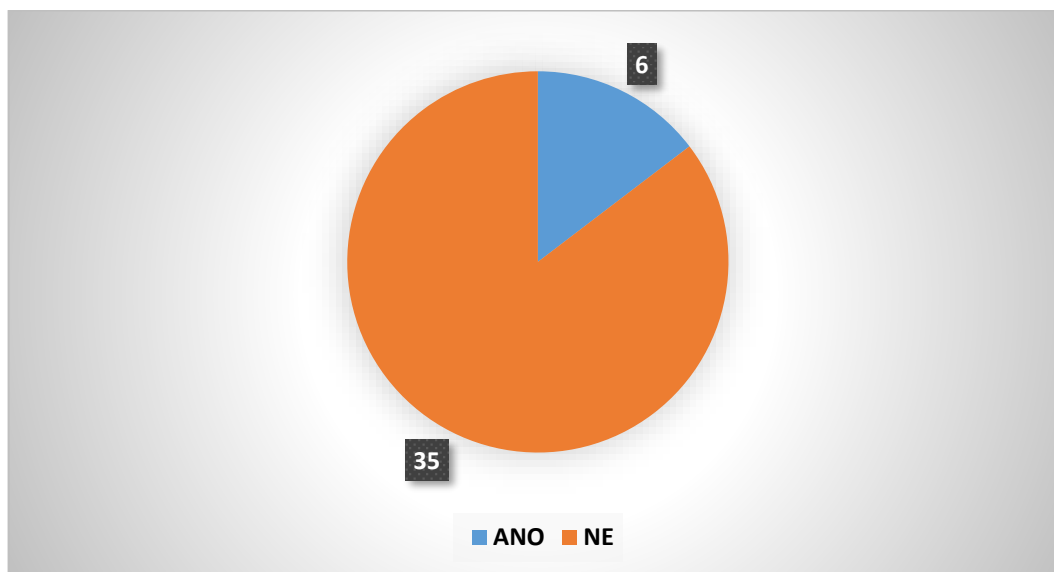
Výzkumné šetření bylo dále zaměřeno na problematiku, na kterou jsou správní orgány ve funkci poskytovatele pro výkon trestu obecně prospěšných prací vždy předem důrazně upozorněni. Jednalo se zde o skutečnost, že mezi poskytovateli pro VT OPP a odsouzenými nevzniká pracovněprávní vztah, a řídí se tak pouze příslušnými ustanoveními občanského zákoníku. Správní orgány mají o této problematice dostatečný přehled a jsou si vědomy všech výhod i nevýhod z takového vztahu plynoucích, neboť jsou ze strany Probační a mediační služby seznámeny, mimo jiné, s dokumentem příručka pro poskytovatele, který je jim na začátku každé spolupráce poskytnut. Na dotaz, zda je podle nich tato úprava dostačující odpovědělo celkem 41,5 % respondentů kladně, kdy uváděli, že neshledali žádné problémy, byli přesvědčeni, že jsou dostatečně chráněni tím, že poučí odsouzeného o BOZP, nebo doposud neměli žádnou negativní zkušenost a neměli důvod se nad touto problematikou zamýšlet. Naproti tomu ostatních 58,5 % obcí se domnívalo, že tento vztah pro ně dostatečnou zárukou není a své názory rozvedly následovně:

- pokud stát chce, aby se obce staraly, měl by jim k tomu dát dostatečné podmínky – ochrana před odsouzenými, finanční zajištění;
- jedná se o zátěž obecního rozpočtu – v případě vzniku vysoké škody na majetku obce, by tuto škodu bylo takřka nemožné na odsouzeném vymoci;

- z našeho pohledu se jedná o nedostatečnou úpravu zákona. Chybí ochrana společnosti, ochrana ostatních osob vykonávajících zaměstnání na stejném pracovišti jako odsouzený. Chybí ochrana majetku obce, ochrana poskytovatele;
- chybí možnost bránit se v případě vzniku škody nebo úrazu;
- u každého odsouzeného jsme spíše nejistí, zda VT OPP umožnit – aby se něco nestalo. Jak by byla taková věc řešena? Dle občanského zákoníku by se případné neštěstí řídilo z obecního nebo osobního pojištění odsouzeného? A v případě, že odsouzený pojištěn není? Jak by byla nahrazena škoda? Jedná se o velice prospěšný institut, avšak z našeho pohledu není doveden ke zdárnému konci;
- s ohledem na dlouholetou spolupráci se střediskem PMS Šumperk je nám dobře známo, že tato úprava chybí – např. o pojištění, které by řešilo veškeré otázky, se mnoho let pouze mluví;
- jsou chráněni spíše odsouzení než slušní občané, potažmo obec;
- vedle této nešťastné úpravy se domníváme, že např. i pracovní pomůcky pro odsouzené by měl zajišťovat stát;
- zákonné pojištění je naprosto nevyhnutelné. V současném stavu se vzniklá škoda nebo pracovní úraz prakticky nedá vyřešit.

Na následujícím grafu č. 18 je znázorněn počet poskytovatelů, kteří v letech 2014-2018 umožnili odsouzeným po výkonu trestu OPP získat u obce zaměstnání na pracovní smlouvu. Takových správních orgánů bylo celkem šest, z nichž tři dále uvedly, že odsouzení jsou doposud jejich zaměstnanci. U dalších třech respondentů se tato skutečnost neosvědčila a pracovní poměr byl rozváznán. Zbylých 35 dotázaných nemá zkušenost s tím, že by byl odsouzenému pracovní poměr nabídnut.

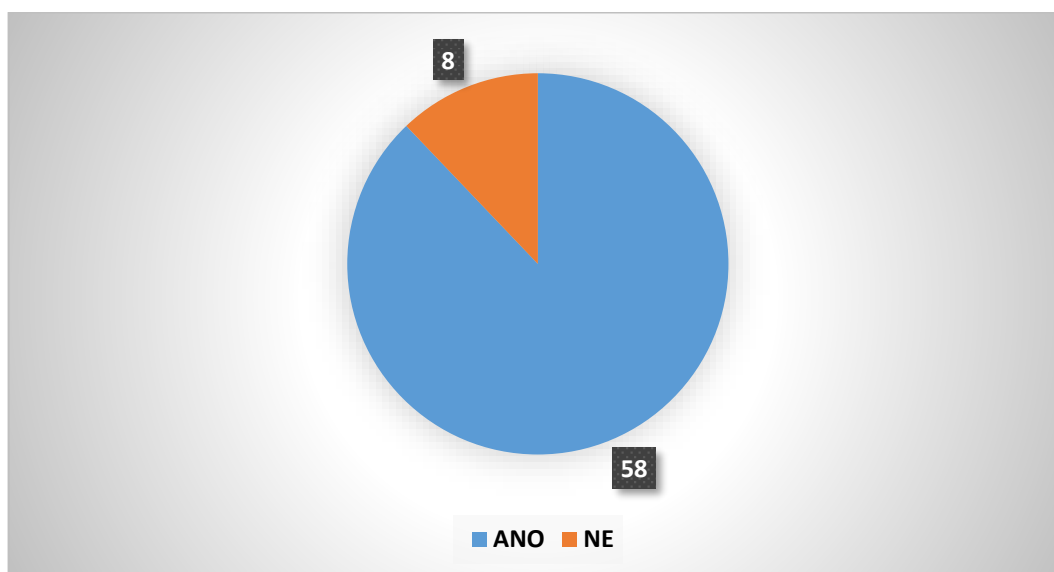
Graf 18 Znárodnění počtu odsouzených, kterým bylo po řádném vykonání trestu OPP umožněno získat u správního orgánu zaměstnání

Zdroj: vlastní zpracování, 2020

Poslední otázka dotazníkového šetření, která se vztahuje ke grafu č. 19, byla směřována k tomu, zda mají správní orgány zájem spolupracovat se střediskem PMS Šumperk v rámci VT OPP do budoucna. Podstatná většina všech dotázaných ve výši 62 respondentů odpověděla kladně. Celkem 4 obce již o spolupráci v rámci OPP zájem nadále neměly.

Graf 19 Zájem obcí o budoucí spolupráci v rámci výkonu trestu OPP

Zdroj: vlastní zpracování, 2020

5 VÝSLEDKY A ZHODNOCENÍ

V této kapitole bude provedeno vyhodnocení výzkumného šetření, na jehož základě budou získaná data použita k navržení vhodného opatření a případného doporučení na úpravu právních předpisů.

5.1 Verifikace hypotéz

Pro realizaci výzkumného šetření byly stanoveny tři hypotézy, z nichž dvě první byly potvrzeny, třetí nikoliv.

Hypotéza č. 1: *S vykonáním trestu obecně prospěšných prací v celkové, soudem uložené výměře u všech odsouzených, má zkušenost více než polovina dotazovaných správních orgánů, které se střediskem PMS spolupracovaly v letech 2014-2018.*

K vyhodnocení hypotézy č. 1 byla použita zejména dotazníková otázka č. 8. Tato hypotéza potvrdila skutečnost, že zkušenost s odsouzenými, kteří vykonali trest obecně prospěšných prací v letech 2014-2018 v celkové soudem uložené výměře, má nadpoloviční většina respondentů. Nicméně v procentuálním vyjádření se jedná pouze o 53,7 % ze spolupracujících obcí. Odpověďmi na otázku č. 8 bylo prokázáno, že celých 29,3 % dotázaných řádný výkon odsouzených ohodnotilo 75 % úspěšností, 4,9 % správních orgánů má pak pouze poloviční úspěšnost s výkonem trestu odsouzenými. Celkem 9,8 % respondentů uvedlo, že s odsouzenými nemají dokonce žádnou dobrou zkušenost a žádnému z odsouzených se v uvedeném období nepodařilo vykonat uložený trest v celkové výměře.

Z výsledků je patrné, že zkušenost s tím, že odsouzení vždy vykonali soudem uložený počet hodin OPP v celkové výměře, má pouze mírně nadpoloviční většina z dotazovaných správních orgánů. Avšak i přesto je možno označit uvedenou hypotézu za verifikovanou, neboť tvrzení bylo potvrzeno.

Hypotéza č. 2: *Pro spolupracující správní orgány byla v období let 2014-2018 tato spolupráce v rámci výkonu trestu obecně prospěšných prací z více než 60 % spíše přínosem než ztrátou.*

I přesto, že tuto hypotézu bylo možno obecně zodpovědět za použití výsledků získaných otázkou č. 10, z nichž vyplývá, že spíše jako ekonomicky přínosnou hodnotilo spolupráci v rámci VT OPP v letech 2014-2018 celkem 63,4 % dotázaných, byla provedena analýza i dalších otázek, které se k této problematice vztahují. Zejména se jednalo o otázky č. 3, č. 6, č. 11, č. 12, č. 13 a otázku č. 14. Aby mohlo být tvrzení prohlášeno za verifikované, musel být ve vyhodnocení zohledňován vysoký počet získaných dat vyplývajících z výzkumného šetření. K získání kýžených dat byl použit následující příklad.

Popis použitého příkladu

Ve vyhodnocení bylo vycházeno z teoretické hodnoty mzdy (před zdaněním) jednoho pracovníka obce, který je pověřen dohledem nad výkonem uloženého trestu OPP u jednoho odsouzeného. Průměrná mzda zaměstnance se v okrese Šumperk pohybuje v částce 26.850 Kč měsíčně, tato částka by v přepočtu na 20 pracovních dnů v měsíci a 8 pracovních hodin denně čítala hodinovou mzdu ve výši přibližně 168 Kč na hodinu pro takového pověřeného pracovníka obce.

Naopak u odsouzeného, na jehož místo by v případě nespolupráce obce v rámci výkonu trestu OPP, musel být přijat zaměstnanec údržby obce, který by vykonal stejný objem práce, avšak za finanční ohodnocení, bylo vycházeno z teoretické hodnoty pouze minimální mzdy (před zdaněním), která v současné době činí 14.600 Kč měsíčně. Tato částka by v totožném přepočtu na 20 pracovních dnů a 8 pracovních hodin denně představovala hodinovou mzdu v přibližné výši 91 Kč. Hodnota minimální mzdy byla pro tento účel použita, neboť pracovníci údržby obce jsou zpravidla finančně hodnoceni právě takto.

Jako průměrný počet hodin, který byl ve sledovaném období odsouzenému soudem ukládán, byl celkem ve 23 případech respondenty uváděn ve výměře 250 hodin na jednoho odsouzeného. Pro výpočet ekonomických dopadů byla tedy použita právě tato hodnota. Pokud by byl tento objem hodin vykonán zaměstnancem údržby obce, namísto odsouzeného, obec by na mzdu takového zaměstnance vynaložila částku ve výši 22.750 Kč (250 hodin x 91 Kč hodinová mzda), namísto bezplatné práce.

Dále bylo pracováno se skutečností, že nadpoloviční většina spolupracujících obcí uvedla, že pověřený pracovník obce stráví vedením agendy OPP u jednoho odsouzeného průměrně 11-15 hodin ze své pracovní doby. V případě, že by bylo vycházeno z nejvyššího uváděného počtu, jednalo by se v přepočtu na mzdu zaměstnance o částku 2.520 Kč (15 hodin x 168 Kč hodinová mzda) ze mzdy pověřeného zaměstnance, vynaložené na jednoho odsouzeného.

V případě, že by se v prezentovaném příkladu jednalo o obec, která umožňuje výkon trestu OPP i mimo pracovní dny a pracovní dobu zaměstnanců obce, bylo k vynaloženým nákladům správního orgánu připočteno 1.000 Kč pro pověřeného pracovníka obce, zastupující příplatek za případnou práci o víkendu nebo v době státního svátku.

Dále bylo vycházeno ze situace, že obec poskytovala odsouzeným potřebné pracovní pomůcky, tzn., že byly zohledněny náklady vynaložené obcí do zajištění pracovních pomůcek pro jednoho odsouzeného. Opět zde byla použita nejvíce frekventovaná odpověď respondentů, tj. 300 Kč – 799 Kč / 1 odsouzený. Pro účely tohoto vyhodnocení byla použita hodnota ve výši 799 Kč.

Za předpokladu, že by do tohoto zhodnocení byla započítána nejvyšší škoda, která byla v průběhu let 2014-2018 správnímu orgánu způsobena odsouzeným, jednalo by se o částku ve výši 2.000 Kč, kterou by obec musela vynaložit v případě, že by náhrada nebyla vymožena na odsouzeném.

Prezentace výsledků uvedeného příkladu

Tabulka 2 Prezentace výsledků hypotézy č. 2

Hodnoty na jednoho odsouzeného	Ekonomické dopady na správní orgány	
	Ušetřené výdaje	Vynaložené výdaje
Případná mzda pracovníka údržby obce	22.750 Kč	-
Mzda vynaložená na pověřeného pracovníka obce	-	2.520 Kč
Příplatky pověřenému pracovníkovi za práci o víkendu	-	1.000 Kč
Zajištění pracovních pomůcek	-	799 Kč
Způsobená škoda	-	2.000 Kč
Celkem	22.750 Kč	6.319 Kč

Zdroj: údaje zjištěné provedeným šetřením, vlastní zpracování, 2020

Jak je patrné z provedeného zhodnocení, výdaje, které by musely být správním orgánem vynaloženy v případě, že by objem 250 hodin nevykonal odsouzený k výkonu trestu obecně prospěšných prací bezplatně, ale zaměstnanec údržby obce, dosahovaly by částky 22.750 Kč na mzdě takového zaměstnance. Naopak z pohledu vynaložených investic na výkon uloženého trestu OPP u jednoho odsouzeného, by tato částka dosahovala výše 6.319 Kč. V rozdílu se jedná o částku ve výši 16.431 Kč, ušetřenou obci za předpokladu využívání spolupráce v rámci VT OPP.

Samozřejmě byl v tomto příkladu využit pro prezentaci takový odsouzený, který vykonal uložený trest v celkové výměře. Avšak i na straně nákladů byly vyhodnoceny vždy ty nejvyšší průměrné hodnoty, které respondenti uváděli. Jedná se o průměr celku.

Na základě provedeného šetření lze druhou hypotézu prohlásit za verifikovanou, neboť definování bylo potvrzeno.

Hypotéza č. 3: Více než 55 % všech dotázaných správních orgánů je přesvědčeno, že je zajištěna dostatečná zákonná úprava zabezpečující bezproblémový průběh výkonu trestu obecně prospěšných prací.

Ke zhodnocení poslední hypotézy diplomové práce byly využity výsledky čerpající z dotazníkové otázky č. 16, za zohlednění odpovědí vyplývajících z dotazníkových otázek č. 14 a č. 15. Uvedená hypotéza nadměrně překvapivě odhalila skutečnosti, které správní orgány chápou jako zásadní nedostatky v právní úpravě institutu trestu obecně prospěšných prací. Poměrně vysoké procento (58,6 %) respondentů se domnívalo, že spolupráce v rámci VT OPP, která se řídí pouze ustanoveními občanského zákoníku je nedostatečná. S ohledem na to, že dotazované správní orgány mají o náležitostech trestu OPP mnohaletý přehled, byla těmito opakovaně vzpomínána problematika zátěže finančního rozpočtu. Pro obce je tato spolupráce nepovinnou agendou navíc, a proto se odkazovaly na řešení finančního zajištění ze strany státu. Nejvíce se však obce vyjadřovaly k absenci zákonné záruky, o kterou by se mohly opřít právě v případě vzniku škody nebo úrazu. Obcím chybí ochrana – společnosti, zaměstnanců, majetku i instituce samotné, jako poskytovatele pro VT OPP. Dále obcím chybí dostatečná možnost bránit se nebo naopak vymáhat způsobenou škodu po odsouzeném. Z uvedeného je patrné, že správní orgány volají po uzákonění pojištění, které by chránilo všechny zúčastněné strany.

Jak vyplývá z provedeného výzkumného šetření, přesvědčeno o tom, že je zajištěna dostatečná právní úprava institutu obecně prospěšných prací, je celkem 41,4 % respondentů. Tato hodnota nedosahuje předem určené hodnoty stanovené v hypotéze, a tudíž je nutno tuto hypotézu označit za falsifikovanou.

5.2 Zhodnocení výsledků

Jak je patrné z provedeného výzkumu, ve sledovaném období let 2014-2018 je možno ekonomické náklady, vyplývající správním orgánům šumperského okresu ze spolupráce s místním střediskem Probační a mediační služby při zaopatřování průběhu výkonu trestu obecně prospěšných prací, označit víceméně za přijatelné. Bylo prokázáno, že pro převážnou většinu spolupracujících obcí byla tato spolupráce naopak přínosem – ekonomickým i společenským.

Z šetření však vyplynul jiný závažný závěr, který s problematikou těchto ekonomických dopadů úzce souvisí. Jedná se o skutečnost, že téměř 60 % spolupracujících obcí vyjádřilo kritiku, která iniciovala problém chybějící zákonné úpravy odpovědnosti za škodu způsobenou odsouzenými při výkonu trestu obecně prospěšných prací, přičemž tato situace trvá již od zavedení tohoto institutu do právní úpravy, tj. od roku 1996. Nedostatek v podobě chybějící odpovědnosti za škodu, vystavuje poskytovatele trestu OPP riziku, a je nejenom z jejich pohledu považován za závažný problém. Z tohoto nedostatku vyplývá skutečnost, že v případě vzniku škody způsobené odsouzeným, která může být velkého rozsahu (tzn. vysokým ekonomickým nákladem), je obec odkázána pouze na běžné možnosti, jak náhradu škody po odsouzeném vymoci.

V současné situaci je jediným možným preventivním řešením pro poskytovatele sjednat si na výkon trestu OPP pojištění na škody, které by odsouzeným mohly být způsobeny. Tuto nepřilíš šťastnou variantu jsou nuceni nabízet správním orgánům i probační pracovníci. Avšak takové pojištění si musí obce hradit z vlastního rozpočtu, a tak je v praxi využíváno pouze minimálně.

5.3 Předložení návrhů ke zvýšení efektivity spolupráce v rámci trestu OPP

5.3.1 Návrh opatření

Na základě zjištění v předchozí kapitole je navrženo následující opatření.

Situace, v níž by spolupracujícím správním orgánům byly odsouzenými při výkonu trestu OPP způsobeny škody, by mohly být řešeny za pomoci podobného postupu, který je využíván v zahraniční trestněprávní úpravě (např. Francie). Tamější právní úprava označuje povinným za způsobenou škodu stát, přičemž stát na sebe přebírá odpovědnost, získává status oběti, a může uplatňovat regres vůči odsouzenému, který škodu způsobil. Taková právní úprava by zcela vymýtila obavy poskytovatelů a byla by zajištěna jejich ochrana.

Jiným řešením by mohlo být zmiňované, státem hrazené pojištění odpovědnosti.

5.3.2 Návrh legislativní změny

K dosažení efektivního průběhu výkonu trestu obecně prospěšných prací, v němž by byla zajištěna ochrana všech zúčastněných – poskytovatele i odsouzeného, by bylo vhodné přijmout legislativní změny v zákoně upravující problematiku tohoto druhu trestu. Konkrétně uvedenou problematiku odpovědnosti za škodu způsobenou odsouzeným, a současně i za případné úrazy, které by si odsouzený, za předpokladu dodržení bezpečnostních opatření, přivodil při výkonu trestu OPP na pracovišti poskytovatele. Tato legislativní úprava by do pozice odpovědného orgánu pasovala stát – převzetím odpovědnosti nebo zajištěním pojištění.

Zde však vyvstává nezodpovězená otázka, jaké náklady by v souvislosti s uvedenou legislativní změnou musel stát vynaložit na zajištění všech 77 středisek PMS v České republice, přičemž každé toto středisko spolupracuje v průměru s 90 poskytovateli výkonu trestu OPP. Vyčíslení těchto případných ekonomických dopadů však již není předmětem této diplomové práce.

6 ZÁVĚR

Diplomová práce se zabývala problematikou výkonu trestu obecně prospěšných prací, a s tímto trestem spojenými ekonomickými dopady na správní orgány, jež jsou poskytovateli pro výkon tohoto alternativního trestu.

Cílem diplomové práce bylo zjistit a analyzovat tyto ekonomické dopady na konkrétní vybrané správní orgány v okrese Šumperk, které byly do spolupráce zapojeny v období let 2014-2018, vyčíslit investice, které z této spolupráce vyplynuly, a na základě zjištěných dat navrhnout vhodné opatření a případně formulovat doporučení pro návrh změny právních předpisů.

V diplomové práci byly popsány jednotlivé instituce zapojené do spolupráce v rámci výkonu trestu obecně prospěšných prací – Probační a mediační služba a obec, jako správní orgán v roli poskytovatele pro výkon tohoto trestu. Nejprve z pohledu jejich právní úpravy a následně v praktické části z pohledu konkrétního fungování v rámci stanoveného okresu. Rovněž byly představeny náležitosti samotného trestu obecně prospěšných prací.

Podkladem pro výzkumné šetření byly údaje z interního informačního systému Probační a mediační služby, střediska Šumperk, a to zejména výčet spolupracujících poskytovatelů ve sledovaném období let 2014-2018, a samostatně zpracované statistiky ukládání trestů, ze stejného časového úseku.

K provedení výzkumného šetření byla uplatněna metoda osobního dotazování za přítomnosti tazatele, prostřednictvím dotazníku, určeného pro zástupce spolupracujících správních orgánů v okrese Šumperk, kde tento sběr dat probíhal. V dotazníku byly otázky strukturovány a zaměřeny zejména na vynaložené náklady ze strany obce na zajištění výkonu trestu obecně prospěšných prací a současně na přínosy, které využívání tohoto institutu může přinášet.

V rámci vymezeného cíle bylo zjištěno, že přínosy trestu obecně prospěšných prací ve sledovaném období převažovaly nad zátěží s tímto institutem spojenou. Nicméně získaná data prokázala, že oslovené správní orgány cítí nedostatky v oblasti zajištění samotného výkonu trestu, a to konkrétně v problematice odpovědnosti za škodu způsobenou odsouzenými.

Získané poznatky tak posloužily ke stanovení opatření využívaného v zahraničí, a současně byly podkladem pro navržení legislativní změny.

Pokud by byla legislativní změna prosazena, měla by významný vliv na budoucí spolupráci a fungování obcí v rámci zajišťování výkonu trestu obecně prospěšných prací.

7 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použité literatury:

1. JELÍNEK, J. *Poškozený v českém trestním řízení*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 1998. ISBN 978-80-7184-618-5.
2. KARABEC, Z., ROZUM, J. *K problematice souhlasu pachatele s uložením trestu obecně prospěšných prací*. Právní praxe, č. 4, 1998. ISBN 80-733-8021-8.
3. KOZEL, R., MYNÁŘOVÁ, L., SVOBODOVÁ, H. *Moderní metody a techniky marketingového výzkumu*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3527-6.
4. MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. 1. vydání. Praha: Portál, 2003. ISBN 978-80-7178-549-1.
5. MATOUŠEK, O., KODYMOVÁ, P., KOLÁČKOVÁ, J. *Sociální práce v praxi*. 1. vydání. Praha: Portál, 2005. ISBN 978-80-7367-002-3.
6. MATOUŠEK, O., MATOUŠKOVÁ, A. *Mládež a delikvence. Možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*. 3. aktual. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-825-8.
7. PŘESLIČKOVÁ, H., GAJDOŠ, R., KRUTINA, M. *Obecně prospěšné práce a další instituty restorativní justice: informativní brožura pro obce, nevládní organizace a účastníky trestního řízení*. Praha: Leges, 2014. ISBN 80-86436-14-4.
8. REPÍK, B. Trestné sankcie. *Justičná revue*, XDIII, 1991, č. 1, s. 12 In KUČHTA, J., VÁLKOVÁ, H. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005. ISBN 978-80-7400-732-3.
9. SCHEINOST, M. *Sankční politika pohledem praxe*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2014. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-144-8.
10. SOTOLÁŘ, A., PÚRY, F., ŠÁMAL, P. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2000. ISBN 80-7179-350-7.
11. ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník I. Komentář*. § 1–139. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5.

12. ŠÁMAL, P., PÚRY, F., RITZMAM, S. *Trestní zákon. Komentář*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003, ISBN 978-80-7179-896-5.
13. ŠČERBA, F. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vyd. Praha: Leges, 2014. ISBN 978-80-87576-93-9.
14. ŠTERN, P., OUŘEDNÍČKOVÁ, L., DOUBRAVOVÁ, D. *Probace a mediace: Možnosti řešení trestných činů*. 1. vydání. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-757-2.

Seznam použitých právních předpisů:

1. Zákon č. 141/1961, zákon o trestním řízení soudním (trestní řád).
2. Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů.
3. Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů.
4. Zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě a o změně zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (zákon o Probační a mediační službě), ve znění pozdějších předpisů.
5. Vyhláška č. 232/2002 Sb., vyhláška Ministerstva financí o rozpočtové skladbě.
6. Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů.
7. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
8. Zákon č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti, ve znění pozdějších předpisů.

Seznam použité judikatury:

1. Usnesení Nejvyššího soudu ČR – senátu ze dne 13. 3.1997, sp. zn. 2 Tzn 13/97 [ASPI ID: JUD8512CZ].
2. Důvodová zpráva k zákonu č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě [ASPI ID: LIT33133CZ].
3. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR – senátu ze dne 28. 3.2001, sp. zn. 7 Tz 39/2001 [ASPI ID: JUD27679CZ].

Seznam interních materiálů:

1. Statut Probační a mediační služby ČR. Praha: Probační a mediační služba ČR, 2008.
2. Pokyn ředitele Probační a mediační služby, č. 4/2016, metodický standard PMS v oblasti trestu obecně prospěšných prací. Praha: Probační a mediační služba, 2016.
3. Organizační řád Probační a mediační služby. Praha: Probační a mediační služba, 2018.

Internetové zdroje:

1. Ministerstvo vnitra ČR. *Rozpočtové hospodaření pro zastupitele obcí*. 2018 [cit. 9. 7. 2020]. Dostupný z: <https://www.mvcr.cz/soubor/rozpocetove-hospodareni-pro-zastupitele-obci.aspx>.
2. Moderní obec. KUBAČKA, P. *Obecně prospěšné práce: Povinnost i příležitost*. 2013 [cit. 12. 9. 2020]. Dostupný z: <https://www.moderniobec.cz/obecne-prospesne-prace-povinnost-i-prilezitost/>.
3. Probační a mediační služba. *Metodický postup střediska PMS v rámci zajištění možností ukládání a výkonu trestu obecně prospěšných prací (OPP)*. [cit. 7. 6. 2020]. Dostupný z: https://www.pmscr.cz/download/OPP_metodika_bez_priloh.pdf.
4. Probační a mediační služba. *Obecně prospěšné práce*. [cit. 7. 6. 2020]. Dostupný z: <https://www.pmscr.cz/obecne-prospesne-prace/>.
5. Restorativní justice. *O restorativní justici*. [cit. 9. 6. 2020]. Dostupný z: <https://restorativni-justice.cz/o-restorativni-justici/>.

8 PŘÍLOHY

Příloha 1 Požadavek na vykonání trestu OPP.....	83
Příloha 2 Příručka pro poskytovatele trestu OPP.....	85
Příloha 3 Poučení o podmínkách výkonu trestu OPP.....	98
Příloha 4 Harmonogram výkonu trestu OPP.....	100
Příloha 5 Dohoda o realizaci výkonu trestu OPP.....	101
Příloha 6 Hodnocení výkonu trestu OPP.....	103
Příloha 7 Dotazník.....	104

Příloha 1 Požadavek na vykonání trestu OPP

Naše čj.:

Počet listů: 2

Počet příloh: 1

POŽADAVEK NA VYKONÁNÍ Trestu obecně prospěšných prací

Název instituce:	
Sídlo obec / PSČ	
Ulice, číslo:	
IČO:	
Místo výkonu trestu / trestního opatření:	
Zřizovatel:	
Předmět činnosti:	
Práce vhodná pro:	☐ muže ☐ ženy ☐ mladistvé

ČASOVÉ MOŽNOSTI

V řádnou pracovní dobu: od ... do ... hodin

Po – Pá: ANO NE OMEZENĚ

V odpoledních hodinách: od ... do ... hodin

Po – Pá: ANO NE OMEZENĚ

Víkendy: od ... do ... hodin

So – Ne: ANO NE OMEZENĚ (po dohodě)

TERMÍN PROVEDENÍ PRACÍ

Celoročně - počet osob:

Březen – listopad - počet osob:

Prosinec – únor - počet osob:

POŽADAVKY

umístíme pouze odsouzené s uloženým trestem:

- bez omezení počtu hodin
- preferujeme klienty s vyšším počtem hodin trestu OPP
- do 100 hodin
- do 150 hodin
- do 200 hodin

ZVLÁŠTNÍ POŽADAVKY – např.

- před umístěním požadujeme předchozí konzultaci s PMS (tel., e-mailem, osobní)
- před umístěním požadujeme osobní jednání s odsouzeným
- nepřijímáme odsouzené za násilnou trestnou činnost (i v minulosti)
- umístíme pouze odsouzené za nedbalostní trestné činy
- lze umístit odsouzené se změněnou pracovní schopností

jiné:.....
.....

Bereme na vědomí povinnost:

- odsouzeného/mladistvého pachatele provádět určené práce osobně, bezplatně a ve volném čase;
- sjednat s odsouzeným/mladistvým pachatelem před zahájením prací Dohodu o realizaci a harmonogram výkonu prací
- vést evidenci odpracovaných hodin a dokumentů, které dokládají důvody případné absence;
- hlásit PMS neprodleně datum zahájení a ukončení výkonu trestu a veškerá porušení dohodnutých podmínek (zejména jestliže určené práce nejsou bez závažného důvodu prováděny vůbec, nebo nejsou prováděny ve stanovené době nebo kvalitě);
- hlásit PMS pravidelně a neprodleně vždy na začátku každého měsíce počet hodin, odpracovaný předchozí měsíc;
- PMS kontrolovat výkon trestu osobně na místě výkonu, umožníme tuto kontrolu;
- sdělit místnímu středisku Probační a mediační služby každou podstatnou změnu těchto požadavků;
- další:

.....
.....

Jméno a funkce odpovědné a kontaktní osoby:.....
.....

Tel.: Email: ID.DS:

Podpis a razítko

Za PMS

Příloha 2 Příručka pro poskytovatele trestu OPP

Příručka pro poskytovatele

Obsah

Úvod	3
Co je trest OPP	4
Jak probíhá výkon trestu a co se očekává od poskytovatele?	6
Co dělat, když nastanou potíže?	8
Desatero poskytovatele	10
Nejčastěji kladené otázky	11
Přílohy	

Uvod

Rozhodnutí stát se poskytovatelem výkonu trestu obecně prospěšných prací (dále jen OPP) má vysoký společenský význam a smysl. Ten spočívá především v přesvědčení, že pokud má pachatel trestného činu možnost vlastní aktivitou odčinit své trestné jednání v komunitě, ve které žije, nahrazuje tím nepřírozeňjší cestou to, co svým protiprávním jednáním spáchal a navíc přímá práce pro komunitu má i pozitivní vliv na jeho budoucí chování.

Z pohledu společnosti je trest OPP také ekonomicky výhodný - odsouzený zůstává na svobodě a může plnit své běžné občanské povinnosti - pracovat, starat se o rodinu, zachovat své sociální vazby. Pro samotné poskytovatele jsou OPP zajímavou formou úspory finančních prostředků, eventuálně práce, kterou by jinak museli vykonat sami zaměstnanci organizace.

Role poskytovatelů při výkonu trestu OPP je nezastupitelná. Přestože PMS usiluje o to, aby výkon OPP byl pro poskytovatele, co nejméně zatěžující realizace trestu neprobíhá u všech odsouzených bez potíží.

Příručka, která se vám dostává do rukou je průvodcem v procesu výkonu OPP a je primárně určena těm poskytovatelům, kteří hledají postupy v případě vzniklých potíží, popř. chtějí těmto potížím předejít.

Děkujeme vám za váš zájem spolupracovat s PMS a být součástí výkonu spravedlnosti, připojit se k justičnímu systému ČR a naplňovat tak jeho nelehký cíl - snižovat kriminalitu a zvyšovat pocit bezpečí občanů ČR.

Použité zkratky a pojmy

- OPP obecně prospěšné práce
- SPP společensky prospěšné práce (povinnost při podmíněném propuštění z výkonu trestu)
- SPČ společensky prospěšná činnost (výchovné opatření u mládeže)
- PMS Probační a mediační služba (samostatná organizační jednotka Ministerstva spravedlnosti)
- BOZP bezpečnost a ochrana zdraví při práci
- Probační pracovník probační úředník nebo asistent

Co je trest OPP?

Trest OPP je nejčastěji ukládaným alternativním trestem – tj. trestem nespojeným s odnětím svobody – v České republice.

Podmínky uložení a výkonu trestu OPP upravuje zákon č. 40/2009 Sb. (trestní zákoník) v §§ 62, 63, 64 a 65., podmínky nařízení, odkladu, přerušení, upuštění a přeměny trestu OPP pak zákon č. 140/1961 Sb. (trestní řád) v §§ 335-340. Podle těchto předpisů je odsouzený povinen odpracovat **osobně, bezplatně a ve svém volném čase** soudem stanovený počet hodin (50 - 300) ve prospěch obcí, státních nebo jiných obecně prospěšných institucí, a to **nejpozději do jednoho roku od nařízení výkonu trestu soudem**.

Jestliže odsouzený v době výkonu nevede řádný život, vyhýbá se nástupu výkonu trestu, bez závažného důvodu poruší sjednané podmínky výkonu trestu obecně prospěšných prací nebo jinak maří výkon tohoto trestu nebo zaviněně tento trest ve stanovené době nevykoná, soud tento **trest přemění na trest nepodmíněný** (počet nevykonaných hodin se rovná počtu dní, které odsouzený stráví ve vězení), nebo na jiný alternativní trest.

Výjimečně může soud vzhledem k okolnostem případu a osobě odsouzeného ponechat trest OPP v platnosti či **prodloužit** dobu jeho výkonu a to až o šest měsíců, i když odsouzený zavdal příčinu k přeměně tohoto trestu a stanovit:

- nad odsouzeným dohled probačního úředníka po zbytek výkonu trestu,
- odsouzenému po zbytek výkonu trestu dosud neuložená přiměřená omezení či přiměřené povinnosti.

Odpracuje-li si odsouzený svůj trest, hledí se na něj, jako by nebyl odsouzen, tzn., nebyl-li mu kromě OPP uložen trest další (např. zákaz řízení motorových vozidel), dojde k výmazu z rejstříku trestů.

Další formy trestu OPP

Soud může uložit, aby obecně prospěšné práce vykonal pachatel podmíněně propuštěný z výkonu trestu odnětí svobody, pak hovoříme o tzv. **povinnosti vykonat společensky prospěšné práce**. Podmínky uložení této povinnosti upravuje zákon č. 40/2009 Sb. (trestní zákoník) v § 89 odst. 2, 3. Tato povinnost je založena na podobném principu jako trest OPP a její výkon se řídí stejnými pravidly.

U **mladistvých** (15-18 let) odsouzených nemluvíme o trestu, ale o **trestním opatření OPP**. Podstatou trestního opatření obecně prospěšných prací (dále jen TO OPP) je pracovní povinnost mladistvého, kterou musí splnit sám, bez pomoci rodinných příslušníků, ve stanoveném rozsahu (50-150 hodin), ve stanovené době, ve svém volném čase. Základní podmínkou je rovněž, jako u dospělých odsouzených, obecná prospěšnost prací, kdy práce jsou prováděny ve prospěch obcí a jiných obecně prospěšných institucí. Není však vhodné, aby mladiství vykonávali TO OPP spolu s dospělými odsouzenými. Jestliže mladistvý v době od pravomocného odsouzení do skončení výkonu OPP nevede řádný život nebo trestní opatření nevykonává, přemění soud pro mládež trestní opatření OPP nebo jeho zbytek v trest odnětí svobody nebo jiné alternativní trestní opatření. Při přeměně trestního opatření se postupuje obdobně jako u dospělých.

Mladistvému může být také uložena tzv. výchovná povinnost - **společensky prospěšná činnost** (dále jen SPČ). Na rozdíl od trestního opatření může pachatel tyto práce vykonávat **dobrovolně již před rozhodnutím soudu ve věci**, tedy již v rámci přípravného řízení. Tato výchovná povinnost může být soudem uložena též dítěti mladšímu 15 let. SPČ může být vykonávána nejvýše 4 hodin denně, 18 hodin týdně a 60 hodin celkem a vykonává se v organizacích určených pouze pro mladistvé klienty, náplň práce je však obdobná jako u OPP.

Při výkonu TO OPP a SPČ je nezbytné, aby si poskytovatel byl plně vědom, že se jedná o práci s mladistvými pachateli, vyžadující zvláštní režim na pracovišti tzn. aby:

- nabízel druh práce, která je adekvátní věku a schopnostem pachatele;
- zajistil dohled nad výkonem SPČ osobou či osobami, které mají zkušenost s prací s dětmi mladšími 15 let či mladistvými;
- zachovával mlčenlivost;
- uchovával informace o mladistvém odděleně od běžných záznamů či jiné evidence organizace.

Role PMS v rámci výkonu trestu OPP a jeho alternativ

- PMS zajišťuje a koordinuje komunikaci mezi odsouzeným, poskytovatelem a soudem.
- PMS může být soudem pověřena, aby s obviněným možnost uložení trestu OPP a jeho alternativ předjedнала. V trestním zákoníku jsou zavedeny instituty, které omezují uložení těchto sankcí nevhodným osobám. Jedná se především o skutečnost, že trest OPP se zpravidla neukládá osobám, které v předchozích třech letech tento trest nevykonaly, a trest jim byl přeměněn. Pokud je trest předjednáván PMS, je možné také vyloučit málo motivované či jinak rizikové pachatele.
- PMS vyhledává nové a úzce spolupracuje se stávajícími poskytovateli. Vede a průběžně aktualizuje informace v tzv. webovém katalogu poskytovatelů, do kterého mají přístup i soudci a státní zástupci. Webový katalog obsahuje přehled všech poskytovatelů, počet aktuálně volných míst v rámci celé ČR a v jednotlivých regionech, specifické požadavky jednotlivých poskytovatelů a informace o průběhu výkonu u jednotlivých odsouzených.
- PMS vyjednává s poskytovateli možnost umístování odsouzených, a to na základě jejich požadavků a zpravidla před uložením sankce.
- S odsouzenými probační pracovník projednává obecné i konkrétní podmínky výkonu a společně s poskytovatelem kontroluje jeho průběh. Kontrolu probační pracovník provádí minimálně jednou za dva měsíce dojednanou formou s poskytovatelem. Může konat i namátkové osobní kontroly. V případě vzniku potíží a na základě podnětů od poskytovatele, odsouzeného vyzývá k dodržování dojednaných podmínek. Podává pravidelné zprávy popř. návrhy na přeměnu soudu.
- PMS shromažďuje a archivuje dokumenty o výkonu trestu OPP a jeho alternativ po nezbytně dlouhou dobu dle zákonných podmínek.

Závěrem je nutné uvést, že na výkon trestu OPP/ TO OPP/ SPP/ SPČ se nevztahuje zákoník práce, protože mezi poskytovatelem a odsouzeným nevzniká pracovní právní vztah. Výjimku tvoří ustanovení zákona č.262/ 2006 Sb.(zákoník práce), které v § 101 odst. 5 zakládá obecnou **povinnost zaměstnavatele zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví při práci pro všechny fyzické osoby, které se s jeho vědomím zdržují na jeho pracovištích.**

Při řešení škody vzniklé během výkonu trestu (ať již poskytovateli, odsouzenému nebo třetí osobě) se použijí příslušná ustanovení občanského zákoníku upravující odpovědnost za škodu. Pro odpovědnost za takto vzniklou škodu není stanoveno povinné pojištění, nicméně likvidnost takové škody by přicházela v úvahu z pojištění odpovědnosti v běžném občanském životě (ideálně na straně poskytovatele i odsouzeného). Odsouzený se také může před výkonem trestu připojistit pro vznik úrazu (dále také v kapitole časté otázky).

Jak probíhá výkon trestu a co se očekává od poskytovatele?

Na základě vašeho požadavku pracovník PMS nabídne odsouzenému místo ve vaší organizaci.

Způsob prvního kontaktu s odsouzeným je nutné domluvit předem s PMS a specifikovat v požadavku. Je možné, aby:

- za vámi přišel odsouzený sám a zeptal se, zda ho přijmete;
- zavolał probační pracovník a zeptal se, zda odsouzeného přijmete;
- přišli oba (odsouzený i probační pracovník);
- po předchozí dohodě může být odsouzený zařazen také bez předchozího kontaktu s vámi do naplnění domluvené kapacity.

Je však zcela na vás, zda s odsouzeným spolupráci zahájíte. Pokud se rozhodnete odsouzeného přijmout, probační pracovník zašle na příslušný soud tzv. **podklad pro nařízení výkonu trestu**, na jehož základě **soud vydá usnesení o nařízení výkonu trestu** (od data vydání tohoto usnesení se počítá roční lhůta na odpracování trestu). Toto usnesení dostanete také vy.

Na tomto místě je nutné uvést, že není v kompetenci PMS ovlivnit dobu mezi zasláním podkladu a vydáním usnesení, nicméně průměrně trvá tento proces 8 týdnů (někde jen týden, někde i 3 měsíce). Navíc se tato doba může prodloužit ještě o 14 dní - zákon ukládá povinnost odsouzenému dostavit se do 14 dní od oznámení (doručení) usnesení do střediska PMS.

Pro vás to znamená, že s výkonem trestu odsouzený nezačne ihned pro projevení zájmu o umístění, ale nejčastěji až v řádech týdnů od prvního kontaktu.

Povinností probačního pracovníka je odsouzeného předem poučit o podmínkách výkonu trestu, a to nejen v obecné rovině, ale i v rovině konkrétních podmínek na vašem pracovišti. **Proto je nutné, abyste s probačním pracovníkem spolupracovali a předávali mu aktuální informace.**

Datum nástupu k výkonu trestu domlouvá probační pracovník s odsouzeným i s vámi, a to buď telefonicky, elektronicky nebo osobně. Specifická situace může nastat u poskytovatelů, kteří nevyžadují přítomnost probačního úředníka u jednání o datu nástupu a odsouzeného přijmou na základě dohody mezi probačním úředníkem a odsouzeným. V takovém případě požadujte po odsouzeném, který se k vám dostaví, průkaz totožnosti.

Na první schůzce s odsouzeným je nutné:

- **uzavřít písemnou D**, ve které stanovujete nejen začátek a konec výkonu, ale i frekvenci další práce popř. způsob další komunikace s odsouzeným (to vše s cílem co nejpřesněji popsat podobu zadávání výkonu trestu pro zamezení možnému dalšímu nedorozumění) popř. i požadavky na zajištění ochranných pomůcek nebo nářadí a nakládání s nimi. **Časové vymezení začátku a konce prací je velmi důležité, neboť tím určujete stanovenou dobu pro výkon trestu** (lhůta jednoho roku pro výkon OPP je ze zákona maximální, ale přesným určením začátku a konce výkonu OPP předejdete případným problémům, pokud odsouzený práce zaviněně nevykonává). V případě, že odsouzený práce řádně nevykonává, není poté nutné čekat celý rok pro zahájení dalších kroků. Odsouzený je povinen práce vykonávat ve **stanovené době** a tou je právě doba uvedená v dohodě.
- **uzavřít harmonogram výkonu trestu OPP** s alespoň jedním termínem výkonu trestu, ideálně však a celou dobu výkonu (výhodou harmonogramu je, že jeho porušení je transparentní a nezpochybnitelné, proto je nutné, aby odsouzený dojednané termíny předem podepsal);
- **poučit odsouzeného o BOZP** a toto poučení si nechat od něj podepsat. V případě, že požadujete práce vyžadující speciální znalosti nebo dovednosti poučit odsouzeného o rizicích vyplývajících z této práce a tuto práci nepožadovat pokud odsouzený nedoloží kvalifikaci a oprávnění k jejich provádění.

Náklady na vybavení ochrannými pomůckami a nářadím nesou poskytovatelé, nicméně jejich rozsah určuje poskytovatel, nikoliv odsouzený (nejčastěji se jedná o rukavice, lopaty, košťata a krumpáče).

Standardně pracovník PMS kontroluje průběh výkonu trestu v organizaci minimálně 1x za dva měsíce, ve většině případů ale častěji. Tato kontrola probíhá předem dohodnutým způsobem (osobně, telefonicky, elektronicky). Pracovník může zkontrolovat odsouzeného přímo na místě výkonu trestu i namátkově.

Návštěvu probačního pracovníka lze využít i pro řešení aktuálních problémů spojených s výkonem trestu.

Na žádost pracovníka PMS **jsste povinni sdělit aktuální stav odpracovaných hodin trestu a další požadované informace, a to neprodleně.** Doporučujeme proto, vést evidenci odpracovaných hodin **průběžně**, nejlépe v harmonogramu práce, který je součástí Dohody o realizaci výkonu trestu. Odsouzený má právo po vás žádat tuto evidenci i ve svém harmonogramu (kopie), pokud ale tuto kopii ztratí, zničí, nebo si ji nevede, je závazná vaše evidence. Vzhledem k ochraně osobních údajů nedoporučujeme vést evidenci více osob na jednom listě.

Očekává se také, že budete evidovat důvody absencí, nejčastěji lékařská potvrzení, která Vám odsouzený přinese, a ty spolu s stavem odpracovaných hodin posílat probačnímu pracovníkovi.

Spolupráci s odsouzeným můžete ukončit kdykoliv v průběhu trestu z důvodu porušování sjednaných podmínek. Proto je důležité, aby Dohoda o realizaci byla konkrétní a srozumitelná oběma stranám.

Za porušení podmínek výkonu trestu OPP je považována i jakákoliv snaha odsouzeného o korupční jednání, které ve výsledku může vést až k podání trestního oznámení.

Prosíme, **nepodceňujte vedení dokumentace**, která je základem pro rozhodnutí soudu o případné přeměně trestu OPP na trest odnětí svobody či prodloužení doby výkonu trestu OPP.

V případě, že jste poskytovatelem míst pro děti a mládež, nezapomínejte na zachování mlčenlivosti a uchování informací odděleně od běžných záznamů či jiné evidence organizace.

Jakmile odsouzený trest vykoná, je nutné, **abyste tuto skutečnost bez prodlení sdělili probačnímu pracovníkovi a předali mu příslušnou dokumentaci** (originál Harmonogramu výkonu trestu, Dohodu o realizaci s hodnocením průběhu výkonu a příp. i poučení o BOZP). Probační úředník zajišťuje předání informace o vykonání trestu příslušnému soudu.

Co dělat, když nastanou potíže?

V praxi se můžete setkat s nejrůznějšími potížemi spojenými s výkonem trestu OPP, následující text nabízí možná řešení některých z nich.

- Pokud se odsouzený do organizace nedostaví v dohodnutém termínu, je nutné tuto skutečnost ihned oznámit PMS. Od vás se nečeká, že budete odsouzeného shánět, přemlouvat nebo ho vyzývat. To je práce probačního pracovníka. Ten vás bude informovat o krocích, které podniká, příp. se s vámi domluví na dalším postupu.
- Pokud odsouzený odmítá podepsat dohodu o realizaci výkonu trestu, nebo poučení o BOZP, je vhodné přizvat svědka a udělat jednoduchý zápis s podpisy účastníků. Následně informujte o vzniklé situaci probačního pracovníka, který podnikne další kroky.
- Pokud na vás odsouzený žádá např. nové boty pod záminkou vaší povinnosti poskytnout mu ochranné pomůcky, sdělte mu, že nejste jeho zaměstnavatel, ale že mu pouze umožňujete vykonat jeho trest. Jste to vy, kdo určuje, co mu dáte, nenechte se zahnat do úzkých. Pokud i nadále odmítá z tohoto důvodu vykonávat přidělené práce, kontaktujte probačního pracovníka a nechte již na něm, ať situaci řeší. Odsouzený, který převzal osobní ochranné prostředky, odpovídá za jejich poškození, ztrátu nebo zničení. Při určení výše škody vycházejte z ceny v době poškození věci.
- Pokud během výkonu trestu vznikne mimořádná událost (škoda na majetku či zdraví) pro jejich řešení se využijí příslušná ustanovení občanského zákoníku upravující odpovědnost za škodu. Vychází se při tom z výkladu že: *Každý odpovídá za škodu, kterou způsobil porušením právní povinnosti. Odpovědnosti se zproští ten, kdo prokáže, že škodu nezavinil. Každý odpovídá i za škodu způsobenou okolnostmi, které mají původ v povaze přístroje nebo jiné věci, jichž bylo při plnění závazku použito. Této odpovědnosti se nelze zprostit.* Pokud vám tedy odsouzený způsobí škodu (něco zničí nebo vezme), nahradí tuto škodu sám z vlastních zdrojů, nebo z pojistky odpovědnosti v běžném občanském životě, pokud ji má sjednanou. V případě, že odsouzený v přímé souvislosti s výkonem trestu OPP utrpí úraz, případnou škodu vzniklou úrazem řeší odsouzený z vlastního připojištění, pokud ho má sjednané. **Nejedná se o pracovní úraz** (nejste s odsouzeným v pracovněprávním vztahu). Pokud by odsouzený chtěl vymáhat škodu, musel prokázat, že neporušil podmínky BOZP. Proto je **důležité odsouzené před výkonem trestu o bezpečnosti práce prokazatelně poučit**, zajistit, aby pracoval s ochrannými pomůckami (nezadávat práci pokud je nemá, nebo mu je zajistit) a mít k dispozici dokument o kvalifikaci a oprávnění vykonávat kvalifikované práce. Osoba ve výkonu trestu OPP by měla být poučena o povinnosti ohlásit vznik úrazu bez zbytečného odkladu, pokud toho bude schopna. Osoby, které jsou zadavatelem určeny a kterým byl úraz ohlášen, provedou vyšetření příčin úrazu a učiní o něm záznam do knihy úrazů a poranění a také záznam o vzniku úrazu (viz příloha). Z výše uvedeného důvodu Vám dále doporučujeme **uzavřít pojistku odpovědnosti v běžném občanském životě**.
- Pokud odsouzený opakovaně porušuje podmínky výkonu trestu OPP – neomluví se, opouští pracoviště, dostavuje se pod vlivem návykové látky, nedokládá důvod své absence, informujte co nejdříve pracovníka PMS. Od vás se nečeká, že budete odsouzeného kontaktovat nebo urgovat. To je práce probačního pracovníka. Ten vás bude informovat o krocích, které podniká, příp. se s vámi domluví na dalším postupu. V momentě, kdy pracovník PMS podá návrh na přeměnu trestu, již nedávejte odsouzenému možnost trest vykonávat, ale počkat na rozhodnutí soudu. Právě v těchto případech je nezbytné úzce spolupracovat s PMS a informovat příslušného pracovníka o příp. projevení zájmu odsouzeného o dovykonání trestu.

- Pokud máte podezření, že je odsouzený při výkonu trestu pod vlivem alkoholu nebo omamných látek (tedy porušuje podmínky BOZP), můžete ho (odsouzený je o tom poučen), otestovat na přítomnost alkoholu nebo jiných omamných látek v těle, nebo k tomuto úkolu využít PMS a neumožnit mu v zadané práci pokračovat.

Desatero poskytovatele

1. Nepodceňujte význam Požadavku pro výkon OPP. Vámi uvedené informace jsou důležité pro uložení trestu vhodným osobám.
2. Udělte si čas a prostor pro sepsání Dohody o realizaci trestu a sjednání Harmonogramu prací. Nedoporučujeme zahajovat práce jen na základě ústní domluvy a podpis Dohody a harmonogramu odkládat.
3. Poučte odsouzeného o BOZP ještě před započítím prací a nechte si toto poučení podepsat. Doporučujeme si sjednat pojištění o odpovědnosti v běžném občanském životě pro případ vzniku škody ze strany odsouzeného. V případě, že vznikne mimořádná událost, věc řešte v součinnosti s PMS.
4. Nečekejte, že budou odsouzení podávat stejný výkon jako vaši zaměstnanci. Odsouzení jsou lidé, kteří se často potýkají se základními existenčními problémy, v jejichž řešení dlouhodobě selhávají. Připravte se na to, že budete muset do velké míry a nejvíce z počátku, snížit své nároky na kvalitu spolupráce (komunikace, plnění dohod apod.) i výkonu trestu (často je to po dlouhé době jejich první zaměstnání).
5. Kvalitu odvedené práce pravidelně kontrolujte. Evidujte počet odpracovaných hodin průběžně a transparentně. Buďte připraveni sdělit kontrolujícímu pracovníkovi PMS nebo soudu jejich aktuální počet.
6. Zakládejte si veškeré důležité informace o výkonu trestu odsouzeného (omluvenky od lékaře nebo jiných organizací, které odsouzený dokládá). Ve věcech dětí a mládeže zachovávejte mlčenlivost a evidenci vedte odděleně.
7. Buďte důslední. Ne vždy je vhodné, abyste postupovali přísně a tvrdě, ale vyplácí se maximální důslednost zejména v dodržování dohodnutých termínů harmonogramu, evidenci provedených prací a kvalitě vykonávané práce.
8. Neumožňujte odsouzenému dovykonávat trest po stanovené lhůtě, po ukončení spolupráce a po rozhodnutí soudu o přeměně trestu. Pokud Vás odsouzený s takovou žádostí osloví, vždy nejprve zkontaktujte PMS.
9. Buďte trpěliví. Jsme si vědomi toho, že některé procesy v rámci justičního systému jsou zdlouhavé.
10. Při vzniku potíží kontaktujte probačního pracovníka, nedělejte víc, než je nutné. Komunikujte s probačním pracovníkem, spolupráce s ním se vám vyplatí. Pracovníci PMS jsou připraveni vám poskytnout veškerou součinnost.

Casto kladené otázky

- **Kdo se může stát poskytovatelem? Jakou činnost musí vykonávat?**

Poskytovatelem se může stát organizace (státní i nestátní subjekt, nezisková organizace, firma, církev...), která vyvíjí činnost, která má **obecně prospěšný účel**, dle trestního zákoníku jde o činnosti *spočívající v údržbě veřejných prostranství, úklidu a údržbě veřejných budov a komunikací nebo jiných činnostech ve prospěch obcí, nebo ve prospěch státních nebo jiných obecně prospěšných institucí, které se zabývají vzděláním a vědou, kulturou, školstvím, ochranou zdraví, požární ochranou, ochranou životního prostředí, podporou a ochranou mládeže, ochranou zvířat, humanitární, sociální, charitativní, náboženskou, tělovýchovnou a sportovní činností.* (zákon č. 40/2009 Sb. -Trestní zákoník § 62, odst. 3). Jde o velmi širokou definici, rozhodující je obecná prospěšnost prací, které nesmí sloužit výdělečným účelům odsouzeného.

- **Může pro mě pracovat odsouzený z jiného okresu?**

Trest obecně prospěšných prací odsouzený vykonává v obvodu okresního soudu, ve kterém bydlí. Se souhlasem odsouzeného a na základě rozhodnutí soudu může být trest vykonáván i mimo tento obvod. Tato možnost je tedy reálná. Místně příslušné pro vás je však vždy středisko PMS ve vašem okrese.

- **Kolik času má odsouzený na to, aby vykonal svůj trest?**

Odsouzený je povinen vykonat trest nejpozději do jednoho roku od nařízení trestu. Zároveň je ale povinen trest vykonat ve stanovené době, tj. doba, kterou si dohodne s poskytovatelem a která je zapsána v Dohodě o realizaci OPP. Dohodou tedy lze stanovit dobu kratší než je jeden rok od nařízení trestu, nikoliv však delší. Do této doby se nezapočítává doba, po kterou odsouzený nemohl obecně prospěšné práce vykonávat pro zdravotní nebo zákonné překážky, byl ve vazbě nebo vykonával trest odnětí svobody.

- **Mám právo či povinnost chtít po odsouzeném doklady dokazující důvod jeho nepřítomnosti na pracovišti?**

Rozhodně ano. Je to velmi důležité. Pokud odsouzený svou nepřítomnost nedoloží adekvátním dokladem, lze považovat jeho jednání za porušení podmínek trestu. Tyto doklady si zakládejte, mohou být důležitými argumenty pro prodloužení lhůty na odpracování trestu nebo naopak pro přeměnu trestu.

- **Jaké druhy prací může odsouzený v rámci výkonu trestu vykonávat?**

O druhu prací rozhodne okresní soud na návrh probačního úředníka. Probační úředník v návrhu vychází z požadavků poskytovatelů výkonu těchto prací a přihlíží k tomu, aby odsouzený trest vykonával co nejbližší místu, kde bydlí. Nejčastěji jsou odsouzeným zadávány práce pomocného rázu, které nevyžadují speciální kvalifikaci. Je však možné, aby odsouzený vykonával i práci kvalifikovanou. Pokud budete odsouzenému zadávat práci vyžadující speciální dovednost, je nutné, aby odsouzený tuto kvalifikaci doložil. Ideální je, když odsouzený pracuje na odstraňování škod vzniklých trestnou činností.

- **Může odsouzený měnit místo výkonu trestu? Jestliže ano, za jakých okolností?**

Je-li odsouzenému nařízen trest, pak nelze bez povolení soudu změnit místo výkonu trestu. Soud se k tomuto kroku uchyluje pouze v odůvodněných případech a na žádost odsouzeného. Pouhé přání nebo nechuť odsouzeného trest v dané organizaci vykonávat v žádném případě nestačí.

- **Na jaké pracovní pomůcky a nářadí má odsouzený nárok?**

Nárok odsouzeného na ochranné osobní pomůcky, vyplývá z § 101 odst. 5 zákona č. 262/ 2006 Sb., zákoníku práce - *Povinnost zaměstnavatele zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví při práci se vztahuje na všechny fyzické osoby, které se s jeho vědomím zdržují na jeho pracovištích.* Očekává se, že poskytovatel zajistí speciální ochranné pomůcky, nářadí či materiál, pokud jsou pro výkon trestu potřeba.

- **Od jakého okamžiku může odsouzený začít vykonávat svůj trest?**

Odsouzený se o nařízení výkonu trestu do organizace dozví z usnesení o nařízení trestu vydaného soudem. Kopii tohoto usnesení obdržíte také vy. Od data vydání tohoto usnesení se mu počítá roční zákonná lhůta na výkon trestu, nicméně faktické zahájení (i ukončení), je vždy na dohodě mezi odsouzeným, probačním pracovníkem a vámi, jako poskytovatelem. Odpovědný za určení data nástupu je probační úředník, který také koordinuje dohodu mezi vámi a odsouzeným o konkrétních podmínkách výkonu trestu.

- **V případě, že je odsouzený v průběhu výkonu trestu OPP v pracovní neschopnosti, jsem jako poskytovatel uváděn na doklad o této skutečnosti jako zaměstnavatel odsouzeného?**

Nikoliv, nejste s odsouzeným v pracovněprávním vztahu, neuzavíráte s ním pracovní smlouvu. Proto se také na Vás nevztahují povinnosti (až na výjimky) související se zákoníkem práce. Nejste povinni hradit zdravotní a sociální pojištění za odsouzeného, ani zákonné pojištění odpovědnosti za nemoc z povolání a pracovní úraz. Vy jste poskytovatel místa výkonu trestu.

- **Jak postupovat v případě, že odsouzený trest OPP nevykonává způsobem, který mu byl poskytovatelem prací určen a neodvádí kvalitní práci?**

V takovém případě doporučujeme obrátit se co nejdříve na probačního pracovníka. Neočekává se od vás, že budete odsouzeného shánět, kontaktovat nebo ho vyzývat. To je práce probačního pracovníka.

- **Mám, jako poskytovatel, nějaké zákonné povinnosti? Co se stane, pokud nedodržím stanovená pravidla o výkonu trestu?**

Vy, jako poskytovatel se musíte řídit příslušnými ustanoveními trestního zákoníku č. 40/2009 Sb. a trestního řádu č. 140/1961 Sb. PMS předkládá všem organizacím jednotné vzory dokumentů a postupů. Ty je nutné dodržet a pracovat s nimi, aby byl zajištěn jednotný a efektivní výkon trestu OPP a aby jeho realizace byla skutečně obecně prospěšná. Je v kompetenci probačního pracovníka Vás upozornit na porušování zákonných podmínek nebo dohodnutých pravidel, v nejzazším případě s Vámi spolupráci ukončit. Na nesrovnalosti ve výkonu trestu nebo porušování zákona může však upozornit kdokoliv, a to buď PMS, nebo Policií ČR (např. pokud poskytovatel nechává za odsouzeného vykonávat někoho jiného nebo umožňuje, aby mu s výkonem trestu pomáhala jiná osoba, vezme úplatek apod.).

- **Může odsouzený vykonávat úkolovou práci?**

V rámci výkonu trestu je zcela ve vaší kompetenci, jakou formu práce odsouzenému zadáte, tedy jestli v časové či úkolové podobě. Musí být ale v souladu s pracemi, které jsou uváděny ve vašem požadavku. Úkolové práce jsou často velmi motivační pro ty odsouzené, kteří pracují efektivně a kvalitně. Před zadáním úkolové práce je důležité mít konkrétní představu o čase, za který lze danou práci vykonat a sdělit ji předem odsouzenému a předejít tak možným pozdějším nedorozuměním (např. stanovit počet hodin, který bude „odečten“ za provedení určité práce). Naopak časová (hodinová) práce je spíše „výhodou“ pro poskytovatele, kteří nabízejí práce, které snesou odkladu, nebo jde o stále stejné úkony, které má dané pracoviště v popisu práce (např. práce na třídící lince odpadu apod.).

- **Co, když odsouzený onemocní, nebo je prokazatelně zdravotně nezpůsobilý požadované práce vykonávat?**

Zdravotní způsobilost odsouzeného prověřuje, často v součinnosti s PMS soud, který trest ukládá. Ve smyslu ustanovení § 339 odst. 1) a 2) zákona č. 141/1961 Sb. Trestního zákoníku, může předseda senátu výkon trestu OPP na potřebnou dobu odložit, jestliže z lékařských zpráv předložených odsouzeným nebo vyžádaných s jeho souhlasem vyplývá, že v důsledku přechodného zhoršení zdravotního stavu není odsouzený schopen trest vykonat. Totéž platí u

těhotných žen, kterým soud výkon trestu přeruší až do jednoho roku věku dítěte. Upuštění od výkonu trestu je možné za předpokladu, že odsouzený je v důsledku změny svého zdravotního stavu dlouhodobě neschopen tento trest vykonat a o tomto rozhodl předseda senátu (§ 340a zákona č. 141/1981 Sb. v platném znění). PMS opět nabízí součinnost, může se na ni obrátit jak odsouzený, který je o tomto poučen, tak i Vy.

- **Jak postupovat v případě korupčního jednání ze strany odsouzeného?**

V případě, že zaznamenáte ze strany odsouzeného jakýkoliv pokus o korupční jednání, doporučujeme s ním okamžitě ukončit spolupráci a oznámit tuto skutečnost probačnímu pracovníkovi. Můžete také podat trestní oznámení na Policii ČR.

Příloha 3 Poučení o podmínkách výkonu trestu OPP

PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA

Naše čj.:

Počet listů: 2
Počet příloh: 0

POUČENÍ O PODMÍNKÁCH VÝKONU TRESTU OBECNĚ PROSPĚŠNÝCH PRACÍ

Jméno a příjmení:

Datum narození:

Podle § 65 zákona č. 40/2009 Sb. (trestní zákoník) trest obecně prospěšných prací spočívá ve Vaší povinnosti vykonat obecně prospěšné práce (dále OPP) osobně a bezplatně ve svém volném čase ve lhůtě, uvedené v usnesení soudu o nařízení výkonu trestu OPP. Pokud v usnesení není lhůta uvedena, řídí se § 65 odst. 1 trestního zákoníku.

V rámci výkonu trestu OPP jste povinen:

- poskytnout probačnímu úředníkovi/asistentovi (dále probačnímu pracovníkovi) veškerou potřebnou součinnost;
- přijít do 14 dnů od oznámení rozhodnutí soudu o druhu a místě výkonu OPP na středisko Probační a mediační služby za účelem dalšího projednání podmínek výkonu trestu OPP;
- přijít v den stanovený probačním pracovníkem k poskytovateli, kde budete OPP vykonávat, a uzavřít s ním dohodu o realizaci výkonu trestu OPP a domluvit harmonogram výkonu trestu OPP;
- vykonávat OPP osobně a bezplatně, v souladu s dohodou uzavřenou s poskytovatelem a podle stanoveného harmonogramu, nejpozději však do konce lhůty určené pro výkon trestu OPP,
- informovat probačního pracovníka o všech okolnostech, které by Vám bránily OPP vykonávat (nemoc, služební cesta, úraz apod.) a tyto doložit;
- plnit **přiměřené povinnosti a dodržovat přiměřená omezení, pokud Vám byla soudem uložena**, včetně povinnosti náhrady škody a nákladů trestního řízení;
- udržovat dohodnutý kontakt s probačním pracovníkem;
- informovat probačního pracovníka o každé změně místa pobytu, aktuálním telefonním kontaktu, o zřízení/zrušení datové schránky, zaměstnání, příp. studijních poměrech a dokládat sdělené informace;
- poskytnout součinnost při namátkovém testování na přítomnost alkoholu nebo omamných a psychotropních látek v těle, a to kdykoliv během výkonu trestu;
- vést řádný život, tj. dodržovat právní řád, plnit si své povinnosti vůči státu a společnosti, (např. vyživovací povinnost), nezneužívat svých práv, nenarušovat občanské soužití, nedopouštět se přestupků, jiných deliktů a trestných činů.

Jestliže v době od odsouzení do skončení výkonu trestu OPP nepovedete řádný život, budete se vyhýbat nástupu trestu, bez závažného důvodu porušíte sjednané podmínky výkonu trestu OPP, budete jinak mařit výkon tohoto trestu anebo zaviněně nebudete ve stanovené době (určené dohodou s poskytovatelem OPP) vykonávat uložený trest, může soud přeměnit, a to i během doby stanovené pro jeho výkon, trest OPP nebo jeho zbytek v trest odnětí svobody, přičemž každá i jen započatá jedna hodina nevykonaného trestu OPP se počítá za jeden den odnětí svobody (§ 65 odst. 2 trestního zákoníku)

Probační pracovník je v rámci zajištění výkonu trestu OPP oprávněn:

- provádět namátkové kontroly výkonu trestu OPP (ve spolupráci s poskytovatelem);
- kontrolovat, zda vedete řádný život a plníte přiměřená omezení, přiměřené povinnosti uložené soudem, a to v případě potřeby i ve spolupráci s Policií ČR (např. ověření informací);

- opatřovat v souladu se zákonem č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě, a zákonem 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů, další potřebné informace o Vás z jiných zdrojů (např. od orgánů státní správy a samosprávy, orgánů činných v trestním řízení a jiných institucí), a to zejména pokud je sám nedoložíte;
- prověřovat důvody porušení trestu,
- informovat bezodkladně příslušný soud o porušení podmínek trestu OPP, včetně skutečnosti, že neplníte uložené povinnosti, nebo bez závažného důvodu porušujete sjednané podmínky výkonu trestu OPP, zaviněně nevykonáváte ve stanovené době uložený trest nebo jinak maříte výkon tohoto trestu. Tyto okolnosti sdělí soudu prostřednictvím probačního pracovníka také poskytovatel, u kterého trest OPP vykonáváte;
- poskytovat informace orgánům činným v trestním řízení o průběhu výkonu trestu i v jiných trestních věcech týkajících se vaší osoby;
- kontaktovat poškozeného, nabídnout mu základní právní poradenství a pomoc v činnostech směřujících k náhradě škody způsobené trestným činem a informovat soud o způsobu náhrady škody poškozenému (zda škoda byla či nebyla uhrazena, zda byla uzavřena dohoda o její náhradě apod.).

Během výkonu trestu se můžete na probačního pracovníka obracet s žádostí o spolupráci při řešení aktuálních obtížných situací, které mohou mít negativní vliv na průběh trestu.

Další informace o trestu OPP:

- do doby výkonu trestu OPP se nezapočítává doba, po kterou nemůže pachatel trest OPP vykonávat pro zdravotní nebo zákonné překážky (§ 65 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku);
- výjimečně může soud vzhledem k okolnostem případu a osobě pachatele ponechat trest OPP v platnosti nebo prodloužit dobu výkonu tohoto trestu až o 6 měsíců, i když odsouzený zaviněl příčiny k přeměně trestu a stanovit nad ním dohled, uložit mu dosud neuložená přiměřená omezení či povinnosti (§ 65 odst. 3 trestního zákoníku);
- o odkladu, přerušení a upuštění od výkonu trestu rozhoduje předseda senátu (§§ 339 – 340 a) zákona č. 141/1961 Sb., trestního řádu) a to pouze ze zákonem vymezených důvodů: o odkladu a přerušení výkonu trestu OPP z důvodu přechodného zhoršení zdravotního stavu, u těhotné ženy a matky novorozence dítěte, z jiných důležitých důvodů (např. při povolání k výkonu činné vojenské služby) a o upuštění od výkonu trestu pouze z důvodu změny zdravotního stavu dlouhodobě bránícího výkonu trestu OPP;
- na pachatele, kterému byl uložen trest OPP, se hledí, jako by nebyl odsouzen, jakmile byl trest vykonán nebo bylo o výkonu trestu nebo jeho zbytku pravomocně upuštěno (§ 65 odst. 4 trestního zákoníku).

Beru na vědomí, že pokud budu chtít uplatnit své právo seznámit se se zprávami, které probační pracovník zasílá příslušnému soudu, sdělím tuto skutečnost probačnímu pracovníkovi.

Šumperk]

.....

Příloha 5 Dohoda o realizaci výkonu trestu OPP

DOHODA O REALIZACI VÝKONU TRESTU OBECNĚ PROSPĚŠNÝCH PRACÍ

Na základě usnesení [Okresního soudu v]..... sp. zn. o nařízení výkonu trestu obecně prospěšných prací (ve výměře [.....] ze se

Jméno a příjmení: (dále jen „odsouzený“)

Datum narození: [.....]

Bytem: [.....]

a

poskytovatel místa pro výkon trestu obecně prospěšných prací

název: (dále jen „poskytovatel“)

sídlo:

zastoupený:

dohodli na výkonu trestu obecně prospěšných prací takto:

I.

Odsouzený zahájí výkon trestu obecně prospěšných prací (dále jen OPP) dne a práce budou dokončeny nejpozději do dohodnutého termínu, tedy dne (doba trvání nesmí překročit lhůtu stanovenou usnesením o nařízení výkonu trestu OPP).

II.

Poskytovatel místa výkonu trestu OPP poučil odsouzeného o **bezpečnosti a ochraně zdraví při práci a požární ochraně** v rozsahu daném příslušnými právními předpisy pro dohodnutý druh práce a učinil o tom písemný záznam, podepsaný odsouzeným, který je přílohou této dohody.

V případě potřeby poskytovatel místa výkonu trestu OPP předá proti podpisu odsouzenému kromě nářadí a pracovních pomůcek také ochranné pracovní pomůcky. Odsouzený se zavazuje řádně je používat a vrátit po skončení zadané práce. V případě jejich ztráty nebo svévolného poškození je povinen je nahradit, jinak mu nebude umožněno pokračovat ve výkonu trestu OPP.

V případě, že odsouzený způsobí škodu v přímé souvislosti s výkonem trestu OPP na majetku poskytovatele nebo na majetku třetí osoby odpovídá za vzniklou škodu podle obecných právních předpisů dle zákona č. 89/2012 Sb. (občanský zákoník).

III.

Harmonogram výkonu trestu OPP je zpracován na základě potřeb poskytovatele místa výkonu a dle časových možností odsouzeného. Odsouzený se na jeho vypracování podílí a dohodnuté termíny jsou pro ni závazné.

Odsouzený bere na vědomí, že pokud se bez omluvy opakovaně nedostaví ve sjednaném termínu, může být tato dohoda ze strany poskytovatele místa výkonu zrušena ještě před jejím ukončením.

IV.

Odsouzený bere na vědomí poučení, že je povinen provádět určené práce osobně, bezplatně, a že poskytovatel místa výkonu trestu OPP bude hlásit Probační a mediační službě – v intervalu min.1x za 3 měsíce počet odpracovaných hodin, neprodleně pak datum ukončení výkonu trestu či veškerá neplnění dohodnutých podmínek výkonu trestu OPP, zejména jestliže určené práce nejsou bez závažného důvodu prováděny vůbec, nebo nejsou prováděny ve stanovené době nebo kvalitě.

Po ukončení výkonu trestu OPP bude kopie této dohody zaslána místně příslušnému středisku PMS.

I

podpis odpovědného zástupce + razítko organizace

odsouzený

Příloha 6 Hodnocení výkonu trestu OPP

HODNOCENÍ VÝKONU TRESTU OBECNĚ PROSPĚŠNÝCH PRACÍ

Jméno a příjmení:

Výkon trestu obecně prospěšných prací byl ukončen dne

Celkem bylo na určené práci odpracováno hodin.

Tím **byl/nebyl** splněn výkon trestu obecně prospěšných prací.

Celkové zhodnocení trestu OPP

.....

Oznámeno Probační a mediační službě – dne

podpis odpovědného zástupce + razítko organizace

Příloha 7 Dotazník

Dotazník

Vážení poskytovatelé,

dovoluji si Vás touto cestou požádat o vyplnění dotazníku, který bude sloužit ke zpracování mojí diplomové práce.

Dotazníkové šetření je zaměřeno na problematiku výkonu trestu obecně prospěšných prací (dále také jen VT OPP), který v rámci Vašeho správního orgánu (dále také jen „obec“) odsouzení vykonávali v působnosti Vaší obce především v letech 2014-2018, a současně s Vámi, jako správním orgánem, spolupracovalo středisko PMS v Šumperku.

Dotazník je anonymní a výsledky budou zveřejněny pouze jako celek, nikoliv ve spojení s konkrétním správním orgánem.

Zvolenou odpověď označte křížkem, v případě otevřených otázek svou odpověď prosím dopište. Předpokládaná doba pro vyplnění by neměla přesáhnout 30 minut.

Děkuji za ochotu a čas, který jste vyplnění dotazníku věnovali.

Petra Zapletalová, studentka PEF CZU

1. Jaké velikosti, co do počtu obyvatel, je správní orgán, kterého jste zástupcem?

Zvolte jednu možnost.

- do 999 obyvatel
- 1.000 – 2.999 obyvatel
- 3.000 – 4.999 obyvatel
- 5.000 – 9.999 obyvatel
- 10.000 a více obyvatel

2. Spolupracoval správní orgán, kterého jste zástupcem, se střediskem PMS Šumperk v průběhu let 2014-2018 jako poskytovatel pro VT OPP?

Zvolte jednu možnost.

- NE
- ANO, a spolupráce probíhá i nadále
- ANO, ale spolupráce byla z naší strany ukončena, uveďte důvod
-
-

V případě, že jste na otázku č. 2 odpověděli NE, pokračujte prosím na otázku č. 18.

3. Specifikujte následující možnosti obce v rámci výkonu trestu OPP:

Zvolte alespoň jednu možnost.

- výkon trestu OPP je možný pouze v pracovní dny a v pracovní době
- výkon trestu OPP je možný i v odpoledních hodinách (po skončení pracovní doby zaměstnanců obce)
- výkon trestu OPP je možný i o víkendech a v době státních svátků

- žádná časová omezení nemáme, výkon trestu OPP jsme schopni odsouzenému umožnit kdykoliv (po dohodě)

4. Pro kolik odsouzených ročně měla obec možnost v letech 2014-2018 zajistit dostatek práce?

Zvolte jednu možnost.

- pro 1 - 2 odsouzené
- pro 3 - 5 odsouzených
- pro 6 - 9 odsouzených
- pro 10 a více odsouzených

5. Kolik odsouzených ročně, v průměru z let 2014-2018, u obce vykonávalo uložený trest OPP?

Zvolte jednu možnost.

- 0 - 1 odsouzený
- 2 - 3 odsouzení
- 4 - 6 odsouzených
- 7 a více odsouzených

6. Uveďte průměrný počet hodin, v jaké výměře byl ve sledovaných letech nejvíce ukládán trestu OPP.

Zvolte jednu možnost.

- 100 hodin
- 200 hodin
- 250 hodin
- 300 hodin

7. Prosím odhadněte, jaký objem hodin ročně u obce odsouzení v letech 2014 -2018 celkově odpracovali.

Zvolte jednu možnost.

- 0 – 149 hodin
- 150 – 499 hodin
- 500 – 1.499 hodin
- 1.500 a více hodin

8. Kolik odsouzených v letech 2014-2018 uložený trest OPP pro obec řádně vykonalo v celkové výměře, která jim byla soudem uložena?

Zvolte jednu možnost.

- 100 %
- 75 %
- 50 %
- méně než 25 %
- žádný odsouzený uložený trest nevykonal v celkové výměře

9. Stalo se v průběhu let 2014-2018, že byla ze strany obce ukončena spolupráce s odsouzeným předčasně?

Zvolte jednu možnost.

- NE
- ANO

Pokud ano, vyberte, co bylo nejčastějším důvodem pro předčasné ukončení spolupráce:

- nespolehlivost (např. nedodržení dohodnutých termínů, opakované nedostavení se k VT OPP, apod.)
- jinak problematická spolupráce (např. pokus o uplácení, agresivní a vulgární chování, vyhrožování, apod.)
- dostavování se k výkonu trestu OPP pod vlivem alkoholu nebo jiných omamných a psychotropních látek
- jiné, uveďte.....

10. Na následující škále znázorněte, zda byli pro obec odsouzení, kteří vykonávali v letech 2014-2018 trest OPP, spíše ekonomickým přínosem v tom smyslu, že objem jimi vykonané práce nemusel vykonat zaměstnanec obce za finanční ohodnocení, oproti výdajům s tímto spojených (např. poskytnutí pracovních pomůcek, čas pracovníka, který je pověřen vedením agendy, apod.).

(1 – takový odsouzený je pro naši obec pouze zátěží, jak administrativní, tak ekonomickou, 5 – takový odsouzený je pro naši obec především přínosem, vykonává obecně prospěšnou činnost pro společnost, šetří obecní výdaje)

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Své hodnocení prosím alespoň krátce odůvodněte:.....

.....

11. Prosím odhadněte, kolik času v hodinách, zabere pověřenému pracovníkovi dohled nad celým průběhem výkonu trestu u jednoho odsouzeného.

Zvolte jednu možnost.

- 0 – 5 hodin
- 6 – 10 hodin
- 11 – 15 hodin
- 16 a více hodin

12. Poskytujete v rámci VT OPP odsouzeným potřebné pracovní pomůcky?

Zvolte jednu možnost.

- ano, poskytujeme všechny potřebné pracovní pomůcky
- ano, ale poskytujeme pouze základní pracovní pomůcky (např. rukavice)
- ne, neposkytujeme – je povinností odsouzeného zajistit si vlastní pracovní pomůcky

13. Prosím odhadněte, kolik finančních prostředků obce bylo v období let 2014-2018 v průměru vynaloženo na zajištění pracovních pomůcek pro jednoho odsouzeného:

Zvolte jednu možnost.

- 0 Kč – 299 Kč
- 300 Kč – 799 Kč
- 800 Kč a více

14. Byla obci v rámci VT OPP v průběhu let 2014-2018 odsouzenými způsobena nějaká škoda?

Zvolte jednu možnost

- NE
- ANO

Pokud ano, o jakou škodu se jednalo, zda byla vyčíslena, a jak byla věc ze strany obce dále řešena

.....
.....
.....

15. Stal se v průběhu let 2014-2018 při výkonu trestu OPP u Vaší obce odsouzenému nějaký úraz?

Zvolte jednu možnost

- NE
- ANO

Pokud ano, o jaký úraz se jednalo a jak byla věc ze strany obce dále řešena

.....
.....
.....

16. Jak je Vám známo, na výkon trestu OPP se nevztahuje zákoník práce, protože mezi Vámi - poskytovatelem, a odsouzeným nevzniká pracovněprávní vztah, a řídí se tak příslušnými ustanoveními občanského zákoníku - je to podle Vás dostačující, např. v případě vzniku škody nebo úrazu, jak na straně poskytovatele, tak odsouzeného?

Zvolte jednu možnost

- ANO
- NE

Rozved'te prosím svůj názor

.....
.....
.....

17. Umožnili jste někdy v letech 2014-2018 odsouzenému, po řádném výkonu trestu OPP, u Vaší obce získat zaměstnání na pracovní smlouvu?

Zvolte jednu možnost

- ANO
- NE

18. Má Vaše obec o spolupráci v rámci VT OPP zájem (i) do budoucna?

Zvolte jednu možnost

- ANO
- NE